

FSC стандарт системи ведення лісового господарства для України

Назва	FSC стандарт системи ведення лісового господарства для України
Код документу	FSC-STD-UKR-01.1-2024 V 1-1
Статус	Схвалено
Географічна сфера дії	Національний
Сфера дії щодо лісів	Ліси всіх типів і розмірів (включно з НДЛП та послугами екосистем) (детально в підрозділі “2.2. Сфера дії стандарту”)
Орган, що схвалює	Комітет політики та стандартів для V 1-0 Керівна група з політики для V 1-1
Дата подання	7 грудня 2018 для V 1-0 22 травня 2023 для V 1-1
Дата схвалення	15 липня 2019 для V 1-0 11 червня 2024 для V 1-1
Дата набуття чинності	30 березня 2020 для V 1-0 23 вересня 2024 для V 1-1
Період чинності	До перегляду, заміни або скасування
Контакт у країні	Павло Кравець, Національний представник FSC в Україні, тел.: +38 044 223 68 45 email: p.kravets@ua.fsc.org
Контакт FSC департаменту результативності та стандартів	FSC міжнародний центр FSC департамент результативності та стандартів Алея Аденауера 134, 53113 Бонн, Німеччина +49 (0)228 367 66-0 +49-(0)228-36766-65 psu@fsc.org

A.C. Всі права застережено.

Жодну частину цього документа, який охороняється законом про авторське право видавця, не може бути відтворено чи скопійовано в будь-якій формі або будь-якими засобами (графічними, електронними або механічними включно з фотокопіюванням, записом, записом на магнітних носіях, або через інформаційно-пошукові системи) без письмового дозволу видавця.

Forest Stewardship Council® (FSC) є незалежною, неприбутковою, неурядовою організацією, що створена для підтримки екологічно належного, соціально корисного та економічно життєздатного управління світовими лісами.

Бачення FSC полягає у тому, що ліси світу мають задовольняти соціальні, екологічні та економічні права і потреби теперішнього покоління без шкоди для майбутніх поколінь.

ПРИМІТКА

Цей документ є перекладом з англійської мови оригінального документа, доступного з <https://connect.fsc.org/document-centre/documents/resource/428>.

У будь-якій ситуації англійська версія матиме пріоритет та вважатиметься правильною.

Переклад здійснено за підтримки FSC Україна (Україна, м. Київ, вул. Васильківська, 14, офіс 307А, тел.: [+38 044 223 68 45](tel:+380442236845), e-mail: info@fsc.org.ua). Редагування перекладу версії FSC-STD-UKR-01-2019 V 1-0 здійснено редакційною комісією у складі: Г. В. Бондарук, Р. Т. Волосянчук, О. П. Павліщук, І. П. Соловій.

У квадратних дужках [] в тексті стандарту подано окремі слова чи словосполучення, відсутні в англійському оригіналі і додані винятково з метою уточнення змісту та полегшення сприйняття перекладу стандарту українською мовою.

FSC Україна не несе жодної відповідальності за наслідки, пов'язані з можливими помилками, відхиленнями або інтерпретаціями цього перекладу.

ЗМІСТ

1. Передмова	5
1.1. Описова інформація про Forest Stewardship Council (FSC).....	5
1.2. Описова інформація про FSC Україна та групу з розробки стандарту.....	5
2. Вступ	6
2.1. Призначення стандарту.....	6
2.2. Сфера дії стандарту.....	7
2.3. Загальна інформація про розроблення стандарту.....	8
3. Версії стандарту	9
4. Контекст	10
4.1. Група з розробки стандарту.....	11
5. Посилання	13
6. Примітка щодо інтерпретації індикаторів	14
7. Принципи, критерії та національні індикатори	15
8. Додатки до стандарту системи ведення лісового господарства	83
Додаток А. Перелік застосованих законів, нормативних документів і ратифікованих державою міжнародних угод, конвенцій і договорів.....	83
Додаток В. Загальні вимоги до змісту програм підготовки та підвищення кваліфікації працівників.....	95
Додаток С. Типи охоронюваних територій і територій для збереження та їхні режими охорони і збереження в Україні.....	97
Додаток D. Елементи плану ведення господарства.....	100
Додаток Е. Моніторинг планової документації.....	102
Додаток F. Вимоги до моніторингу.....	109
Додаток G. Система особливих цінностей для збереження: означення, ідентифікація, господарювання, підтримання та моніторинг.....	112
Додаток H. Перелік рідкісних і тих, що перебувають під загрозою, видів в Україні.....	119
Додаток I. Тлумачення підходу до реалізації концепції «Масштаб, інтенсивність і ризик».....	120
Додаток J. FSC критерії, індикатори та верифікатори виключення територій, забруднених вибухонебезпечними предметами, зі сфери сертифікації відповідно до FSC-POL-20-003 V 1-0 для України.....	121
9. FSC Глосарій	141

1. Передмова

1.1. Описова інформація про Forest Stewardship Council (FSC)

Forest Stewardship Council A.C. (FSC) створено в 1993 році у розвиток рішень Конференції Організації Об'єднаних Націй з довкілля та розвитку (Саміт Землі, Ріо-де-Жанейро, 1992) з місією сприяти екологічно належному, соціально корисному й економічно життєздатному господарюванню у лісах світу.

Екологічно належне ведення лісового господарства гарантує, що заготівля деревини, недеревинної лісової продукції та використання послуг екосистем підтримують біорізноманіття лісів, їх продуктивність та екологічні процеси у них. Соціально корисне ведення лісового господарства допомагає як місцевим жителям, так і суспільству загалом користуватися довгостроковими вигодами від лісів, а також надає потужні стимули місцевому населенню не виснажувати лісові ресурси та дотримуватися довгострокових планів ведення господарства. Економічно життєздатне ведення лісового господарства означає, що господарська діяльність у лісах організована і здійснюється у спосіб, який забезпечує її достатню прибутковість, не створюючи фінансових прибутків за рахунок завдання шкоди лісовим ресурсам, екосистемам або громадам, чії інтереси зачеплено. Суперечність між необхідністю отримання адекватних фінансових прибутків і принципами відповідального ведення лісового господарства може бути зменшено шляхом докладання зусиль щодо просування повного асортименту лісової продукції та послуг за якомога кращою ціною (FSC A.C. By-Laws, ratified, September 1994; last revision in June 2011).

FSC є міжнародною організацією, яка забезпечує систему добровільної акредитації та незалежної сертифікації третьою стороною. Ця система дозволяє утримувачам сертифікатів просувати свою продукцію та послуги на ринках як такі, що отримані внаслідок екологічно належного, соціально корисного та економічно життєздатного ведення лісового господарства. FSC також встановлює стандарти щодо розроблення та затвердження FSC стандартів системи ведення лісового господарства, які базуються на FSC принципах та критеріях. Поза тим, FSC встановлює стандарти для акредитації органів оцінювання відповідності (також відомих як органи сертифікації), які підтверджують відповідність FSC стандартам. Базуючись на цих стандартах, FSC забезпечує систему сертифікації організацій, які прагнуть просувати свою продукцію як FSC-сертифіковану.

1.2. Описова інформація про FSC Україна та групу з розробки стандарту

Інституційне становлення FSC ініціативи в Україні з 2003 р. пов'язане із діяльністю ініціативної групи, яка виконувала функцію просування лісової сертифікації, методичного, інформаційного забезпечення її розвитку. В подальшому члени ініціативної групи склали основу команди розробників

стандарту відповідно до оновлених принципів і критеріїв FSC, а також єдиних міжнародних індикаторів.

У 2015 р. робоча група була зареєстрована PSU та розпочала роботу над проектом FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України. Маючи у складі 3 рівноправні секції (екологічна, економічна та соціальна), робоча група є добровільним об'єднанням представників неурядових організацій, лісогосподарських підприємств, постійних лісокористувачів, які представляють широке коло соціальних, економічних, екологічних інтересів щодо забезпечення відповідального ведення лісового господарства через відкритий консультативний процес. Діяльність робочої групи ґрунтується на принципах добровільності, рівноправності, відкритості, самоуправління і законності.

Інституційне зміцнення Національного представництва FSC в Україні у 2015 р. дозволило забезпечити координацію діяльності робочої групи. Тривала і масштабна лісова сертифікація зумовила пріоритизацію завдання щодо розроблення національного стандарту.

2. Вступ

2.1. Призначення стандарту

Цей стандарт визначає обов'язкові елементи, за якими, у межах сфери його застосування, FSC-акредитовані органи сертифікації повинні здійснювати оцінювання практики ведення лісового господарства (див. 2.2 нижче).

FSC принципи та критерії системи ведення лісового господарства є міжнародно визнаним стандартом відповідального ведення лісового господарства. Проте будь-який міжнародний стандарт системи ведення лісового господарства повинен бути адаптований на регіональному або національному рівні з метою відображення різноманіття правових, соціальних та географічних умов ведення господарства у різних частинах світу. Отже, FSC принципи та критерії потребують доповнення індикаторами, які були б адаптованими до регіональних або національних умов з метою їх впровадження на рівні одиниці ведення лісового господарства.

Із затвердженням FSC єдиних міжнародних індикаторів (ЄМІ) FSC-STD-60-004 V1-0 EN Радою директорів FSC у березні 2015 року, адаптація принципів і критеріїв до регіональних чи національних умов здійснюється з використанням стандарту ЄМІ як базового. Це створює сприятливі умови для:

- забезпечення послідовного впровадження принципів і критеріїв в усьому світі;
- покращення та посилення довіри до системи FSC;
- підвищення узгодженості та якості стандартів системи ведення лісового господарства;

- забезпечення швидшого та ефективнішого проходження процесу затвердження стандартів системи ведення лісового господарства.

FSC принципи та критерії разом із національними індикаторами, затвердженими Комітетом політики та стандартів FSC (PSC), становлять FSC стандарт системи ведення лісового господарства (ССВЛГ).

Розробка стандарту системи ведення лісового господарства здійснювалась із дотриманням вимог, викладених у таких нормативних документах FSC:

- FSC-PRO-60-006 (V 2-0) EN *Розроблення та трансфер Національних стандартів системи ведення лісового господарства до FSC принципів та критеріїв версії 5-1;*
- FSC-STD-60-002 (V 1-0) EN *Структура та зміст Національних стандартів системи ведення лісового господарства*
- FSC-STD-60-006 (V 1-2) EN *Вимоги до процесу розроблення та підтримання Національних стандартів системи ведення лісового господарства.*

Зазначені документи розроблені Департаментом FSC з політики та стандартів для поліпшення узгодженості та прозорості у прийнятті рішень щодо сертифікації між різними органами сертифікації в регіоні/країні та в різних частинах світу, а отже, для підвищення довіри до схеми сертифікації FSC загалом.

2.2. Сфера дії стандарту

Цей стандарт є застосовним до всіх видів лісогосподарської діяльності, які стосуються FSC сертифікації в Україні. Цей стандарт застосовується до всіх типів лісу, продукції та послуг, включаючи недеревинну лісову продукцію (НДЛП) та послуги екосистем.

Вимоги стандарту в частині НДЛП застосовуються за умови спеціального (комерційного) використання недеревинної лісової продукції на території одиниці господарювання. Всі вимоги стандарту є нормативними, якщо не зазначено інше.

Забезпечення відповідності нормативним вимогам стандарту в частині НДЛП за умови спеціального (комерційного) її використання є обов'язковим навіть без включення НДЛП у сферу дії сертифікату. Підприємства в Україні, які бажають включити лише НДЛП до сфери дії FSC сертифікату, повинні все-таки відповідати всім вимогам цього ССВЛГ, включаючи всі індикатори та додатки.

Перелік НДЛП, визначеної для сертифікації, містить: гриб білий (*Boletus edulis*), лисичка справжня (*Cantharellus cibarius*), маслюк звичайний (*Suillus luteus*), опеньок осінній справжній (*Armillaria mellea*), польський гриб (*Xerocomus badius*), малина лісова (*Rubus idaeus*), ожина сиза (*Rubus caesius*), чорниця звичайна (*Vaccinium myrtillus*), суниця лісова (*Fragaria vesca*), брусниця звичайна (*Vaccinium vitis-idaea*), калина звичайна (*Viburnum opulus*), журавлина болотна (*Oxycoccus palustris*), береза повисла (*Betula pendula*) – березовий сік, мед натуральний (*Mel montis*), сосна

звичайна (*Pinus sylvestris*) – хвойний екстракт, чорноплідна горобина (*Aronia melanocarpa*), ялина звичайна (*Picea abies*) – новорічне дерево, сосна звичайна (*Pinus sylvestris*) – новорічне дерево, ялиця біла (*Abies alba*) – новорічне дерево.

Вимоги до сертифікації послуг екосистем визначені FSC-PRO-30-006 V 1-0 «Процедура щодо послуг екосистем: демонстрація впливу та ринкові інструменти».

Вимоги стандарту також розповсюджуються на підрядників та інших суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги у лісовому господарстві.

Спеціальні вимоги (критерії, індикатори та верифікатори) були додані для ділянок, виключених зі сфери сертифікації відповідно до FSC-POL-20-003 V 1-0 «FSC політика виключення територій зі сфери сертифікації». Ці вимоги разом із відповідною інформацією наведені в додатку J.

Додаток J є обов'язковим для всіх підприємств з одиницями господарювання, які мають виключені території (або території, запропоновані для виключення) відповідно до FSC-POL-20-003 V 1-0.

2.3. Загальна інформація про розроблення стандарту

Процес розробки FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України розпочато у 2015 р. з формування групи з розробки стандарту та схвалення попереднього плану її роботи.

Процес розроблення FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України здійснювався на основі FSC принципів та критеріїв (версії 5-2), а також Єдиних міжнародних індикаторів (версії 1-0) із застосуванням щодо індикаторів різних можливих опцій (схвалення, адаптація, вилучення, додавання нових індикаторів) та розробленням верифікаторів, адаптованих до умов ведення лісового господарства в Україні.

Поетапний план розробки FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України передбачав формування його першої версії, щодо якої впродовж квітня – червня 2016 р. відбулись перші публічні консультації.

Відповідно до результатів першого періоду публічних консультацій було підготовлено версію 2-0 проекту FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України, яку було спрямовано на польове тестування впродовж вересня – листопада 2016 р. Польове тестування здійснено на чотирьох лісогосподарських підприємствах різних форм власності (державна, комунальна) в умовах різних типів рельєфу (рівнинний, гірський) та лісорослинних зон України.

За результатами польового тестування було підготовлено 3-ю версію проекту FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України, щодо якої відбулись другі публічні консультації впродовж березня – травня 2017 р. З урахуванням результатів другого періоду публічних консультацій підготовлено фінальну (попередньо схвалену) версію (4-0) проекту стандарту.

Загалом консультації із зацікавленими сторонами здійснювались на всіх етапах розроблення стандарту, як шляхом організації двох періодів публічних консультацій впродовж 60 днів кожен, так і шляхом проведення розширених засідань групи з розробки стандарту за участі зацікавлених сторін. У рамках публічних консультацій було проведено регіональні семінари із залученням представників лісгосподарських та деревообробних підприємств, неурядових організацій, наукових та освітніх закладів, що сприяло конструктивному процесу підготовки стандарту.

Додаток J розроблено оновленою групою з розробки стандарту впродовж 2022 – 2024 років відповідно до FSC-POL-20-003 V 1- 0 «FSC політика виключення територій зі сфери сертифікації» та інших нормативних документів FSC. Поетапний процес розроблення додатку J передбачав формування його першої версії, яка була спрямована на 30-денні публічні консультації (серпень – вересень 2023 року). Відкритий консультаційний процес на всіх етапах розроблення додатку J із залученням зацікавлених сторін, які представляють екологічні, економічні та соціальні інтереси, передував формуванню фінальної версії додатку J FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України.

3. Версії стандарту

Послідовно було підготовлено чотири версії проекту FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України:

- 1) FSC-STD-UA Draft 1-0 (схвалена на засіданні групи з розробки стандарту 05.04.2016 р.). Публічні консультації щодо цієї версії тривали з 18 квітня до 18 червня 2016 р.
- 2) FSC-STD-UA Draft 2-0 (схвалена на засіданні групи з розробки стандарту 07.07.2016 р. Польове тестування цієї версії відбулось з 15 вересня до 30 листопада 2016 р.
- 3) FSC-STD-UA Draft 3-0 (схвалена на засіданні групи з розробки стандарту 31.01.2017 р. Публічні консультації щодо цієї версії відбулись з 3 березня до 5 травня 2017 р.
- 4) FSC-STD-UA Draft 4-0 (схвалена як фінальна версія проекту (для представлення PSU) на засіданні групи з розробки стандарту 11.05.2018 р.).

Версією стандарту, умовно схваленою Комітетом з політики та стандартів та остаточно схваленою PSU, була: FSC-STD-UKR-01-2019.

Група з розробки стандарту у процесі підготовки FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України:

- а) керувалася політиками, стандартами, процедурами та іншими доречними FSC документами, які стосуються цього процесу (див. «Посилання»);
- б) діяла згідно із затвердженим планом роботи щодо розробки стандарту на основі оновлених FSC принципів та критеріїв і Єдиних міжнародних індикаторів.

Усі рішення групи з розробки стандарту приймалися на основі досягнення консенсусу шляхом організації постійного консультативного процесу. Участь в діяльності групи з розробки стандарту брали експерти, які мають відповідний досвід з лісової сертифікації.

Зміни до версії 1-0 FSC-STD-UKR-01-2019, зроблені впродовж 2022 – 2024 років, передбачали доповнення додатком J «FSC критерії, індикатори та верифікатори виключення територій, забруднених вибухонебезпечними предметами, зі сфери сертифікації відповідно до FSC-POL-20-003 V 1-0 для України».

Версія 1-1 FSC-STD-UKR-01.1-2024, схвалена Керівною групою з політики FSC 11 червня 2024 року, замінила версію 1-0 FSC-STD-UKR-01-2019.

Однак, початковою датою поточного циклу огляду/перегляду цього стандарту залишається 30 березня 2020 року (дата набуття чинності версії 1-0).

4. Контекст

Вимоги стандарту є застосовними для всієї території України, на якій дотримуються її законодавчо-правових норм, в т. ч. з питань лісового господарства.

Лісистість території країни становить 15,9%. Загальна площа лісового фонду України – 10,4 млн га, із яких вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок – 9,6 млн га.

Ліси України сформовані понад 30 видами дерев. Панівними видами дерев на території України є сосна звичайна (*Pinus sylvestris*), яка займає у структурі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок близько 35%, дуб звичайний (*Quercus robur*) – 28%, бук європейський (*Fagus sylvatica*) – 9%, ялина звичайна (*Picea abies*) – 7%, береза повисла (*Betula pendula*) – 6%, вільха чорна (*Alnus glutinosa*) – 4% та інші.

Ліси розташовані на території України нерівномірно, зокрема, найбільш лісистими регіонами є Українські Карпати та Полісся. Це зумовлено неоднорідністю географічних та лісоресурсних умов. Відповідно це вимагає диференціації підходів до ведення лісового господарства та використання лісових ресурсів.

Ліси України за своїм призначенням і розташуванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та інші функції. Частка лісів, призначених для комерційних [експлуатаційних] цілей, становить 38% від площі лісів України.

В країні лісове господарство ведеться комплексно. Поряд із деревиною, різні види НДЛП заготовляються з комерційною метою. Впродовж останніх 5 років щороку заготовляється близько 430 тис. різдвяних дерев, 260 т грибів, 3,5 тис. т ягід та 2,3 тис. т березового соку.

В Україні переважає державна форма власності на ліси, частка комунальних лісів становить близько 15%, приватних лісів – менше 1% від загальної їх площі.

Для ведення лісового господарства ліси України надані у постійне користування постійним лісокористувачам – підприємствам, установам і організаціям. Відповідно до розподілу лісового фонду України за відомчою підпорядкованістю найбільша частка лісів підпорядкована Державному агентству лісових ресурсів України (7,6 млн га або 73%).

4.1. Група з розробки стандарту

Враховуючи сутність стандартів ведення лісового господарства у системі FSC, групу з розробки стандарту сформовано з трьох палат (екологічної, соціальної та економічної), які мають однакову вагу у досягненні консенсусу щодо змісту процесу розробки стандарту. Нижче подано склад групи з розробки стандарту.

Екологічна палата	Економічна палата	Соціальна палата
Ім'я: Оксана Станкевич, ostankevych@hotmail.com	Ім'я: Руслан Деречинський ruslan.derechinsky@gmail.com	Ім'я: Степан Кривов'язий proflis@fpsu.org.ua
Організація: НУО «Екосфера»	Організація: Асоціація «Всеукраїнська організація деревообробної промисловості»	Організація: Централь- ний комітет професійної спілки працівників лісо- вого господарства України
Резюме: - президент екологічної організації, яка спеціалі- зується на сталому лісовому господарстві; - понад 10 років досвіду у сфері лісової сертифікації.	Резюме: - голова Асоціації та власник СоС/CW сертифікованої компанії «Цунамі»; - 7 років досвіду застосування СоС та CW стандартів в країні.	Резюме: - голова професійної спілки працівників лісового господарства; - член Громадської ради при Державному агентстві лісових ресурсів України.
Ім'я: Роман Волосянчук volosyanchuk@yahoo.com	Ім'я: Олександр Шевчук vp_nau_blds@ukr.net	Ім'я: Ігор Соловій soloviy@yahoo.co.uk
Організація: НУО «Дунайсько-Карпатська програма»	Організація: Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Боярська лісова дослідна станція»	Організація: НУО «Товариство «Зелений хрест»
Резюме: - кандидат наук (біологія); - координатор лісових проектів WWF в Україні; - понад 10 років досвіду сертифікації системи ведення лісового госпо- дарства;	Резюме: - головний лісничий FSC сертифікованого підприємства лісового господарства з 2012 р.; - представник лісогоспо- дарського підприємства, яке впроваджує кращі практики ведення лісового	Резюме: - доктор економічних наук зі спеціальності економіка природокористування; - член НУО, що спеціалі- зується на питаннях доступу місцевих громад до лісових ресурсів; - 8 років досвіду у сфері

Екологічна палата	Економічна палата	Соціальна палата
- координатор розробки посібника щодо виділення лісів високої охоронної цінності для України; - координатор заходів МСОП у рамках програми FLEG II.	господарства.	лісової сертифікації.
Ім'я: Володимир Тищенко kazhan@online.ua	Ім'я: Дмитро Гоцуляк office@tetdgl.kiev.ua	Ім'я: Юрій Римаренко info@kadrlis.com.ua
Організація: НУО «Західноукраїнське орнітологічне товариство»	Організація: Державне підприємство «Тетерівське лісове господарство»	Організація: Український центр підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів лісового господарства
Резюме: - кандидат наук (лісове господарство); - дослідник ссавців, птахів та кажанів в рамках лісової сертифікації впродовж 10 років.	Резюме: - директор FSC сертифікованого підприємства лісового господарства з 2001 р.; - представник лісгосподарського підприємства, яке впроваджує кращі практики ведення лісового господарства.	Резюме: - завідувач кафедри нової техніки, передової технології, комплексного ведення лісового господарства та охорони праці; - 2 роки досвіду у сфері проведення навчальних курсів з лісової сертифікації.

Додаток J розроблено оновленим складом робочої групи. Зокрема, екологічну палату, окрім Оксани Станкевич та Романа Волосянчука, натеper представляє:

- Андрій Плига (aplyha@wwf.ua) – керівник лісового напрямку WWF-Україна; має понад 5 років досвіду у сфері збереження лісів та відповідального ведення лісового господарства.

Склад соціальної палати не змінився. Оновлений склад економічної палати представляють:

- Олександр Мельник (vp_nau_blds@ukr.net) – заступник директора з наукової роботи FSC сертифікованого підприємства лісового господарства – відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Боярська лісова дослідна станція»; має науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук; представляє підприємство лісового господарства, яке впроваджує кращі лісівничі практики;
- Юрій Несторяк (ecoserv_ua@ukr.net) – начальник відділу екосистемних послуг та недеревних лісових ресурсів ДП «Ліси України» з 2022 року; має понад 10 років досвіду у сфері лісової сертифікації;

- Ірина Мацепура (iryna.o.matsepura@gmail.com) – керівник FSC сертифікованого підприємства «ВГСМ» з 2010 року; має понад 10 років досвіду у сфері лісової сертифікації; представляє компанію, яка практикує відповідальні заготівлі та перероблення деревини.

Технічні експерти

Технічні експерти відповідали за підготовку проектів відповідних частин стандарту. У таблиці нижче представлено їхній внесок у підготовку стандарту.

Ім'я експерта	Організація, посада	Відповідний внесок
Георгій Бондарук gb@nercon.org	Аудитор NEPCon	Переклад, методологія трансферу та підготовка проекту (принцип 9)
Сергій Розвод sergiy_rozvod@ukr.net	Директор «Легаліс», підрядника ТОВ «Лесная сертификация»	Підготовка проекту (принципи 5, 7, 8)
Олег Царук otsaruk@yahoo.com	Член НУО «Еремурус»	Підготовка проекту (принципи 1, 2, 4)
Володимир Ковалишин volodymyr.kovalyshyn@sgs.com	Провідний аудитор SGS Україна	Підготовка проекту (принципи 6, 10)

Технічним експертом з розроблення додатку J був Дмитро Карабчук (dmytro.karabchuk@forestcom.org.ua), який представляє НУО «ForestCom» (відповідний внесок – перелік індикаторів та верифікаторів).

5. Посилання

Такі документи, на які подано посилання, є доречними для застосування цього стандарту. Для посилань, де не зазначено номер версії, слід застосовувати найновішу редакцію відповідного документа (з усіма виправленнями).

FSC-POL-01-004	Політика щодо Асоціації організацій з FSC
FSC-POL-20-003	Виключення територій зі сфери сертифікації
FSC-POL-30-001	Політика FSC щодо пестицидів
FSC-POL-30-401	FSC сертифікація та Конвенції МОП

<u>FSC-POL-30-602</u>	Інтерпретація FSC щодо ГМО (генетично модифікованих організмів)
<u>FSC-STD-01-002</u>	Глосарій термінів
<u>FSC-STD-01-003</u>	Критерії відповідності SLIMF
<u>FSC-STD-20-007</u>	Оцінювання системи ведення лісового господарства
<u>FSC-STD-30-005</u>	Стандарт FSC для об'єднаних в групу організацій, що ведуть лісове господарство
<u>FSC-PRO-01-001</u>	Розробка та перегляд нормативних документів FSC
<u>FSC-PRO-01-008</u>	Опрацювання скарг у схемі сертифікації FSC
<u>FSC-DIR-20-007</u>	Директива FSC щодо оцінювання ведення лісового господарства
<u>FSC-GUI-60-005</u>	Сприяння гендерній рівності у Національних стандартах системи ведення лісового господарства

6. Примітка щодо інтерпретації індикаторів

Для кожного критерію подано перелік індикаторів. Якщо індикатори просто пронумеровані, без додаткової літери (наприклад, індикатор 1.1.1), вони призначені для застосування до лісів всіх розмірів і типів та плантацій.

Поданий до кожного індикатору перелік верифікаторів має рекомендаційний характер, не є вичерпним та може, за потреби, доповнюватися утримувачами/заявниками FSC сертифікатів задля відповідності вимогам стандарту та органами сертифікації в рамках проведення сертифікаційних оцінювань.

У стандарті концепція MIP впроваджена в рамках критеріїв 1.7, 2.3, 6.1, 6.2 та 10.9 шляхом додавання індикаторів, які відповідають високому ступеню потенційного впливу діяльності лісгосподарських підприємств на соціальні, екологічні та інші відповідні цінності. Детальні пояснення подано у додатку I.

У Додатку J нумерація критеріїв відповідає FSC-POL-20-003 V 1-0. До формулювань низки критеріїв внесено технічні виправлення без втрати змісту. Критерій без нумерації в додатку J є додатковим і розроблений для цілей цього документа з урахуванням його контексту.

Кожен критерій у додатку J має індикатори, які є нормативними, та верифікатори, які мають рекомендаційний характер та не є вичерпними.

7. Принципи, критерії та національні індикатори

<p style="text-align: center;">ПРИНЦИП 1: ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА</p> <p>Підприємство має дотримуватись всіх застосовних законів, нормативних документів і ратифікованих державою міжнародних угод, конвенцій і договорів.</p>
<p>Критерій 1.1. Підприємство має бути законним чином визначеним юридичним суб'єктом з очевидною, задокументованою і беззаперечною законною реєстрацією і з письмовим дозволом від юридично правочинного органу влади на визначені види діяльності.</p>
<p>Індикатор 1.1.1. Законна реєстрація, яка стосується всієї діяльності в межах сфери дії сертифікату, є задокументованою та беззаперечною.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.2. Установчі документи підприємства.
<p>Індикатор 1.1.2. Законна реєстрація надається правочинним органом влади відповідно до законодавчо встановлених процесів.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Документація, яка підтверджує законну реєстрацію відповідно до встановлених законодавством процесів (витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, установчі документи підприємства).
<p>Критерій 1.2. Підприємство має продемонструвати, що законний статус одиниці господарювання, включаючи права на землеволодіння і користування, та його межі є чітко визначеними.</p>
<p>Індикатор 1.2.1. Законне землеволодіння для господарювання та використання ресурсів в межах дії сертифікату є задокументованим.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Установчі документи підприємства.2. Свідоцтво про держреєстрацію.3. Державний акт на право постійного користування земельними лісовими ділянками (для постійних лісокористувачів).4. Планово-картографічні матеріали лісовпорядкування.5. Свідоцтво про право власності на нерухоме майно (для приватних і комунальних лісів з 2013 р.).6. Лісовпорядкувальний проект.

Індикатор 1.2.2. Законне землеволодіння надається правочинним органом влади відповідно до законодавчо встановлених процесів.

Верифікатори:

1. Установчі документи підприємства.
2. Свідоцтво про держреєстрацію.
3. Державний акт на право постійного користування земельними лісовими ділянками (для постійних лісокористувачів).
4. Свідоцтво про право власності на нерухоме майно (для приватних і комунальних лісів з 2013 р.).

Індикатор 1.2.3. Межі всіх одиниць господарювання в межах дії сертифікату є чітко позначеними або задокументованими і чітко показаними на картах.

Верифікатори:

1. Документація, що підтверджує межі одиниці господарювання (державний акт, свідоцтво про право власності).
2. Планово - картографічні матеріали лісовпорядкування.

Критерій 1.3. Підприємство має мати законні права діяти на одиниці господарювання, які відповідають законному статусу підприємства та одиниці господарювання, і має дотримуватися правових зобов'язань, що витікають із застосовного національного і місцевого законодавства, нормативно-правових актів і адміністративних вимог. Законні права мають забезпечувати заготівлю продукції та/або надання послуг екосистем в межах одиниці господарювання. Підприємство має сплачувати законодавчо встановлені збори, пов'язані з такими правами та обов'язками.

Індикатор 1.3.1. Вся діяльність в межах одиниці господарювання здійснюється відповідно до:

- 1) застосовних законів, нормативно-правових актів та адміністративних вимог,
- 2) законних та звичаєвих прав; і
- 3) обов'язкових норм і правил.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства щодо всієї діяльності, яка здійснюється підприємством, включно із тією, що стосується НДЛП.
2. Акти перевірок дотримання законодавчих положень, правил та нормативів у галузі лісового, земельного, природоохоронного та іншого застосовного до підприємства законодавства.
3. Документація щодо проведення та приймання робіт.
4. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
5. Польові спостереження.
6. Опитування персоналу, місцевих громад, представників органів місцевого самоврядування, органів державного контролю.

Індикатор 1.3.2. Сплата всіх законодавчо встановлених зборів, пов'язаних з веденням лісового господарства, здійснюється своєчасно.

Верифікатори:

1. Перелік податків, платежів, відрахувань, а також рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, у т.ч. недеревних, що сплачуються підприємством.
2. Інформація з органів державної фіскальної служби щодо сплати податків, платежів та встановлених законом відрахувань (рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, податку на додану вартість, податку на прибуток, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування).
3. Бухгалтерська та податкова звітність.
4. Опитування персоналу (бухгалтерії, планово-економічного відділу).

Індикатор 1.3.3. Види діяльності, передбачені планом ведення господарства, проектуються відповідно до всіх застосовних законів.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства щодо всієї діяльності, яка здійснюється підприємством, включно із тією, що стосується НДЛП.
2. Акти перевірок дотримання законодавчих положень, правил та нормативів у галузі лісового, земельного, природоохоронного та іншого застосовного до підприємства законодавства.

Критерій 1.4. Підприємство має розробляти і виконувати заходи та/або залучати органи державного регулювання для систематичної охорони одиниці господарювання від недозволеного або незаконного користування ресурсами, заселення та іншої незаконної діяльності.

Індикатор 1.4.1. Вживаються заходи для забезпечення охорони від недозволених або незаконних заготівлі деревинної та недеревинної продукції лісу, полювання, риболовлі, ставлення пасток, збиральництва, заселення та іншої недозволеної діяльності.

Верифікатори:

1. Штатний розпис (наявність штату працівників лісової охорони).
2. Перелік проведених рейдів лісової охорони та спільних із представниками органів Міністерства внутрішніх справ України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Державною екологічною інспекцією України.
3. Динаміка показників щодо лісопорушень.
4. Динаміка показників, пов'язаних із порушеннями лісового законодавства.
5. Опитування персоналу.
6. Опитування місцевого населення.
7. Польові спостереження.

Індикатор 1.4.2. Система охорони запроваджується шляхом співпраці з відповідними регуляторними органами з метою виявлення, звітування, контролю, запобігання і перешкоджання недозволеній або незаконній

діяльності.

Верифікатори:

1. Документація, яка підтверджує співпрацю державної лісової охорони з регуляторними органами у сфері охорони від недозволеної або незаконної діяльності (план спільних рейдів та звіти про їх результати, вжиті запобіжні заходи щодо недопущення подібних порушень у майбутньому).
2. Опитування персоналу.
3. Опитування представників регуляторних органів.

Індикатор 1.4.3. У випадку виявлення незаконної або недозволеної діяльності, вживаються відповідні заходи реагування.

Верифікатори:

1. Журнал реєстрації порушень лісового законодавства.
2. Опитування персоналу.

Критерій 1.5. Підприємство має дотримуватись застосовного національного і місцевого законодавства, ратифікованих міжнародних конвенцій та обов'язкових норм і правил, що стосуються транспортування і торгівлі лісопродукцією в межах і поза межами одиниці господарювання та/або до пункту першого продажу.

Індикатор 1.5.1. Демонструється відповідність застосовному національному законодавству, місцевому законодавству, ратифікованим міжнародним конвенціям та обов'язковим нормам і правилам, що стосуються транспортування деревинної та недеревинної лісової продукції до пункту першого продажу і торгівлі нею.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства щодо транспортування і торгівлі лісопродукцією (до пункту першого продажу) та перевірка знання цих документів.
2. Сертифікат про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій.
3. Фітосанітарний сертифікат, сертифікат на вміст радіоактивних речовин та ін.

Індикатор 1.5.2. Якщо застосовно, демонструється відповідність положенням CITES, зокрема, наявність сертифікатів на заготівлю та торгівлю будь-якими видами, включеними до CITES.

Верифікатори:

1. Документація щодо торгівлі видами, включеними до додатків конвенції CITES.
2. Опитування персоналу.
3. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 1.6. Підприємство має виявляти, запобігати і вирішувати спори щодо питань статутного або звичаєвого права, які можуть бути своєчасно врегульовані без судового розгляду шляхом залучення сторін, чий інтереси

зачеплено.

Індикатор 1.6.1. Діє доступний для громадськості процес вирішення спорів; розроблений шляхом культурно доречного залучення сторін, чиї інтереси зачеплено.

Верифікатори:

1. Перелік сторін, чиї інтереси зачеплено.
2. Задokumentована процедура вирішення спорів.
3. Документація, яка підтверджує наявність залучення сторін, чиї інтереси зачеплено (протоколи засідань, рішення круглих столів, результати опитування громадської думки).
4. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
5. Колективний договір.
6. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.
7. Опитування персоналу.

Індикатор 1.6.2. Спори щодо питань застосовного законодавства, які можуть бути своєчасно врегульовані без судового розгляду, або вирішуються або перебувають у процесі вирішення.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Матеріали вирішення спорів.
3. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.
4. Опитування персоналу.

Індикатор 1.6.3. Актуальні записи щодо спорів, пов'язаних із питаннями застосовного законодавства, підтримуються, включаючи:

- 1) кроки, зроблені для вирішення спорів;
- 2) результати всіх процесів вирішення спорів; і
- 3) невирішені спори, причини їхньої невирішеності і як вони вирішуватимуться.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Матеріали вирішення спорів.
3. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.
4. Опитування персоналу.

Індикатор 1.6.4. Припиняється господарська діяльність на територіях, де існують спори:

- 1) значних розмірів; або
- 2) значної тривалості, або
- 3) такі, що охоплюють значну кількість інтересів.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати

(Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).

2. Документація, яка підтверджує припинення господарської діяльності на територіях на час існування спорів.

3. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.

4. Опитування персоналу.

5. Польові спостереження.

Критерій 1.7. Підприємство має опублікувати зобов'язання не пропонувати або отримувати неправомірну вигоду в грошах або в будь-якій іншій корупційній формі, а також має дотримуватись антикорупційного законодавства там, де воно існує. Якщо антикорупційне законодавство відсутнє, підприємство має вживати інших антикорупційних заходів відповідно до масштабу та інтенсивності господарської діяльності та ризику корупції.

Індикатор 1.7.1. Розроблено та виконується підписана підприємством політика, яка містить зобов'язання не пропонувати або отримувати неправомірної вигоди у будь-якій формі.

Верифікатори:

1. Перелік застосовних законодавчих актів у галузі антикорупційного законодавства.

2. Затверджена та опублікована політика підприємства щодо протидії корупції (антикорупційна політика) та наявність відповідальної особи (осіб).

3. Документація здійснення зовнішнього контролю за дотриманням антикорупційної політики підприємства (акти перевірок, звіти відповідних органів).

4. Трудові договори (письмове зобов'язання не пропонувати або отримувати неправомірну вигоду у будь-якій формі).

5. Електронні декларації посадових осіб підприємства

6. Опитування персоналу.

7. Опитування органів місцевого самоврядування.

8. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.

Індикатор 1.7.2. Проводиться систематична оцінка корупційних ризиків у діяльності підприємства.

Верифікатори:

1. Документація щодо періодичного оцінювання корупційних ризиків на підприємстві (відповідності до антикорупційної політики) – акти перевірок, звіти відповідальних осіб.

2. Опитування персоналу.

3. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.

Індикатор 1.7.3. Політика [антикорупційна політика підприємства] відповідає законодавству або перевищує його.

Верифікатори:

1. Перелік застосовних законодавчих актів у галузі антикорупційного законодавства.

2. Затверджена та опублікована політика підприємства щодо протидії корупції (антикорупційна політика).
3. Опитування відповідальних працівників підприємства щодо знання чинного антикорупційного законодавства та антикорупційних зобов'язань підприємства.

Індикатор 1.7.4. Підписана підприємством антикорупційна політика є доступною для громадськості та безкоштовною.

Верифікатори:

1. Наявність публікацій (політики) в офіційних друкованих виданнях і/або на офіційному веб-сайті, і/або на інформаційних стендах.
2. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 1.7.5. Хабарництво, примус та інші корупційні дії не трапляються.

Верифікатори:

1. Перелік застосованих законодавчих актів у галузі антикорупційного законодавства.
2. Затверджена та опублікована політика підприємства щодо протидії корупції (антикорупційна політика).
3. Інформація від правоохоронних органів щодо випадків хабарництва, примусу та інших корупційних дій на підприємстві (на основі запитів), реєстр судових рішень.
4. Опитування персоналу.
5. Опитування сторін, чиї інтереси заторкнено.
6. Аналіз засобів масової інформації.

Індикатор 1.7.6. За наявності випадків хабарництва, примусу та інших корупційних дій вживаються коригувальні заходи.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Доступність судових рішень.
3. Інформація від правоохоронних органів щодо випадків хабарництва, примусу та інших корупційних дій на підприємстві (на основі запитів).
4. Матеріали внутрішньої службової перевірки та інші заходи реагування щодо конкретних випадків корупції.
5. Опитування персоналу.
6. Опитування зацікавлених сторін.
7. Аналіз засобів масової інформації.

Критерій 1.8. Підприємство має демонструвати довгострокове зобов'язання дотримуватися в межах одиниці господарювання Принципів та Критеріїв і пов'язаних з ними політик та стандартів FSC. Заява щодо такого зобов'язання має міститися в доступному для громадськості документі, який є у вільному доступі.

Індикатор 1.8.1. Викладена у письмовій формі політика, схвалена і

підписана уповноваженою особою щодо здійснення політики, містить довгострокові зобов'язання щодо правил ведення лісового господарства, узгоджених з принципами та критеріями FSC і пов'язаними з ними політиками та стандартами.

Верифікатори:

1. Затверджена та опублікована політика підприємства.
2. Документ, який містить перелік принципів та критеріїв FSC та інші інформаційні матеріали, які підтверджують політику підприємства.
3. Опитування персоналу.

Індикатор 1.8.2. Політика є доступною для громадськості та безкоштовною.

Верифікатори:

1. Доступність опублікованої політики підприємства принаймні в одному з джерел: в офіційних друкованих виданнях, на офіційному веб-сайті, інформаційних стендах.
2. Опитування персоналу.
3. Опитування зацікавлених сторін.

[Перейти до додатку А](#)

Перейти до додатку I

ПРИНЦИП 2: ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ ТА УМОВИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Підприємство має підтримувати або підвищувати соціально-економічний добробут працівників.

Критерій 2.1. Підприємство має підтримувати принципи та права на працю, визначені в Декларації МОП про основні принципи і права на працю (1998), яка базується на восьми Основних Конвенціях МОП про працю.

Індикатор 2.1.1. Практика та умови працевлаштування працівників демонструють відповідність принципам та правам на працю (або їх дотримання), що охоплені вісьмома Конвенціями МОП про працю як визначено в Декларації МОП про основні принципи і права на працю (1998).

Верифікатори:

1. Тексти восьми конвенцій МОП про працю, ратифікованих Україною (№№ 29; 87; 98; 100; 105; 111; 138; 182).
2. Накази про зарахування на роботу.
3. Матеріали перевірок відповідними державними органами.
4. Договори підряду.
5. Опитування персоналу, у тому числі представників профспілок, а також підрядників.

Індикатор 2.1.2. Працівники за власним вибором можуть створювати трудові організації або вступати в них, керуючись лише правилами цієї трудової організації.

Верифікатори:

1. Колективний договір.
2. Опитування персоналу та підрядників.
3. Опитування керівництва профспілки(ок).

Індикатор 2.1.3. Виконуються угоди, які є результатом колективних переговорів з формальними та неформальними організаціями працівників.

Верифікатори:

1. Колективний договір.
2. Протоколи колективних переговорів.
3. Перелік угод, які є результатом колективних переговорів.
4. Опитування персоналу та підрядників.

Критерій 2.2. Підприємство має сприяти ґендерній рівності у працевлаштуванні, в можливостях навчання, укладанні угод, в процесах залучення та господарської діяльності.

Індикатор 2.2.1. Запроваджені системи, які сприяють ґендерній рівності і запобігають ґендерній дискримінації у працевлаштуванні, можливостях навчання, укладанні угод, в процесах залучення та господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Галузеві інструкції та нормативи в сфері наймання та організації праці.
2. Кадрова та статистична звітність.
3. Матеріали перевірок відповідними державними органами.
4. Колективний договір.
5. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
6. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.2. Можливості роботи відкриті як для жінок, так і для чоловіків на однакових умовах, і жінок заохочують до активної участі на всіх рівнях працевлаштування.

Верифікатори:

1. Документи, що підтверджують відсутність порушення ґендерної рівності та відсутність ґендерної дискримінації (накази про зарахування, розпорядження про підвищення кваліфікації (навчання), матеріали перевірок підприємства відповідними державними органами).
2. Звіт з праці.
3. Колективний договір.
4. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
5. Опитування персоналу та підрядників.
6. Наряд-акти та звіти про виконану роботу за участю чоловіків та жінок з однаковими тарифними (зарплатними) категоріями.

Індикатор 2.2.3. Робота, яку зазвичай виконують жінки, включається до програм підвищення кваліфікації та охорони здоров'я тією ж мірою, що і робота, яку зазвичай виконують чоловіки.

Верифікатори:

1. Записи програм підвищення кваліфікації та охорони здоров'я і безпеки праці.
2. Характеристика кадрового забезпечення (картки особового обліку, копії дипломів про освіту, посвідчень).
3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.4. Жінки та чоловіки отримують однакову заробітну плату за однакову роботу.

Верифікатори:

1. Галузева угода.
2. Колективний договір.
3. Розрахунково-платіжна відомість працівника.
4. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.5. Виплати жінкам здійснюються безпосередньо та з використанням взаємно погоджених способів, що гарантують безпечне отримання та збереження їхньої заробітної плати.

Верифікатори:

1. Галузева угода.
2. Колективний договір.
3. Розрахунково-платіжна відомість працівника.
4. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.6. Тривалість відпустки матері при народженні дитини (або батька, за вибором батьків) триває не менше 6 тижнів після народження дитини.

Верифікатори:

1. Табелі обліку використання робочого часу.
2. Колективний договір.
3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.7. Організуються зустрічі, управлінські комітети та збори з прийняття рішень, із залученням жінок та чоловіків і заохоченням обох груп до активної участі.

Верифікатори:

1. Протоколи зборів трудового колективу, ради трудового колективу та /або інших колективних органів.
2. Колективний договір.
3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.8. Існує система конфіденційних та ефективних заходів для сповіщення про сексуальні домагання і дискримінацію за гендерними ознаками, сімейним станом, батьківством або сексуальною орієнтацією, та їх усунення.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Матеріали перевірок правоохоронних органів, Держпраці та інших відповідних органів щодо дотримання системи заходів, зазначених в індикаторі та передбачених законодавством.
3. Внутрішня процедура конфіденційного сповіщення та усунення [щодо сексуальних домагань та дискримінації].
4. Опитування персоналу та підрядників.
5. Колективний договір.

Критерій 2.3. Підприємство має дотримуватися правил гігієни та безпеки праці для захисту працівників від професійних загроз безпеці та здоров'ю. Ці правила мають, відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності, відповідати або перевищувати рекомендації Інструкції МОП з гігієни та безпеки праці на лісгосподарських роботах.

Індикатор 2.3.1. Розроблено, доведено до працівників і виконуються правила гігієни та безпеки праці, які відповідають Інструкції МОП з гігієни та безпеки праці на лісгосподарських роботах або перевищують її вимоги.

Верифікатори:

1. Правила (інструкції, керівництва) з гігієни та безпеки праці, розроблені відповідно до Інструкції МОП з гігієни та безпеки праці на лісгосподарських роботах.
2. Правила (інструкції, керівництва) з гігієни та безпеки праці при заготівлі недеревинних лісових ресурсів.
3. Журнали реєстрації інструктажів з питань гігієни та безпеки праці.
4. Протоколи навчань.
5. Договори підряду.
6. Документація перевірок виконання вимог з гігієни та безпеки праці уповноваженими державними органами.
7. Опитування персоналу та підрядників.
8. Польові спостереження.

Індикатор 2.3.2. Здійснюється внутрішній контроль дотримання правил з охорони праці та техніки безпеки.

Верифікатори:

1. Затверджена процедура здійснення внутрішнього контролю дотримання правил з гігієни та безпеки праці.
2. Документація внутрішнього контролю дотримання правил з гігієни та безпеки праці (акти перевірки, протоколи засідань, приписи та звіти відповідальної особи).

3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.3.3. Працівники мають персональний захисний одяг та засоби індивідуального захисту відповідно до поставлених їм робочих завдань.

Верифікатори:

1. Правила з гігієни та безпеки праці, розроблені відповідно до Інструкції МОП з гігієни та безпеки праці на лісогосподарських роботах.
2. Правила (інструкції, керівництва) з гігієни та безпеки праці при заготівлі недеревинних лісових ресурсів.
3. Особиста картка обліку спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.
4. Договір з підрядними організаціями.
5. Польові спостереження.
6. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.3.4. Працівники дотримуються вимог щодо використання персонального захисного одягу та інших засобів індивідуального захисту.

Верифікатори:

1. Інструкції з охорони праці.
2. Особиста картка обліку спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.
3. Польові спостереження.
4. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.3.5. Відповідно до правил з гігієни та безпеки праці ведуться записи, включно з частотою нещасних випадків і зумовленими ними втратами часу.

Верифікатори:

1. Документація внутрішнього контролю (аудиту) дотримання правил з гігієни та безпеки праці (акти перевірки, протоколи засідань, приписи та звіти відповідальної особи).
2. Записи порушень інструкцій з гігієни та безпеки праці (накази, які фіксують види порушень, їх кількість, втрати робочого часу, та містять приписи щодо їх усунення).
3. Приписи служби гігієни та безпеки праці.
4. Журнал реєстрації осіб, які постраждали від нещасних випадків.

Індикатор 2.3.6. Частота і серйозність нещасних випадків є нижчими у порівнянні із середніми значеннями в національній лісовій галузі.

Верифікатори:

1. Записи порушень інструкцій з гігієни та безпеки праці.
2. Журнал реєстрації осіб, які постраждали від нещасних випадків.
3. Узагальнена статистична інформація щодо частоти та серйозності нещасних випадків на підприємстві з урахуванням підрядників та загалом по лісовій галузі країни.
4. Аналіз статистичної інформації щодо частоти і серйозності нещасних випадків на підприємстві та у його підрядників у порівнянні із середніми значеннями у лісовій галузі країни (витяги з протоколів засідань, які

свідчать про обговорення цих питань).

Індикатор 2.3.7. Після значних порушень або нещасних випадків вимоги з гігієни та безпеки праці аналізуються, переглядаються та своєчасно доводяться до працівників.

Верифікатори:

1. Документація внутрішнього контролю (аудиту) дотримання правил з гігієни та безпеки праці (акти перевірки, протоколи засідань, приписи та звіти відповідальної особи).
2. Інструкції з охорони праці.
3. Приписи служби гігієни та безпеки праці.
4. Приписи державних інспекцій.
5. Журнал реєстрації осіб, які постраждали від нещасних випадків.
6. Журнал реєстрації інструктажів з гігієни та безпеки праці.
7. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.3.8. Всі роботи, що провадяться на територіях, забруднених радіонуклідами, мають здійснюватися з обов'язковим радіаційним контролем (див. додаток А, розділи 3.4 та 8).

Верифікатори:

1. Мапа радіаційного забруднення території.
2. Наявність обладнання радіаційного контролю.
3. Наявність та використання засобів індивідуального захисту.
4. Наявність договорів із організаціями, що здійснюють контроль радіаційного забруднення.
5. Журнал інструктажу з гігієни та безпеки праці.
6. Опитування персоналу.
7. Польові спостереження.

Індикатор 2.3.9. Заготівля НДЛП не здійснюється на територіях, де радіоактивне забруднення перевищує граничну величину для заготівлі НДЛП в умовах радіоактивного забруднення відповідно до належного рекомендаційного документу. Примітка: належним рекомендаційним документом є «Рекомендації з ведення лісового господарства в умовах радіоактивного забруднення» (затверджені науково-технічною радою ДАЛРУ 02.03.2017, протокол №2).

Верифікатори:

1. Мапа радіаційного забруднення території.
2. Наявність обладнання радіаційного контролю.
3. Журнал інструктажу з гігієни та безпеки праці.
4. Опитування персоналу.
5. Польові спостереження.

Критерій 2.4. Підприємство має виплачувати зарплати, які дорівнюють або перевищують мінімальні рівні зарплат, встановлених нормативами для лісового сектору або іншими визнаними угодами про заробітну плату в лісовому секторі, або прожиткові мінімуми, якщо вони вищі за встановлену

законом мінімальну заробітну плату. Якщо жодного з цих показників не існує, підприємство має із залученням працівників розробити механізми для встановлення прожиткових мінімумів.

Індикатор 2.4.1. Заробітні плати, що виплачуються підприємством, за будь-яких обставин є не меншими або перевищують мінімальні рівні заробітних плат, встановлених згідно з чинним законодавством.

Верифікатори:

1. Генеральна угода.
2. Розрахунково-платіжна відомість працівника або інші відповідні документи.
3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.4.2. Заробітні плати, що виплачуються, відповідають або перевищують:

- 1) галузеву угоду; або
- 2) інші визнані угоди про заробітну плату в лісовому секторі; або
- 3) щомісячні прожиткові мінімуми, якщо вони є вищими за встановлені законом мінімальні рівні заробітної плати.

Верифікатори:

1. Галузева угода.
2. Колективний договір.
3. Розрахунково-платіжна відомість працівника.
4. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.4.3. Заробітні плати та виплати за контрактами виплачуються вчасно.

Верифікатори:

1. Звіт з праці (місячний).
2. Опитування персоналу та підрядників.

Критерій 2.5. Підприємство має продемонструвати, що працівники мають професійну підготовку та підлягають нагляду для безпечного та ефективного виконання плану ведення господарства та всіх видів господарської діяльності.

Індикатор 2.5.1. Працівники мають професійну підготовку відповідно до вимог додатку В та підлягають нагляду для безпечного та ефективного виконання плану ведення господарства та всіх видів господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Штатний розпис.
2. Характеристика кадрового забезпечення (картки особового обліку, копії дипломів про освіту, посвідчень).
3. Посадові інструкції.
4. Матеріали періодичної атестації/переатестації працівників.
5. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.5.2. Перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників здійснюється за програмою, що відповідає вимогам додатку В.

Верифікатори:

1. Штатний розпис.
2. Характеристика кадрового забезпечення (картки особового обліку, посвідчень).
3. Посадові інструкції.
4. Матеріали періодичної атестації/переатестації працівників.
5. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.5.3. Зберігаються в актуалізованому стані записи про навчання всіх працівників, яких це стосується.

Верифікатори:

1. Штатний розпис.
2. Характеристика кадрового забезпечення (картки обліку працівників, копії дипломів, сертифікатів, свідоцтв про підготовку).
3. Плани навчання персоналу.
4. Накази про підвищення кваліфікації.
5. Звіти щодо проходження курсів підвищення кваліфікації.

Індикатор 2.5.4. Всі особи, допущені до постійної або тимчасової роботи на території, забрудненій радіонуклідами, пройшли навчання та перевірку знань правил безпечного ведення робіт і знання чинних інструкцій.

Верифікатори:

1. Мапа радіаційного забруднення території.
2. Журнал інструктажу з гігієни та безпеки праці.
3. Опитування персоналу.
4. Польові спостереження.

Критерій 2.6. Шляхом залучення працівників, підприємство має розробити механізми вирішення скарг і забезпечення справедливої компенсації працівникам за втрату або пошкодження майна, за професійні захворювання або виробничі травми, отримані під час роботи на підприємстві.

Індикатор 2.6.1. Діє процес вирішення спорів, розроблений шляхом залучення працівників у культурно доречний спосіб і зафіксований у колективному договорі.

Верифікатори:

1. Задokumentована процедура вирішення спорів.
2. Документація, яка відображає процес розгляду скарг і вирішення спорів та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
3. Колективний договір.
4. Опитування працівників.

Індикатор 2.6.2. Скарги працівників ідентифікуються та беруться до

розгляду; ці скарги або вирішені або перебувають у процесі вирішення.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Опитування працівників.

Індикатор 2.6.3. Ведуться актуальні записи, що стосуються скарг працівників щодо втрати або пошкодження майна, професійних захворювань або виробничих травм, які, зокрема, містять таке:

- 1) кроки, зроблені для розгляду скарг;
- 2) результати всіх процесів вирішення спорів, включаючи справедливую компенсацію; та
- 3) невирішені спори, причини їхньої невирішеності і як вони вирішуватимуться.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Документація, що підтверджує випадки пошкодження або втрати майна, професійних захворювань, виробничих травм.
3. Опитування працівників.

Індикатор 2.6.4. Працівникам надається справедлива компенсація за пов'язані з роботою втрати або пошкодження майна, професійні захворювання або виробничі травми.

Верифікатори:

1. Документація, що підтверджує випадки пошкодження або втрати майна, професійних захворювань, виробничих травм.
2. Документація, що показує, як було визначено розмір компенсації, та підтверджує її сплату.
3. Опитування працівників.

[Перейти до додатку В](#)

[Перейти до додатку І](#)

ПРИНЦИП 3: ПРАВА ТУБІЛЬНИХ НАРОДІВ

Підприємство має виявляти та підтримувати законні та звичаєві права тубільних народів на власність та господарювання на землях, територіях та використанні ресурсів, які зазнають впливу господарської діяльності.

Вказівка: відповідно до означення FSC щодо тубільних народів, схваленого Постійним форумом ООН з питань тубільних народів, такі народи відсутні в Україні.

ПРИНЦИП 4: СТОСУНКИ З ГРОМАДАМИ

Підприємство має сприяти підтриманню або підвищенню соціально-економічного добробуту місцевих громад.

Критерій 4.1. Підприємство має виявити місцеві громади, наявні в межах одиниці господарювання і ті з них, які зачеплено господарською діяльністю. Потім підприємство має шляхом залучення цих місцевих громад встановити їхні права на землеволодіння, на доступ та використання лісових ресурсів та послуг екосистем, їхні звичаєві права та законні права і обов'язки, які застосовуються в межах одиниці господарювання.

Індикатор 4.1.1. Місцеві громади, наявні в межах одиниці господарювання, і ті, які можуть бути зачеплено господарською діяльністю, визначені.

Верифікатори:

1. Перелік визначених місцевих громад і тих громад, які можуть бути зачеплено господарською діяльністю.
2. Опитування місцевих громад та тих громад, які можуть бути зачеплено господарською діяльністю.
3. Опитування персоналу.

Індикатор 4.1.2. Шляхом залучення у культурно доречний спосіб місцевих громад, визначених в 4.1.1, документується та/або картується таке:

- 1) їх законні та звичаєві права на землеволодіння;
- 2) їх законні та звичаєві права на доступ до лісових ресурсів та послуг екосистем і користування ними;
- 3) їх законні та звичаєві права та обов'язки, що застосовуються;
- 4) доказ підтримки цих прав і обов'язків;
- 5) території, права на які є предметом спорів між місцевими громадами, державними структурами та/або іншими;
- 6) стислий виклад засобів, за допомогою яких законні та звичаєві права, а також права, що є предметом спорів, розглядаються підприємством; і
- 7) прагнення та цілі місцевих громад щодо господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Документація, що свідчить про відповідне залучення громад чи їх вповноважених представників.
3. Опитування керівництва підприємства та спеціалістів.
4. Опитування представників місцевих громад, органів місцевого самоврядування, інших зацікавлених сторін.
5. Лісовпорядкувальний проект.

Критерій 4.2. Підприємство має визнавати і підтримувати законні та звичаєві права місцевих громад з метою контролю господарської діяльності в межах одиниці господарювання або пов'язаної з нею в тих випадках, коли необхідно захищати їхні права, ресурси, землі та території. Передача місцевими громадами повноважень контролю господарської діяльності третім сторонам вимагає вільної згоди на основі попередньої

поінформованості.

Індикатор 4.2.1. Через культурно доречне залучення місцеві громади своєчасно інформуються стосовно того, коли, де і як вони можуть висловлювати свою думку і вимагати зміни господарської діяльності в тій мірі, яка необхідна для захисту їхніх прав.

Верифікатори:

1. Документи, що стосуються інформування місцевих громад про поточну та заплановану лісгосподарську діяльність (в т.ч. публікації в офіційних друкованих виданнях, на офіційному веб-сайті, інформаційних стендах чи в інший спосіб).
2. Опитування місцевих громад.
3. Опитування керівництва та спеціалістів.

Індикатор 4.2.2. Законні та звичаєві права місцевих громад щодо здійснення контролю господарської діяльності не порушуються підприємством.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Опитування місцевих громад.
3. Опитування керівництва та спеціалістів.
4. Документи, що стосуються інформування місцевих громад про поточну та заплановану лісгосподарську діяльність.

Індикатор 4.2.3. Там, де існують докази того, що законні та звичаєві права місцевих громад щодо господарської діяльності порушені, ситуація виправляється, якщо необхідно, через їхнє культурно доречне залучення та/або через процес вирішення спорів відповідно до Критеріїв 1.6 або 4.6.

Верифікатори:

1. Документи, що містять докази порушення законних прав місцевих громад щодо господарської діяльності, у т.ч. рішення суду.
2. Документи, що підтверджують залучення місцевих громад до вирішення питань порушення їх законних прав стосовно господарської діяльності, та заходи, вжиті по їх результатах.
3. Задokumentована процедура вирішення спорів.
4. Опитування місцевих громад.
5. Опитування органів місцевого самоврядування.
6. Опитування керівництва та спеціалістів.

Індикатор 4.2.4. До початку господарської діяльності, яка зачіпає визначені права місцевих громад, підприємство забезпечує:

- 1) гарантування того, що місцеві громади знають власні права та обов'язки щодо ресурсів;
- 2) інформування місцевих громад щодо цінності (з економічного, соціального та екологічного погляду) цих ресурсів; і
- 3) інформування місцевих громад про поточну та заплановану на майбутнє лісгосподарську діяльність.

Верифікатори:

1. Наявність документації, що підтверджує процес інформування місцевих громад (щодо власних прав та обов'язків, цінності ресурсів та послуг екосистем, планів діяльності, протоколи лісовпорядкувальних нарад).
2. Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян.
3. Опитування місцевих громад.
4. Опитування персоналу.
5. Загальнодоступний короткий звіт про поточну та заплановану лісогосподарську діяльність (на основі відкритої інформації).

Індикатор 4.2.5. Підприємство забезпечує інформування місцевих громад щодо комерційної заготівлі НДЛП третіми сторонами в межах території підприємства.

Верифікатори:

1. Наявність документації, що підтверджує процес інформування місцевих громад.
2. Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян.
3. Опитування місцевих громад.

Індикатор 4.2.6. Підприємство забезпечує інформування місцевих громад щодо обмежень заготівлі НДЛП внаслідок радіаційного забруднення територій.

Верифікатори:

1. Наявність документації, що підтверджує процес інформування місцевих громад.
2. Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян.
3. Опитування місцевих громад.

Критерій 4.3. Підприємство має надавати місцевим громадам, підрядникам та постачальникам доречні можливості працевлаштування, навчання та інші послуги відповідно до масштабу та інтенсивності його господарської діяльності.

Індикатор 4.3.1. Місцевим громадам, підрядникам та постачальникам повідомляють про прийнятні можливості щодо: 1) працевлаштування, 2) навчання та 3) інших послуг, та надають їх.

Верифікатори:

1. Штатний розпис.
2. Картки особового обліку працівників.
3. Оголошення про вакансії.
4. Опитування місцевих громад та представників служби зайнятості.
5. Опитування персоналу.
6. Договори з підрядниками та постачальниками.
7. Опитування місцевих підрядників та постачальників.

Критерій 4.4. Підприємство має здійснювати додаткову діяльність через культурно доречне залучення місцевих громад, що сприяє їхньому

соціально-економічному розвитку пропорційно до масштабу, інтенсивності та соціально-економічного впливу його господарської діяльності.

Індикатор 4.4.1. Можливості місцевого соціально-економічного розвитку визначаються шляхом культурно доречного залучення місцевих громад та інших відповідних організацій.

Верифікатори:

1. Документація, що підтверджує залучення підприємством місцевих громад та інших організацій у визначення можливостей місцевого соціально-економічного розвитку (протоколи, рішення спільних засідань).
2. Опитування органів місцевого самоврядування.
3. Опитування місцевих громад.
4. Опитування персоналу.

Індикатор 4.4.2. Виконуються та/або підтримуються проекти та додаткова діяльність, які роблять внесок у місцеві соціально-економічні вигоди і які є пропорційними соціально - економічному впливу господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Перелік заходів, проведених підприємством для підтримки місцевих соціально-економічних вигід.
2. Опитування представників органів місцевого самоврядування.
3. Опитування місцевих громад.
4. Опитування персоналу.
4. Стратегічний план підприємства.
5. Документи, що засвідчують діяльність підприємства щодо сприяння місцевим соціально-економічним вигодам.

Критерій 4.5. Підприємство через залучення місцевих громад має вживати заходів із визначення, уникнення та пом'якшення істотних негативних соціальних, екологічних та економічних впливів власної господарської діяльності на зачеплено громади. Вжиті заходи мають бути пропорційними масштабу, інтенсивності та ризику їхньої діяльності та негативним впливам.

Індикатор 4.5.1. Через культурно доречне залучення місцевих громад виконуються заходи з визначення, уникнення та пом'якшення істотних негативних соціальних, екологічних та економічних впливів господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Документація щодо участі місцевих громад у визначенні істотних негативних впливів господарської діяльності підприємства та розробці заходів з їх уникнення та пом'якшення.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Опитування місцевих громад.
4. Опитування органів місцевого самоврядування.
5. Опитування персоналу.

Критерій 4.6. Підприємство через залучення місцевих громад повинно мати механізми розгляду скарг і надання справедливої компенсації місцевим громадам та окремим особам стосовно впливів господарської діяльності підприємства.

Індикатор 4.6.1. Діє доступний для громадськості процес вирішення спорів, розроблений шляхом залучення місцевих громад у культурно доречний спосіб.

Верифікатори:

1. Задokumentована процедура вирішення спорів.
2. Документація, яка підтверджує наявність спорів і вжиті заходи (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
3. Опитування органів місцевого самоврядування.
4. Опитування місцевих громад.
5. Опитування персоналу.

Індикатор 4.6.2. Скарги, які стосуються впливів господарської діяльності, розглядаються своєчасно, і або вирішені, або перебувають у процесі вирішення.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Опитування представників місцевих громад.
3. Опитування персоналу.

Індикатор 4.6.3. Актуалізовані записи щодо скарг, які стосуються впливів господарської діяльності, містять таке:

- 1) кроки, зроблені для розгляду скарг;
- 2) результати всіх процесів вирішення спорів, включаючи справедливу компенсацію місцевим громадам і окремим особам; та
- 3) невирішені спори, причини їхньої невирішеності і як вони вирішуватимуться.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Опитування представників місцевих громад.
3. Опитування персоналу.

Індикатор 4.6.4. Діяльність, яка спричинює спори, припиняється на територіях, де існують спори:

- 1) значних розмірів;
- 2) значної тривалості; або
- 3) які зачіпають істотну кількість інтересів.

Верифікатори:

1. Документація, яка підтверджує наявність спорів і вжиті заходи (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).

2. Документація, що підтверджує припинення господарської діяльності на територіях на той час, коли існують спори.
3. Опитування представників місцевих громад.
4. Опитування персоналу.

Критерій 4.7. Підприємство через залучення місцевих громад має визначити місця особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення, на які ці місцеві громади мають законні або звичаєві права. Такі місця мають визнаватися підприємством, а ведення в них господарства та/або їхня охорона мають погоджуватися із цими місцевими громадами через залучення.

Індикатор 4.7.1. Місця особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення, на які місцеві громади мають законні або звичаєві права, визначаються шляхом їх залучення у культурно доречний спосіб і визнаються підприємством.

Верифікатори:

1. Визначений перелік місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення для місцевих громад (представлений у документах та на картах).
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Польові спостереження.
4. Опитування представників місцевого населення.
5. Опитування персоналу.

Індикатор 4.7.2. Заходи з охорони місць погоджені, задокументовані та виконуються через культурно доречне залучення місцевих громад. Коли місцеві громади визначають, що фізична ідентифікація місць в документах або на картах може загрожувати цінності або охороні таких місць, використовуються інші засоби.

Верифікатори:

1. Перелік місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення для місцевих громад (представлений у документах та на картах).
2. Задокументовані заходи з охорони місць особливого культурного, екологічного, економічного або релігійного значення.
3. Документація, що підтверджує залучення місцевих громад (переписка, протоколи засідань, рішення круглих столів, результати опитування громадської думки).
4. Лісовпорядкувальний проект.
5. Польові спостереження.
6. Опитування представників місцевих громад.
7. Опитування персоналу.

Індикатор 4.7.3. У всіх випадках нещодавно спостережених або відкритих місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення, господарська діяльність навколо них негайно припиняється доки заходи з їх охорони не будуть погоджені з місцевими

громадами і як вимагається місцевим та національним законодавством.

Верифікатори:

1. Перелік місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення.
2. Документація, що підтверджує залучення місцевих громад (переписка, протоколи засідань, рішення круглих столів, результати опитування громадської думки).
3. План заходів з охорони місць, визначених у 4.7.3.
4. Лісовпорядкувальний проект.
5. Польові спостереження.
6. Опитування місцевих громад.
7. Опитування персоналу.

Критерій 4.8. Підприємство має підтримувати право місцевих громад охороняти та використовувати їх традиційні знання та має виплачувати місцевим громадам компенсацію за використання таких знань та за їх інтелектуальну власність. Зобов'язувальну угоду щодо такого використання, відповідно до Критерію 3.3, має бути укладено між підприємством і місцевими громадами шляхом вільної згоди на основі попередньої поінформованості перед тим, як відбудеться використання знань, і має бути узгоджено із захистом прав інтелектуальної власності.

ВКАЗІВКА: Визнано незастосовним, оскільки в Україні відсутні традиційні знання стосовно ведення лісового господарства і відповідна правова основа їх використання.

ПРИНЦИП 5: ВИГОДИ ВІД ЛІСІВ

Підприємство має ефективно господарювати з різноманітними продуктами і послугами одиниці господарювання з метою збереження або підвищення тривалої економічної життєздатності та отримання широкого спектра соціальних та екологічних вигод.

Критерій 5.1. Підприємство має визначати, виробляти або надавати можливість виробляти різноманітні вигоди та/або продукцію на основі різноманіття ресурсів та послуг екосистем, наявних на одиниці господарювання, з метою зміцнення та диверсифікації місцевої економіки відповідно до масштабу та інтенсивності господарської діяльності.

Індикатор 5.1.1. Підприємство із залученням зацікавлених сторін визначає перелік деревинних та недеревинних ресурсів і послуг екосистем, які можуть посилювати та диверсифікувати місцеву економіку.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Статут підприємства.
4. Документовані свідчення залучення зацікавлених сторін.

5. Опитування керівництва.

6. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.1.2. Відповідно до цілей господарювання, визначені продукти і вигоди продукуються підприємством та/або є доступними для виробництва іншими з метою посилення та диверсифікації місцевої економіки.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Стратегічний план підприємства.

3. Документовані свідчення внеску підприємства у посилення та диверсифікацію місцевої економіки.

4. Опитування керівництва.

5. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.1.3. Коли підприємство робить заяви FSC стосовно послуг екосистем, підприємство дотримується застосовних вимог FSC-PRO-30-006.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Стратегічний план підприємства.

3. Заяви (декларації) підприємства стосовно збереження та /або посилення послуг екосистем.

4. Свідчення щодо дотримання підприємством вимог, зазначених у FSC-PRO-30-006.

5. Опитування керівництва.

6. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 5.2. Підприємство має заготовляти продукцію та використовувати послуги в межах одиниці господарювання, як правило, на рівні або нижче рівня, що може постійно підтримуватися [рівень невиснажливості].

Індикатор 5.2.1. Визначення можливих рівнів лісозаготівель, що забезпечують дотримання принципів сталого ведення лісового господарства, ґрунтується на аналізі поточної найкращої доступної інформації щодо росту та запасів; інвентаризації лісу; швидкості відпаду; підтримки функцій екосистем.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Матеріали базового та безперервного лісовпорядкування.

3. Матеріали санітарних та лісопатологічних обстежень.

4. Показник загальної середньої зміни запасу.

5. Опитування керівництва.

Індикатор 5.2.2. Виходячи з аналізу можливого рівня лісозаготівлі, затверджено максимальний щорічний допустимий обсяг заготівлі деревини, що не перевищує загальну середню зміну запасу (щорічно).

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Обсяги заготівлі деревини, затверджені у встановленому законодавством порядку.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 5.2.3. Фактичні річні рівні лісозаготівель реєструються та заготівлі за чинний ревізійний лісовпорядкувальний період не перевищують максимальний щорічний допустимий обсяг заготівлі деревини.

Примітка 1: Винятки можливі у випадках великомасштабних природних пошкоджень, які неможливо компенсувати в межах затвердженого максимального допустимого обсягу заготівлі на чинний ревізійний період, а тому перевищення обсягів деревини має бути компенсоване у наступному ревізійному періоді.

Примітка 2: Ревізійний період – це час, коли діяв лісовпорядкувальний проект (Проект організації і розвитку лісового господарства) (див. також у глосарії «Базове лісовпорядкування»).

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Річні звіти підприємства щодо обсягів лісозаготівель за видами рубок.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 5.2.4. Обсяги заготівлі недеревинної лісової продукції та надання комерційних послуг її заготівлі визначені підприємством з урахуванням найкращої доступної інформації.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Ліміти на заготівлю недеревинної лісової продукції.
3. Найкраща доступна інформація щодо продуктивності недеревинної лісової продукції.

Індикатор 5.2.5. Забезпечується невиснажливий рівень заготівлі під час збору недеревинної лісової продукції та комерційних послуг її заготівлі під контролем підприємства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Записи та звіти підприємства щодо заготівлі недеревинної лісової продукції та наданих послуг.
3. Журнал видачі лісових квитків.
4. Акти огляду місць заготівлі недеревинної лісової продукції, в т.ч зведена відомість цих актів.
5. Інструкції та інші нормативні документи щодо заготівлі недеревинної лісової продукції.
6. Зведена відомість лісових ділянок, призначених для збору недеревинної лісової продукції.

Критерій 5.3. Підприємство має демонструвати, що позитивні та негативні

зовнішні впливи діяльності занесені до плану ведення господарства.

Індикатор 5.3.1. Витрати на запобігання негативним соціальним та екологічним впливам господарської діяльності, на пом'якшення цих впливів або компенсацію за них визначаються кількісно та документуються в плані ведення господарства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план.
4. Аналітичні матеріали щодо оцінки соціальних та екологічних впливів господарської діяльності.
5. Опитування керівництва.

Індикатор 5.3.2. Вигоди від позитивних соціальних та екологічних впливів господарської діяльності визначені та включені до плану ведення господарства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 5.4. Підприємство, де це можливо, має використовувати місцеву переробку, місцеві послуги та створення доданої вартості на місцевому рівні відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику. Якщо немає таких можливостей на місцевому рівні, підприємство має доречним чином допомогти у запровадженні таких послуг.

Індикатор 5.4.1. Якщо витрати, якість та інші характеристики немісцевих та місцевих варіантів є принаймні еквівалентними, то використовуються місцеві товари, послуги та переробні потужності, які створюють додану вартість.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Перелік споживачів продукції підприємства.
4. Контракти (угоди) з представниками місцевого бізнесу.
5. Опитування керівництва.
6. Опитування підрядників.
7. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.4.2. Якщо місцеві товари, послуги та переробні потужності, які створюють додану вартість, є недоступними, то вживають доречні заходи для їх створення та стимулювання розвитку.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Стратегічний план підприємства.
3. Свідчення про участь підприємства у регіональних програмах та ініціативах щодо сприяння розвитку місцевої економіки.
4. Перелік підрядників та споживачів продукції підприємства.
5. Опитування керівництва.
6. Опитування підрядників.
7. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.4.3. Підприємство вживає заходи щодо зменшення кількості придатних для реалізації відходів при заготівлі деревинної та недеревинної лісової продукції та їх подальшої переробки, коли це доречно.

Верифікатори:

1. Стратегічний план підприємства.
2. Виробничо-фінансовий план.
3. Перелік споживачів продукції підприємства.
4. Опитування керівництва.
5. Опитування підрядників.
6. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 5.5. Підприємство має демонструвати власні зобов'язання щодо тривалої економічної життєздатності шляхом планування і витрат пропорційно до масштабу, інтенсивності та ризику.

Індикатор 5.5.1. Виділяється достатнє фінансування для виконання плану ведення господарства, щоб відповідати цьому стандарту і забезпечувати тривалу економічну життєздатність.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план.
4. Звіт про виконання плану з ведення лісового господарства.
5. Фінансова звітність підприємства.
6. Матеріали перевірок фінансових контрольних органів.
7. Опитування керівництва.
8. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.5.2. Здійснюються витрати та інвестиції для виконання плану ведення господарства, щоб відповідати цьому стандарту і забезпечувати тривалу економічну життєздатність.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план.
4. Звіт про виконання плану з ведення лісового господарства.
5. Фінансова звітність підприємства.

6. Матеріали перевірок фінансових контрольних органів.
7. Опитування керівництва.
8. Опитування зацікавлених сторін.

ПРИНЦИП 6: ЦІННОСТІ ДОВКІЛЛЯ ТА ВПЛИВИ

Підприємство має підтримувати, зберігати та/або відновлювати послуги екосистем та цінності довкілля одиниці господарювання, а також має уникати негативних впливів на довкілля, виправляти або пом'якшувати такі впливи.

Критерій 6.1. Підприємство має оцінювати цінності довкілля в межах одиниці господарювання і поза нею, де вони потенційно зазнають впливу господарської діяльності. Детальність, масштаб і частота такого оцінювання мають бути пропорційними до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності та бути достатніми для визначення необхідних заходів зі збереження і для виявлення та моніторингу можливих негативних впливів цієї діяльності.

Індикатор 6.1.1. Для виявлення цінностей довкілля в межах одиниці господарювання, а там, де на них може впливати господарська діяльність, - і поза її межами, використовується найкраща доступна інформація.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Матеріали лісовпорядкування.
3. Паспорти об'єктів ПЗФ, розташованих на одиниці господарювання.
4. Літописи природи відповідних природоохоронних установ, якщо застосовно.
5. Перелік регіональних червонокнижних видів.
6. Карти з нанесеними територіями, на яких виявлено цінності довкілля (об'єктами ПЗФ, ОЦЗ, репрезентативними ділянками лісу, оселищами червонокнижних видів).
7. Карти з нанесеними територіями, придатними для заготівлі НДЛП, на яких виявлено цінності довкілля.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують або розташовані на одиниці господарювання.
10. Польові спостереження.

Індикатор 6.1.2. Оцінювання цінностей довкілля провадиться на такому рівні деталізації та з такою частотою, щоби:

- 1) можна було оцінити впливи господарської діяльності на визначені цінності довкілля відповідно до критерію 6.2;
- 2) можна було визначати ризики для цінностей довкілля відповідно до критерію 6.2;
- 3) можна було визначати необхідні заходи зі збереження цінностей

відповідно до критерію 6.3; і,

4) можна було провадити моніторинг впливів або змін у довкіллі відповідно до принципу 8.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Паспорти об'єктів ПЗФ, розташованих на одиниці господарювання.
4. Літописи природи для природоохоронних установ, землі які межують з територією і/або розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).
5. Перелік регіональних червонокнижних видів.
6. Карти з нанесеними територіями, на яких виявлено цінності довкілля (об'єктами ПЗФ, ОЦЗ, репрезентативними ділянками лісу, оселищами червонокнижних видів).
7. Карти з нанесеними територіями, придатними для заготівлі НДЛП, на яких виявлено цінності довкілля.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують або розташовані на одиниці господарювання.
10. Польові спостереження.

Індикатор 6.1.3. На підприємствах з високим рівнем впливу господарської діяльності розроблено задокументовану комплексну процедуру оцінювання цінностей довкілля, яка містить перелік усіх елементів, зазначених у 6.1.2.

Верифікатори:

1. Процедура оцінювання цінностей довкілля.
2. Опитування фахівців.

Критерій 6.2. До початку заходів, які пошкоджують лісову ділянку, підприємство має визначити та оцінити масштаб, інтенсивність і ризик потенційних впливів господарської діяльності на визначені цінності довкілля.

Індикатор 6.2.1. До початку заходів, які порушують лісову ділянку, здійснюється оцінювання впливу на довкілля, під час якого визначають і оцінюють можливі теперішні [безпосередні] та майбутні впливи господарської діяльності на цінності довкілля від рівня деревостану до рівня ландшафту.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Виробничо-фінансовий план.
3. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
4. Матеріали оцінювання впливу на довкілля комерційної заготівлі НДЛП.
5. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.

6. Проекти будівництва лісових доріг з екологічним обґрунтуванням.
7. Карта технологічного процесу розроблення лісосіки.
8. Проекти лісових культур.
9. Опитування фахівців.
10. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують або розташовані на одиниці господарювання.
11. Польові спостереження.

Індикатор 6.2.2. Результати оцінювання впливу господарської діяльності на довкілля містяться у плані ведення господарства і в підготовчих документах для кожної ділянки, де заплановано господарський захід.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Виробничо-фінансовий план.
3. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
4. Матеріали з оцінювання впливу на довкілля комерційної заготівлі НДЛП.
5. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
6. Проекти лісових культур.
7. Опитування фахівців.

Індикатор 6.2.3. Підприємства з високим рівнем впливу господарської діяльності мають задокументовану процедуру оцінювання впливу на довкілля.

Верифікатори:

1. Процедура оцінювання впливу на довкілля.
2. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
3. Опитування фахівців.

Індикатор 6.2.4. Підприємства з високим рівнем впливу провадять оцінку впливу на довкілля на ландшафтному рівні з обов'язковим урахуванням сусідніх ландшафтів.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
3. Процедура оцінювання впливу на довкілля.
4. Опитування фахівців.

Критерій 6.3. Підприємство має визначати та вживати ефективних заходів із запобігання негативним впливам господарської діяльності на цінності довкілля, пом'якшувати та виправляти ті впливи, що стаються, пропорційно до їх масштабу, інтенсивності та ризику.

Індикатор 6.3.1. Господарські заходи плануються та виконуються для запобігання негативних впливів і для охорони цінностей довкілля.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
3. Проекти будівництва лісових доріг з екологічним обґрунтуванням.
4. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
5. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
6. Проекти лісових культур.
7. Обґрунтування застосування хімічних засобів захисту та догляду за рослинами.
8. Опитування фахівців.

Індикатор 6.3.2. Господарські заходи запобігають негативним впливам на цінності довкілля.

Верифікатори:

1. Опитування фахівців.
2. Опитування зацікавлених сторін.
3. Польові спостереження.

Індикатор 6.3.3. Там, де виявлено негативні впливи на цінності довкілля, вживають заходів із запобігання подальшим пошкодженням і пом'якшення та/або виправлення їхніх негативних наслідків.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Документований перелік впроваджених коригувальних дій.
3. Опитування фахівців
4. Польові спостереження.

Критерій 6.4. Підприємство має охороняти на одиниці господарювання рідкісні види і види, що перебувають під загрозою, та їх оселища за допомогою зон збереження, охоронюваних територій, їх сполученості та/або (якщо це необхідно) інших безпосередніх заходів для їх виживання та життєздатності. Ці заходи мають бути пропорційними до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності, охоронних статусів та екологічних вимог рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою. При визначенні заходів, які слід вживати у межах одиниці господарювання, підприємство має враховувати географічний ареал і екологічні вимоги рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, і за межами одиниці господарювання.

Індикатор 6.4.1. Для визначення рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, та їх оселищ, в т.ч. для видів, що охороняються згідно CITES (де застосовно), а також вказаних у міжнародних, національних, регіональних і місцевих переліках рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, які трапляються або ймовірно трапляються на одиниці господарювання та прилеглих до неї територіях, використовують найкращу доступну інформацію.

Верифікатори:

1. Червона книга України (рослинний світ, тваринний світ).
2. Бернська Конвенція.
3. Боннська Конвенція.
4. Перелік регіональних (місцевих) червонокнижних видів.
5. Зелена книга України.
6. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
7. Проект мисливського впорядкування.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

Індикатор 6.4.2. Визначено потенційні впливи господарських заходів на рідкісні види та види, що перебувають під загрозою, їх охоронний статус і оселища, а господарські заходи скориговано для уникнення негативних впливів.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Проект мисливського впорядкування.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
5. Матеріали з оцінювання впливу на довкілля комерційної заготівлі НДЛП.
6. Перелік господарських заходів щодо охорони та збереження кожного зі встановлених на одиниці господарювання рідкісних, тих, що перебувають під загрозою видів, який розроблено на основі консультацій із зацікавленими сторонами.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників довкільних установ, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання, представників урядових організацій.
9. Матеріали перевірок Державною екологічною інспекцією.

Індикатор 6.4.3. Рідкісні види та види, що перебувають під загрозою, та їх оселища охороняються, зокрема, через влаштування зон збереження, охоронюваних територій, їх сполученості, та іншими безпосередніми засобами для їх виживання та життєздатності, наприклад, через програми відновлення видів.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Проект мисливського впорядкування.
4. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
5. Проекти будівництва лісових доріг з екологічним обґрунтуванням (міститься запис про наявність/відсутність поблизу оселищ рідкісних видів).

6. Програма відновлення природних оселищ рідкісних та тих, що перебувають під загрозою, видів.
7. Обґрунтований перелік заходів щодо охорони та збереження кожного з ідентифікованих рідкісних та загрозованих, видів.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників довкільних установ, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання, представників урядових організацій.
10. Польові спостереження.

Індикатор 6.4.4. Підприємство провадить програму відновлення природних оселищ рідкісних і тих, що перебувають під загрозою, видів, де такі оселища було пошкоджено чи знищено внаслідок його господарських заходів, а також діяльності третіх сторін.

Верифікатори:

1. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників довкільних установ, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання, представників урядових організацій.
4. Польові спостереження.

Індикатор 6.4.5. Не допускається полювання, відлов та збирання рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою.

Верифікатори:

1. Проект мисливського впорядкування.
2. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
3. Статистична звітність щодо ведення мисливського господарства.
4. Опитування фахівців.
5. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.
6. Опитування представників УТМР та інших організацій, мисливські угіддя яких розташовані в лісах підприємства.
7. Польові спостереження.

Індикатор 6.4.6. На підприємстві розроблена та виконується програма навчання власного персоналу та підрядників, а також інформування зацікавлених сторін задля запобігання збору, полюванню чи відлову рідкісних та тих, що перебувають під загрозою, видів.

Верифікатори:

1. Програма навчання та інформування.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.

4. Опитування представників УТМР та інших організацій, мисливські угіддя яких розташовані в лісах підприємства.

5. Польові спостереження.

Критерій 6.5. Підприємство має визначити та охороняти репрезентативні ділянки аборигенних екосистем і/або відновлювати їх до більш природного стану. Там, де репрезентативні ділянки відсутні, або їхня площа є недостатньою, підприємство має відновити частину території одиниці господарювання до більш природного стану. Розмір ділянок і заходи з їх охорони та відновлення, у т.ч. й у плантаціях, мають бути пропорційними до охоронного статусу та цінності таких екосистем на ландшафтному рівні, а також масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності.

Примітка: Загальноприйнято, що узбережні зони не зараховуються до мережі територій для збереження. Проте узбережні зони можуть зараховуватися [до мережі], якщо вони цілком відповідають означенням репрезентативних ділянок, зон збереження, охоронюваних територій, їх сполученості (наприклад, еко-коридорів), за умови, що узбережні зони не будуть непропорційно представлені у цій мережі. Не можуть зараховуватися [до мережі] узбережні зони, “створені” чи висаджені винятково для [певного] цільового призначення, наприклад, протиерозійні.

Індикатор 6.5.1. Найкраща доступна інформація використовується для визначення наявних аборигенних екосистем або тих, які б могли існувати у природних умовах в межах одиниці господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Паспорти генетичних резерватів.
5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
6. Зелена книга України.
7. Матеріали спеціальних досліджень, проведених фахівцями підприємства та спеціалізованих установ або організацій.
8. Літописи природи для природоохоронних установ, землі яких межують з територією або/і розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).
9. Опитування фахівців.
10. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

Індикатор 6.5.2. За наявності репрезентативних ділянок аборигенних екосистем, вони взяті під охорону.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.

3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Паспорти генетичних резерватів.
5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
6. Зелена книга України.
7. Перелік виділених репрезентативних ділянок.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників урядових організацій, зокрема департаментів природних ресурсів та охорони довкілля при ОДА.
10. Польові спостереження.

Індикатор 6.5.3. Підприємство не провадить жодних господарських заходів в межах визначених репрезентативних ділянок аборигенних екосистем, окрім заходів, спрямованих на збереження та посилення функцій репрезентативних ділянок.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Паспорти генетичних резерватів.
5. Перелік виділених репрезентативних ділянок.
6. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників урядових організацій.
9. Польові спостереження.

Індикатор 6.5.4. Якщо репрезентативні ділянки відсутні, або наявні репрезентативні ділянки недостатньо репрезентують аборигенні екосистеми, або є непропорційно представленими, пропорційна частина одиниці господарювання відновлюється до природнішого стану.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Паспорти генетичних резерватів.
5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
6. Перелік виділених репрезентативних ділянок.
7. Зелена книга України.
8. Літописи природи для природоохоронних установ, землі яких межують з територією і/або розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).
9. Проекти лісових культур та природного поновлення.

10. Програма відновлення деградованих місць.
11. Опитування фахівців.
12. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

Індикатор 6.5.5. Розмір репрезентативних ділянок та/або ділянок відновлення є пропорційним до їхнього охоронного статусу та цінності екосистем на ландшафтному рівні, а також до розміру одиниці господарювання та інтенсивності ведення лісового господарства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Паспорти генетичних резерватів, постійних лісонасінних ділянок (ПЛНД).
5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
6. Перелік виділених репрезентативних ділянок.
7. Зелена книга України.
8. Літописи природи для природоохоронних установ, землі яких межують з територією і/або розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).
9. Опитування фахівців.
10. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача), представників урядових організацій.
11. Польові спостереження.

Індикатор 6.5.6. Репрезентативні ділянки у поєднанні із іншими компонентами мережі територій для збереження охоплюють як мінімум 10% від площі одиниці господарювання з пропорційним представленням основних типів аборигенних екосистем.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Паспорти генетичних резерватів.
5. Перелік виділених репрезентативних ділянок.
6. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
7. Опитування фахівців.

Критерій 6.6. Підприємство має ефективно підтримувати безперервне існування аборигенних видів та ґенотипів, що трапляються природно, та запобігати втратам біологічного різноманіття, особливо через менеджмент

оселищ в межах одиниці господарювання. Підприємство має демонструвати, що вживаються ефективні заходи для регулювання та контролю полювання, рибальства, відлову і збиральницької діяльності.

Індикатор 6.6.1. Господарські заходи підтримують рослинні угруповання та властивості оселищ, притаманні аборигенним екосистемам, у яких розташована одиниця господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Книга лісових культур.
5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
6. Зелена книга України.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).
9. Польові спостереження.

Індикатор 6.6.2. Там, де в минулому внаслідок господарювання було втрачено рослинні угруповання або властивості оселищ, виконуються господарські заходи, що мають на меті відновлення таких оселищ.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
4. Поділ лісів за стадіями рекреаційної дигресії.
5. Опитування фахівців.
6. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).
7. Польові спостереження.
8. Площа похідних деревостанів.
9. Площа лісів із домінуванням інтродукованих видів.

Індикатор 6.6.3. Господарювання зберігає, поліпшує або відновлює властивості оселищ, пов'язані із аборигенними екосистемами, з метою підтримання різноманіття видів, що трапляються природно, та їх генетичного різноманіття.

Верифікатори:

1. Динаміка площ лісів, зайнятих інтродукованими деревними видами.
2. Динаміка площ похідних деревостанів.
3. Проекти лісових культур (див. використання інтродукованих видів при створенні).

4. Лісовпорядкувальний проект.
5. Таксаційні описи.
6. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
7. Зелена книга України.
8. Літописи природи для природоохоронних установ, землі яких межують з територією і/або розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).
9. Опитування фахівців.
10. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).
11. Польові спостереження.

Індикатор 6.6.4. Вживаються ефективні заходи для регулювання та контролю полювання, рибальства, відлову і збиральницької діяльності, включно із НДЛП, з метою забезпечення підтримання аборигенних видів, що трапляються природно, їх внутрішньовидового різноманіття та природних ареалів.

Верифікатори:

1. Проект мисливського впорядкування.
2. Звіт про лісопорушення.
3. Статистична звітність щодо ведення мисливського господарства.
4. Опитування керівництва та фахівців.
5. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.
6. Опитування представників УТМР та інших організацій [користувачів], мисливські угіддя яких розташовані на території лісового фонду підприємства.
7. Польові спостереження.
8. Лісові квитки (верифікатор для НДЛП).
9. Затверджені щорічні ліміти на заготівлю НДЛП (верифікатор для НДЛП).

Індикатор 6.6.5. Впроваджуються господарські заходи з метою відновлення аборигенних [корінних] деревостанів там, де в минулому сформувалися похідні деревостани.

Верифікатори:

1. Динаміка площ похідних деревостанів.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Таксаційні описи.
4. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
5. Опитування фахівців.
6. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці

господарювання (без вилучення у постійного користувача).

7. Польові спостереження.

Критерій 6.7. Підприємство має охороняти або відновлювати природні водотоки, водні об'єкти, узбережні зони, та їхню сполученість. Підприємство має уникати негативних впливів на якість і обсяги води та пом'якшувати й усувати ті впливи, що трапляються.

Індикатор 6.7.1. Для охорони природних водотоків, водних об'єктів, узбережних зон, та їхньої сполученості, в т.ч. обсягів та якості води, впроваджуються охоронні заходи.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Проекти будівництва лісових доріг з матеріалами екологічної експертизи.
5. Карти підприємства.
6. Опитування керівництва та фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін.
8. Польові спостереження.

Індикатор 6.7.2. Виконуються заходи з відновлення водотоків, водних об'єктів, узбережних зон, та їхньої сполученості, обсягів чи якості води, якщо встановлений режим господарювання не забезпечує їхню охорону від впливів ведення лісового господарства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Проекти будівництва лісових доріг з матеріалами екологічної експертизи.
5. Карти підприємства.
6. Опитування керівництва та фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін.
8. Польові спостереження.

Індикатор 6.7.3. Виконуються заходи з відновлення природних водотоків, водних об'єктів, узбережних зон, та їхньої сполученості, обсягів чи якості води, якщо їх було пошкоджено в минулому діяльністю підприємства на земельних та водних об'єктах.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Карти підприємства.
5. Опитування керівництва та фахівців.

6. Опитування зацікавлених сторін.

7. Польові спостереження.

Індикатор 6.7.4. Там, де триває деградація водотоків, водних об'єктів, обсягів та якості води, спричинена попередніми користувачами, діяльністю третіх сторін у минулому, вживаються заходи із запобігання або пом'якшення цієї деградації.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Карти підприємства.
5. Опитування керівництва та фахівців.
6. Опитування зацікавлених сторін (включно із представниками місцевих громад).
7. Польові спостереження.

Критерій 6.8. Підприємство має здійснювати менеджмент ландшафту одиниці господарювання з метою збереження та/або відновлення мінливої мозаїки видів, розмірів, вікових структур, просторових масштабів та циклів відновлення, притаманних ландшафтним цінностям цього регіону, а також для посилення екологічної та економічної пружності [стійкості].

Індикатор 6.8.1. Підтримується притаманна певному ландшафтові мінлива мозаїка видів, розмірів, вікових структур, просторових масштабів та циклів відновлення з урахуванням типів лісорослинних умов.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Матеріали відведення лісосік, зокрема перелікова відомість дерев.
5. Лісорубні квитки.
6. Карти підприємства.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.
9. Польові спостереження.

Індикатор 6.8.2. Там, де порушено мозаїку видів, розмірів, вікових структур, просторових масштабів та циклів відновлення з урахуванням типів лісорослинних умов, її відновлюють до притаманної певному ландшафтові.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Проекти лісових культур.
5. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю ділянки.
6. Матеріали інвентаризації лісових культур.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.
9. Польові спостереження.

Індикатор 6.8.3. Вживаються заходи щодо підтримання природного складу та структури популяцій [видів, що є джерелами] НДЛП.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Відомості запланованих господарських заходів щодо НДЛП.
3. Опитування фахівців.
4. Польові спостереження.

Критерій 6.9. Підприємство не має замінювати [перетворювати] ані природні ліси на плантації, ані природні ліси чи плантації на ділянках безпосередньо перетворених з природних лісів – на нелісові види землекористування, за винятком випадків, коли така заміна:

- a) впливає на дуже обмежену частину одиниці господарювання; і
- b) надаватиме чіткі, істотні, додаткові гарантовані тривалі вигоди для збереження на одиниці господарювання; і
- c) не пошкоджує або не загрожує ані особливим цінностям для збереження, ані іншим ділянкам чи ресурсам, необхідним для збереження чи посилення цих ОЦЗ.

Індикатор 6.9.1. Відсутні: заміна природних лісів на плантації; заміна природних лісів на нелісові види землекористування; заміна плантацій на ділянках, безпосередньо перетворених з природних лісів, на нелісові види землекористування, за винятком випадків, коли така заміна:

- 1) впливає на дуже обмежену частину одиниці господарювання; і
- 2) така заміна надаватиме чіткі, істотні, додаткові гарантовані тривалі вигоди для збереження на одиниці господарювання; і
- 3) не пошкоджує або не загрожує ані особливим цінностям для збереження, ані іншим ділянкам чи ресурсам, необхідним для збереження чи посилення цих ОЦЗ; і
- 4) відбувається згідно з рішеннями органів центральної або місцевої влади.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.

3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Проекти лісових культур.
5. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю ділянки.
6. Матеріали інвентаризації лісових культур.
7. Карти підприємства.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.
10. Польові спостереження.

Критерій 6.10. Одиниці господарювання, на території яких є плантації, створені на місці природного лісу після листопада 1994 року, не підлягають сертифікації, за винятком, коли:

- a) існують чіткі й достатні докази того, що підприємство не є безпосередньо чи опосередковано відповідальним за таку заміну, або
- b) така заміна впливає на дуже обмежену частину одиниці господарювання та надає чіткі, істотні, додаткові гарантовані тривалі вигоди для збереження на території одиниці господарювання.

Індикатор 6.10.1. На основі найкращої доступної інформації зібрано точні дані про всі заміни, що відбулися після 1994 року.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальні проекти за минулі періоди.
2. Таксаційні матеріали за минулі періоди.
3. Матеріали земельного кадастру.
4. Інші архівні матеріали, які включають рішення органів влади, накази, постанови, розпорядження.
5. Карти підприємства.
6. Опитування керівництва та фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін, в тому числі місцевого населення.
8. Польові спостереження.

Індикатор 6.10.2. Території, перетворені із природних лісів на плантації після листопада 1994 року, не сертифікуються, за винятком коли:

- 1) підприємство надає чіткі й достатні докази того, що воно не відповідає безпосередньо чи опосередковано за таку заміну; або
- 2) така заміна надає чіткі, істотні, додаткові, гарантовані та тривалі вигоди для збереження на одиниці господарювання; і
- 3) загальна площа плантацій на ділянках, перетворених з природних лісів з листопада 1994 року, є меншою за 5% від загальної площі одиниці господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальні проекти за минулі періоди.

2. Таксаційні матеріали за минулі періоди.
3. Матеріали земельного кадастру.
4. Інші архівні матеріали, які включають рішення органів влади, накази, постанови, розпорядження.
5. Карти підприємства.
6. Опитування керівництва та фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін, в тому числі місцевого населення.
8. Польові спостереження.

Перейти до додатку С

Перейти до додатку Н

Перейти до додатку І

ПРИНЦИП 7: ПЛАНУВАННЯ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Підприємство має мати план ведення господарства, узгоджений з його політиками та цілями і відповідний до масштабу, інтенсивності та ризиків його господарської діяльності. План ведення господарства має виконуватися та оновлюватися на основі результатів моніторингу, щоби сприяти адаптивному веденню господарства. Відповідна планувальна та процедурна документація має бути достатньою для інструктування персоналу, інформування сторін, чиї інтереси зачеплено, та зацікавлених сторін, а також для обґрунтування господарських рішень.

Критерій 7.1. Підприємство відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику своєї господарської діяльності має встановити, політики (бачення та цінності) і цілі екологічно орієнтованого, соціально корисного та економічно життєздатного господарювання. стислий виклад цих політик та цілей має бути частиною плану ведення господарства і оприлюднюватися.

Indicator 7.1.1. Визначено політики (бачення та цінності), що сприяють відповідності вимогам цього стандарту.

Верифікатори:

1. Задokumentована декларація / політика підприємства щодо дотримання вимог FSC.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Стратегічний план підприємства.
4. Опитування керівництва.

Індикатор 7.1.2. Визначено конкретні операційні цілі ведення господарства, які стосуються вимог цього стандарту.

Верифікатори:

1. Тактичний / Виробничо-фінансовий план підприємства.
2. Документи оперативного планування.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 7.1.3. Стислий виклад визначених політик та цілей господарювання включено до плану ведення господарства й оприлюднено.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Тактичний / Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Доступний для громадськості стислий виклад визначених політики та цілей господарювання підприємства.

Критерій 7.2. Підприємство має мати та виконувати план ведення господарства для одиниці господарювання, цілком узгоджений із політиками та цілями господарювання, встановленими згідно з Критерієм 7.1. План ведення господарства має містити опис природних ресурсів, наявних в межах одиниці господарювання, та пояснення того, як цей план відповідатиме вимогам сертифікації за схемою FSC. План ведення господарства має охоплювати планування ведення лісового господарства та планування соціального аспекту господарювання пропорційно до масштабу, інтенсивності та ризику запланованих видів діяльності.

Індикатор 7.2.1. План ведення господарства містить управлінські дії, процедури, стратегії та заходи для досягнення цілей господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Опитування керівництва.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 7.2.2. План ведення господарства охоплює елементи, перелічені в додатку D, і виконується.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Звіт про виконання плану ведення господарства підприємства.
5. Документи, що стосуються елементів плану ведення господарства, зазначених у [додатку D](#).
6. Опитування керівництва.
7. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 7.3. План ведення господарства має містити завдання, які можна перевірити, та за якими можна оцінити досягнення кожної з описаних цілей господарювання.

Індикатор 7.3.1. Для моніторингу прогресу у досягненні кожної цілі

господарування встановлюються завдання, які можна перевірити, та частота, з якою вони перевіряються.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Плани підприємства за функціональними підрозділами.
5. Звіти про виконання плану ведення господарства загалом та структурними підрозділами.
6. Програма з моніторингу, що враховує вимоги додатку Е.
7. Опитування керівництва.
8. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 7.4. Підприємство має періодично оновлювати та переглядати планування ведення господарства та процедурну документацію, щоб включати до них результати моніторингу, оцінювання, залучення зацікавлених сторін, або нову науково-технічну інформацію, а також щоб відповідати змінам екологічних, соціальних та економічних обставин.

Індикатор 7.4.1. План ведення господарства періодично переглядається і оновлюється відповідно до додатку Е, щоби включити в нього:

- 1) результати моніторингу включно із результатами сертифікаційних аудитів;
- 2) результати оцінювання;
- 3) результати залучення зацікавлених сторін;
- 4) нову науково-технічну інформацію та;
- 5) зміни екологічних, соціальних та економічних обставин.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Документи, що містять результати моніторингу, які враховують вимоги [додатку Е](#).
5. Опитування зацікавлених сторін.
6. Документи щодо залучення зацікавлених сторін.

Критерій 7.5. Підприємство має зробити доступним і безоплатним для громадськості стислий виклад плану ведення господарства. Інші доречні компоненти плану ведення господарства, за винятком конфіденційної інформації, мають бути доступними для сторін, чиї інтереси зачеплено, і надсилатися на їхній запит за собівартістю копіювання та пересилання.

Індикатор 7.5.1. Стислий виклад плану ведення господарства у форматі, зрозумілому для зацікавлених сторін, включаючи карти і виключаючи конфіденційну інформацію, є доступним для громадськості безоплатно.

Верифікатори:

1. Стислий виклад плану ведення господарства, доступний для громадськості.

Індикатор 7.5.2. Доречні компоненти плану ведення господарства, за винятком конфіденційної інформації, є доступними для сторін, чиї інтереси зачеплено, на їхній запит за ціною, що не перевищує фактичної собівартості копіювання та пересилання.

Верифікатори:

1. Опитування керівництва.
2. Журнал реєстрації звернень громадян.
3. Журнал вихідної кореспонденції підприємства.
4. Копії листів-відповідей зацікавленим сторонам.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 7.6. Підприємство має, відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності, проактивно та прозоро залучати сторони, чиї інтереси зачеплено, до процесів планування та моніторингу своєї господарської діяльності, а також має залучати зацікавлені сторони за їхнім запитом.

Індикатор 7.6.1. Забезпечується проактивне і прозоре залучення у культурно доречний спосіб сторін, чиї інтереси зачеплено, до таких процесів:

- 1) процеси вирішення спорів (критерії 1.6, 2.6 і 4.6);
- 2) визначення зарплат, що перевищують мінімальну заробітну плату, встановлену законодавством (критерій 2.4).
- 3) ідентифікація прав (критерій 4.1), місць (критерій 4.7) та впливів (критерій 4.5);
- 4) діяльність, пов'язана із соціально-економічним розвитком місцевих громад (критерій 4.4),
- 5) оцінювання, менеджмент та моніторинг особливих цінностей для збереження (критерії 9.1, 9.2 і 9.4).

Верифікатори:

1. Реєстр зацікавлених сторін, у тому числі сторін, чиї інтереси зачеплено, залучених до процесу перемовин.
2. Журнал реєстрації звернень громадян.
3. Свідчення щодо співпраці зі сторонами, чиї інтереси зачеплено.
4. Журнал вихідної кореспонденції підприємства.
6. Опитування керівництва.
7. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 7.6.2. Залучення сторін, чиї інтереси зачеплено, та зацікавлених сторін до процесів планування та моніторингу господарської діяльності підприємства відбувається в культурно доречний спосіб із застосуванням відповідних процедур, що регламентують, принаймні, такі аспекти:

- 1) випадки, що потребують залучення;
- 2) визначають відповідних представників та контактних осіб (включно, де це доречно, із місцевими установами, організаціями, та органами влади);
- 3) визначають канали комунікації для двостороннього обміну інформацією;
- 4) забезпечення рівного представництва та залучення всіх задіяних сторін (жінки, молодь, люди похилого віку, меншини);
- 5) забезпечення реєстрації всіх зустрічей, обговорюваних питань та досягнутих угод;
- 6) забезпечення затвердження змісту записів за результатами проведених зустрічей; і
- 7) забезпечення розповсюдження результатів усіх культурно доречних заходів із залучення між усіма причетними;
- 8) умови розповсюдження результатів перемовин для широкого кола зацікавлених сторін.

Верифікатори:

1. Актуальна процедура залучення зацікавлених сторін.
2. перелік зацікавлених сторін.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 7.6.3. Сторонам, чиї інтереси зачеплено, надано можливість бути у культурно доречний спосіб залученими до процесів моніторингу та планування господарської діяльності, яка зачіпає їхні інтереси.

Верифікатори:

1. Реєстр сторін, чиї інтереси зачеплено, залучених до процесу перемовин.
2. Свідчення щодо співпраці зі сторонами, чиї інтереси зачеплено.
3. Опитування керівництва
4. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.

Індикатор 7.6.4. Зацікавленим сторонам, за запитом, надається можливість залучення до процесів моніторингу та планування господарської діяльності, яка зачіпає їхні інтереси.

Верифікатори:

1. Реєстр зацікавлених сторін, залучених до процесу перемовин.
2. Свідчення щодо співпраці зі сторонами, чиї інтереси зачеплено.
3. Опитування керівництва.
4. Опитування зацікавлених сторін.

[Перейти до додатку D](#)

[Перейти до додатку E](#)

ПРИНЦИП 8: МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Підприємство має демонструвати, що поступ у досягненні цілей господарювання, впливи господарської діяльності та стан одиниці господарювання відстежуються [моніторяться] та оцінюються відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику з метою виконання адаптивного ведення господарства.

Критерій 8.1. Підприємство має відстежувати [моніторити] виконання плану ведення господарства, включно із політиками та цілями господарювання, та свій поступ у виконанні запланованих видів діяльності та завдань, які можна перевірити.

Індикатор 8.1.1. На підприємстві розроблено та затверджено методику моніторингу виконання плану ведення господарства, зокрема, його політик та цілей господарювання, а також досягнення завдань, які можна перевірити.

Верифікатори:

1. Методика моніторингу виконання плану ведення господарства.
2. Актуалізований реєстр об'єктів, що підлягають моніторингу.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 8.1.2. На підприємстві затверджено особи, що відповідають за кожен із визначених об'єктів моніторингу.

Верифікатори:

1. перелік відповідальних осіб, що залучені до процесу моніторингу.
2. Накази, посадові інструкції.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 8.1.3. Методика моніторингу реалізації плану ведення господарства виконується, а результати моніторингу документуються.

Верифікатори:

1. Звіт про виконання плану ведення господарства.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Матеріали безперервного лісовпорядкування.
4. Матеріали щодо оцінки впливу на довкілля до і після виконання лісгосподарських заходів.
5. Опитування персоналу.
6. Польові спостереження.

Критерій 8.2. Підприємство має відстежувати [моніторити] та оцінювати екологічні та соціальні впливи діяльності, яка відбувається в межах одиниці господарювання, та зміни в її екологічному стані.

Індикатор 8.2.1. Моніторинг соціальних та екологічних впливів господарської діяльності відбувається відповідно до додатку F.

Верифікатори:

1. Процедура моніторингу.
2. Результати моніторингу соціальних та екологічних впливів.

3. Матеріали щодо оцінювання соціальних та екологічних впливів господарської діяльності.
4. Опитування зацікавлених сторін.
5. Опитування персоналу.
6. Польові спостереження.

Індикатор 8.2.2. Моніторинг змін екологічних умов відбувається відповідно до додатку F.

Верифікатори:

1. Процедура моніторингу.
2. Результати моніторингу змін екологічних умов.
3. Опитування зацікавлених сторін.
4. Опитування персоналу.
5. Польові спостереження.

Критерій 8.3. Підприємство має аналізувати результати моніторингу і оцінювання та застосовувати висновки такого аналізу в подальшому процесі планування.

Індикатор 8.3.1. Процедури адаптивного ведення господарства виконуються таким чином, щоб результати моніторингу використовувалися для періодичного оновлення процесу планування та відповідного плану ведення господарства.

Верифікатори:

1. Процедури адаптивного ведення лісового господарства.
2. Результати моніторингу.
3. План ведення лісового господарства.
4. Опитування персоналу.
5. Польові спостереження.

Індикатор 8.3.2. Якщо результати моніторингу свідчать про невідповідності стандартам FSC, то цілі господарювання, завдання, які можна перевірити, та/або господарська діяльність переглядаються.

Верифікатори:

1. План ведення лісового господарства.
2. Результати моніторингу.
3. Опитування персоналу.
4. Опитування зацікавлених сторін.
5. Польові спостереження.

Критерій 8.4. Підприємство має зробити доступним і безоплатним для громадськості стислий виклад результатів моніторингу, за винятком конфіденційної інформації.

Індикатор 8.4.1. Стислий виклад результатів моніторингу відповідно до додатку F у форматі, зрозумілому для зацікавлених сторін, включаючи

карти, і, за винятком конфіденційної інформації, є доступним для громадськості та безоплатним.

Верифікатори:

1. Стислий звіт з моніторингу (для громадськості).
2. Опитування персоналу.
3. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 8.5. Підприємство має мати і застосовувати систему виявлення та відстеження, відповідну до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності, для підтвердження джерел та обсягів сировини, отриманої для виготовлення всіх видів продукції, що надходить з одиниці господарювання і продається як FSC-сертифікована, пропорційно до запланованого випуску продукції за кожен рік.

Індикатор 8.5.1. Запроваджено систему контролю руху та відстеження всіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції, що продається як FSC-сертифікована.

Верифікатори:

1. Процедура контролю руху та відстеження продукції.
2. Перелік FSC груп продукції.
3. Журнали обліку продукції.
4. Реєстр товарно-транспортних накладних, зокрема щодо реалізації продукції з FSC заявою.
5. Реєстр покупців продукції, зокрема тієї, що продається як FSC-сертифікована.
6. Товарно-транспортна документація.

Індикатор 8.5.2. Збирається та документується інформація про всі види деревинної та недеревинної лісової продукції, що продається, включно із:

- 1) українською [загальноживаною] та латинською назвами виду;
- 2) назвою або описом продукції;
- 3) об'ємом (або кількістю) продукції;
- 4) інформацією, яка дозволяє відстежити продукцію до джерела походження;
- 5) датою лісозаготівлі;
- 6) якщо первинна переробка відбувається у лісі, – дату та виготовлений обсяг;
- 7) чи була продукція продана як FSC сертифікована.

Верифікатори:

1. Система контролю руху та відстеження продукції.
2. Перелік FSC груп продукції.
3. Журнал обліку виготовленої продукції.
4. Журнал обліку прийнятої на склад продукції.
5. Журнал відвантаження продукції.
6. Товарно-транспортні документи (інвойси) зі специфікаціями.

7. Реєстр товарно-транспортних накладних.

8. Реєстр покупців продукції.

Індикатор 8.5.3. Торгові рахунки або подібна документація зберігаються щонайменше п'ять років для всіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції, що продається із заявою FSC, та містять, принаймні, таку інформацію:

- 1) назву і адресу продавця та покупця;
- 2) дату продажу;
- 3) українську [загальноживану] та латинську назвами виду;
- 4) опис продукції;
- 5) реалізований об'єм (або кількість);
- 6) код сертифікату; і
- 7) заяву FSC "FSC 100%", яка ідентифікує продану продукцію як FSC сертифіковану.

Верифікатори:

1. Система контролю руху та відстеження продукції.
2. Товарно-транспортні накладні.
3. Специфікація-накладна на відправлення продукції.
4. Опитування персоналу.

[Перейти до додатку F](#)

ПРИНЦИП 9: ОСОБЛИВІ ЦІННОСТІ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Підприємство має підтримувати та/або збагачувати особливі цінності для збереження (ОЦЗ) в межах одиниці господарювання шляхом застосування запобіжного підходу.

Критерій 9.1. Підприємство шляхом залучення сторін, чиї інтереси зачеплено, зацікавлених сторін та застосовуючи інші засоби і джерела, має оцінювати та реєструвати в межах одиниці господарювання наявність і стан викладених нижче особливих цінностей для збереження, відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику впливів господарської діяльності та ймовірності наявності цих особливих цінностей для збереження:

ОЦЗ 1 – Видове різноманіття. Концентрації біологічного різноманіття, включно з ендемічними, рідкісними видами і видами, що перебувають під загрозою, або зникають, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях.

ОЦЗ 2 – Екосистеми та їхні мозаїки ландшафтного рівня. Цілісні лісові ландшафти, великі екосистеми ландшафтного рівня та мозаїки екосистем, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях та містять життєздатні популяції переважної більшості природно притаманних їм видів, з природними структурами їх розповсюдження та рясності.

ОЦЗ 3 – Екосистеми та оселища. Рідкісні й такі, що перебувають під загрозою або зникають екосистеми, оселища або рефугіуми.

ОЦЗ 4 – Критичні послуги екосистем. Основні послуги екосистем у критичних ситуаціях, включно із захистом водозборів і запобіганням ерозії вразливих ґрунтів і схилів.

ОЦЗ 5 – Потреби громади. Ділянки та ресурси, визначальні для задоволення основних потреб місцевих громад або тубільних народів (наприклад, у засобах для існування, лікування, харчування, забезпечення водою), визначені шляхом залучення цих громад або тубільних народів.

ОЦЗ 6 – Культурні цінності. Ділянки, ресурси, оселища та ландшафти світового або національного культурного, археологічного або історичного значення та/або критичної культурної, екологічної, економічної чи релігійної/священної важливості для традиційних культур місцевих громад або тубільних народів, визначені шляхом залучення цих місцевих громад або тубільних народів.

Індикатор 9.1.1. Згідно із Національною системою особливих цінностей для збереження ([додаток G](#)) та з використанням найкращої доступної інформації, провадиться оцінювання одиниці господарювання, в ході якого реєструється розташування і стан категорій 1-6 особливих цінностей для збереження, як це визначено в критерії 9.1; чітко визначаються, оцінюються, реєструються та наносяться на карту особливо цінні для збереження території (ОЦЗТ), від яких вони залежать, та їхній стан.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства, матеріалів та інформації, використаних підприємством при проведенні оцінювання.
2. Перелік виявлених при оцінюванні ОЦЗ, місць їхнього розташування та стану.
3. Карти з нанесеними територіями, від яких залежать ОЦЗ.
4. Польові спостереження.
5. Опитування фахівців, відповідальних за проведення оцінювання.

Індикатор 9.1.2. У культурно доречний спосіб залучаються до оцінювання сторони, чиї інтереси зачеплено, та інші зацікавлені сторони, які переймаються збереженням ОЦЗ та ОЦЗТ, від яких такі цінності залежать; результати такого залучення зацікавлених сторін розглядаються під час оцінювання.

Верифікатори:

1. Перелік зацікавлених сторін, що були залучені до процесу перемовин.
2. Документація, що стосується участі зацікавлених сторін в оцінюванні.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 9.1.3. Повторні оцінювання мають провадитися не рідше, ніж один раз на п'ять років. Крім того, підставами для повторного оцінювання або внесення змін до чинного оцінювання є:

- 1) набрання чинності або оновлення застосовних нормативно-правових актів,
- 2) отримання нової найкращої доступної інформації, проведення повторного базового лісовпорядкування,

- 3) зміна меж одиниці господарювання,
- 4) результати моніторингу змін стану особливих цінностей для збереження тощо.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства, матеріалів та інформації, використаних підприємством при проведенні оцінювання.
2. Перелік виявлених при оцінюванні ОЦЗ, місць їхнього розташування та стану.
3. Карти з нанесеними територіями, від яких залежать ОЦЗ.
4. Польові спостереження.
5. Опитування фахівців, відповідальних за проведення оцінювання.

Критерій 9.2 Підприємство має шляхом залучення сторін, чиї інтереси зачеплено, зацікавлених сторін та експертів розробити ефективні стратегії щодо підтримки та/або збагачення особливих цінностей для збереження.

Індикатор 9.2.1. Загрози ОЦЗ визначаються з використанням найкращої доступної інформації.

Верифікатори:

1. Документована процедура (наказ, інструкція тощо) визначення загроз ОЦЗ.
2. Перелік загроз для ОЦЗ (визначений і задокументований)
3. Опитування фахівців, які визначали загрози.

Індикатор 9.2.2. Стратегії господарювання та заходи, які мають на меті підтримку та/або збагачення визначених ОЦЗ та підтримку пов'язаних з ними ОЦЗТ, розробляються ще до виконання потенційно шкідливих видів господарської діяльності.

Верифікатори:

1. План заходів для ОЦЗТ та його обґрунтування.
2. Польові спостереження за запланованими і виконаними заходами на ОЦЗТ.
3. Опитування фахівців, які планують та виконують заходи на таких територіях.

Індикатор 9.2.3. Сторони, чиї інтереси зачеплено, зацікавлені сторони та експерти залучаються до розроблення стратегій господарювання та заходів, спрямованих на підтримку та/або збагачення визначених ОЦЗ.

Верифікатори:

1. Перелік зацікавлених сторін, експертів.
2. Документація, що стосується участі зацікавлених сторін в оцінюванні.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 9.2.4. Результати моніторингу (9.4.1) вказують, що розроблені стратегії є ефективними для підтримки та/або збагачення ОЦЗ.

Верифікатори:

1. Перевірка плану заходів для ОЦЗТ.
2. Документи з моніторингу стану ОЦЗТ.
3. Документи з моніторингу ефективності заходів, проведених на ОЦЗТ.
4. Опитування фахівців, які виконували такі заходи і моніторинг стану та ефективності.
5. Польові спостереження стану ОЦЗТ та ефективності проведених заходів.

Індикатор 9.2.5. Стратегії господарювання та заходи переглядаються

- 1) після повторного ОЦЗ в межах одиниці господарювання, яке провадиться відповідно до індикатору 9.1.3, або
- 2) після отримання нової найкращої доступної інформації, або
- 3) якщо дані моніторингу, що провадиться відповідно до індикаторів 9.2.4 і 9.4.1, вказують на неефективність чинних стратегій господарювання та заходів.

Верифікатори:

1. Перелік ОЦЗ, їхнього розташування та стану, виявлених при повторному оцінюванні.
2. Карти з нанесеними територіями, від яких залежать ОЦЗ.
3. План заходів для ОЦЗТ.
4. Польові спостереження за запланованими і виконаними заходами на ОЦЗТ.
5. Документи з моніторингу ефективності заходів, проведених на ОЦЗТ.
6. Опитування фахівців, які планували та виконували заходи на таких територіях.
7. Переглянутий план заходів.

Критерій 9.3. Підприємство має виконувати стратегії та заходи для підтримки та/або збагачення виявлених ОЦЗ. Ці стратегії та заходи вимагають застосування запобіжного підходу і мають відповідати масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності.

Індикатор 9.3.1. Підтримують та/або збагачують ОЦЗ та ОЦЗТ, від яких вони залежать, в т.ч. шляхом виконання стратегій, розроблених згідно з індикатором 9.2.2.

Верифікатори:

1. План заходів для ОЦЗТ.
2. Документи моніторингу, включно з оцінкою потенційних негативних / позитивних впливів та екологічних наслідків заходів, проведених на ОЦЗТ.
3. Опитування фахівців, які планували / виконували / оцінювали такі заходи.

Індикатор 9.3.2. Стратегії та заходи запобігають пошкодженню та дозволяють уникати ризиків для ОЦЗ, навіть коли наукова інформація є неповною або неостаточною і коли уразливість та чутливість ОЦЗ є непевними.

Верифікатори:

1. План заходів для ОЦЗТ та його обґрунтування.
2. Перевірка виконання плану заходів для ОЦЗТ.
3. Перелік матеріалів та інформації, використаних підприємством для розроблення плану заходів.
4. Опитування фахівців, які брали участь у розробленні плану заходів.

Індикатор 9.3.3. Діяльність, яка шкодить ОЦЗ, негайно припиняється і вживаються заходи для відновлення та охорони ОЦЗ, та стратегії, згідно з якими виконувалася така діяльність, негайно переглядаються.

Верифікатори:

1. План заходів для ОЦЗТ.
2. Польові спостереження.
3. Опитування фахівців, які планували / виконували заходи, в т.ч. з охорони і відновлення.
4. Переглянутий план заходів.

Критерій 9.4. Підприємство має демонструвати проведення періодичного моніторингу для оцінювання змін стану ОЦЗ та адаптувати власні стратегії господарювання для забезпечення ефективної охорони таких цінностей. Моніторинг має відповідати масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності; до нього мають залучатися сторони, чий інтереси зачеплено, зацікавлені сторони та експерти.

Індикатор 9.4.1. Програма періодичного моніторингу передбачає оцінювання:

- 1) виконання стратегій;
- 2) стану ОЦЗ, в т.ч. ОЦЗТ, від яких вони залежать; і
- 3) ефективність стратегій господарювання та заходів з охорони ОЦЗ для повної підтримки та/або збагачення ОЦЗ.

Верифікатори:

1. Перевірка виконання плану заходів для ОЦЗТ.
2. Програма моніторингу.
3. Документи з моніторингу стану ОЦЗ.
4. Документи з моніторингу ефективності заходів, проведених на ОЦЗТ
5. Опитування фахівців, які виконували такі заходи і моніторинг стану та ефективності.
6. Польові спостереження за станом ОЦЗ та ефективністю проведених заходів.
7. Методика виконання програми моніторингу.

Індикатор 9.4.2. Програма моніторингу включає залучення сторін, чий інтереси зачеплено, зацікавлених сторін і експертів.

Верифікатори:

1. Документація, що стосується залучення зацікавлених сторін під час проведення моніторингу.

2. Перелік зацікавлених сторін, які беруть участь у моніторингу.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін та експертів.
5. Програма і документи з моніторингу стану ОЦЗ та ефективності проведених заходів.
6. Методика виконання програми моніторингу.

Індикатор 9.4.3. Програма моніторингу має достатню сферу дії, детальність і частоту для виявлення змін в ОЦЗ відносно початкових оцінки і стану, визначених для кожної ОЦЗ.

Верифікатори:

1. Методика виконання програми моніторингу
2. Програма і документи з моніторингу стану ОЦЗ та ефективності проведених заходів.
3. Польові спостереження.
4. Опитування відповідних експертів щодо якості методики.

Індикатор 9.4.4. Програма моніторингу ОЦЗ переглядається за результатами повторного оцінювання або внесення змін до чинного оцінювання (індикатор 9.1.3), а також за результатами перегляду або внесення доповнень до стратегій (індикатор 9.2.5).

Верифікатори:

1. Переглянута програма моніторингу.
2. Перевірка виконання плану заходів для ОЦЗТ.
3. Методика виконання програми моніторингу
4. Програма і документи з моніторингу стану ОЦЗ.
5. Опитування фахівців.
6. Опитування зацікавлених сторін.

ПРИНЦИП 10: ВИКОНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАХОДІВ

Господарські заходи, що провадяться підприємством на території одиниці господарювання, мають добиратися та виконуватися відповідно до одночасно як економічних, екологічних і соціальних стратегій та цілей підприємства, так і Принципів та Критеріїв FSC.

Критерій 10.1. Після проведення лісозаготівлі або згідно із планом господарювання підприємство має методами природного або штучного поновлення своєчасно відновити рослинний покрив до стану, який був до проведення рубки або природнішого.

Індикатор 10.1.1. Лісосіки після рубок головного користування, а також всіх інших суцільних рубок, своєчасно поновлюються в такий спосіб, який:

- 1) охороняє цінності довкілля, що зазнали впливу; і
- 2) є придатним для відновлення основних характеристик складу і структури природних лісів або лісів, що існували до рубки.

Верифікатори:

1. Реєстр виписаних лісорубних квитків.
2. Проект лісових культур та природного поновлення.
3. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
4. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки.
5. Матеріали інвентаризації лісових культур.
6. Книга лісових культур.
7. Польові спостереження на ділянках, пройдених лісозаготівлями.
8. Опитування фахівців.

Індикатор 10.1.2. Заходи з лісовідновлення виконуються таким чином, щоби:

- 1) при рубках головного користування та всіх інших суцільних рубках наявних плантацій чи інших лісових насаджень штучного походження відновити лісовий покрив, який був до проведення рубки, або до природнішого стану з використанням екологічно добре адаптованих видів;
- 2) при рубках головного користування та всіх інших суцільних рубок природних лісів відновити лісовий покрив, який був до рубки, або до природніших умов; або
- 3) при рубках деградованих природних лісів відновити їх до природніших умов.

Примітка: Лісові насадження штучного походження – це ті, які створено садінням сіянців, саджанців чи живців дерев і кущів або висіванням їх насіння.

Верифікатори:

1. Проекти лісових культур та природного поновлення.
2. Відомість запроектованих заходів на поточний ревізійний період.
3. Зведена відомість проектів лісових культур.
4. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
5. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки.
6. Матеріали інвентаризації лісових культур.
7. Книга лісових культур.
8. Таксаційні описи.
9. Польові спостереження на ділянках, відновлених після лісозаготівлі.
10. Опитування фахівців.

Критерій 10.2. Підприємство має використовувати для лісовідновлення види, екологічно добре адаптовані до умов ділянки та до цілей господарювання. Підприємство має використовувати для лісовідновлення аборигенні види та місцеві ґенотипи, окрім випадків, коли є чітке й переконливе обґрунтування для використання інших [видів і ґенотипів].

Індикатор 10.2.1. Обрані для лісовідновлення види екологічно добре адаптовані до умов ділянки і є аборигенними видами місцевого походження, якщо не надано чітке й переконливе обґрунтування використання немісцевих генотипів або неаборигенних видів.

Верифікатори:

1. Проект лісових культур та природного поновлення для кожної ділянки.
2. Сертифікат походження садивного матеріалу.
3. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
4. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки.
5. Матеріали інвентаризації лісових культур.
6. Книга лісових культур.
7. Польові спостереження на лісосіках.
8. Опитування фахівців.

Індикатор 10.2.2. Обрані для лісовідновлення види відповідають цілям лісовідновлення та цілям господарювання.

Верифікатори:

1. Проект лісових культур та природного поновлення для кожної ділянки.
2. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
3. Матеріали інвентаризації лісових культур.
4. Книга лісових культур.
5. Польові спостереження на лісосіках.
6. Опитування фахівців.

Критерій 10.3. Підприємство має використовувати чужорідні види лише тоді, коли знання та/або досвід вказують на те, що будь-які інвазивні впливи цих видів можна контролювати та запроваджено дієві заходи з пом'якшення [таких впливів].

Індикатор 10.3.1. Чужорідні види використовуються лише тоді, коли безпосередній досвід та/або результати наукових досліджень свідчать, що впливи таких видів можна контролювати.

Верифікатори:

1. Проект лісових культур та природного поновлення для кожної ділянки.
2. Сертифікат походження садивного матеріалу.
3. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
4. Книга лісових культур.
5. Таксаційні описи.
6. Польові спостереження на лісосіках.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема, працівників науково-

дослідних та академічних установ щодо практики використання тих чи інших видів.

Індикатор 10.3.2. Чужорідні види використовуються лише за наявності ефективних заходів пом'якшення для контролю розповсюдження таких видів поза територією, на якій вони були впроваджені.

Верифікатори:

1. Проект лісових культур та природного поновлення для кожної ділянки.
2. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
3. Книга лісових культур.
4. Таксаційні описи.
5. Польові спостереження на лісосіках.
6. Опитування фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін, зокрема, працівників науково-дослідних та академічних установ щодо можливих методів контролю небажаного розповсюдження.

Індикатор 10.3.3. Проводиться боротьба проти [контролюється] розповсюдження інвазивних видів, інтродукованих підприємством.

Верифікатори:

1. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
2. Матеріали інвентаризації лісових культур.
3. Книга лісових культур.
4. Таксаційні описи.
5. Польові спостереження на ділянках лісовідновлення та лісорозведення.
6. Опитування фахівців.

Індикатор 10.3.4. Вживаються господарські заходи, бажано спільно із окремими [спеціалізованими] регуляторними органами, там де вони існують, з метою [контролю] боротьби проти інвазивних впливів чужорідних видів, які не були інтродуковані підприємством.

Верифікатори:

1. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
2. Матеріали інвентаризації лісових культур.
3. Книга лісових культур.
4. Таксаційні описи.
5. Перелік господарських заходів, які здійснювалися підприємством з метою [контролю] боротьби проти інвазивних впливів.
6. Проект організації і розвитку мисливського господарства.
7. Польові спостереження на ділянках лісовідновлення та лісорозведення.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування третіх сторін, зокрема, відповідних органів фітосанітарного

контролю.
Критерій 10.4. Підприємство не має використовувати генетично модифіковані організми в межах одиниці господарювання.
Індикатор 10.4.1. Генетично модифіковані організми не використовуються. Верифікатори: 1. Лісовпорядкувальний проект. 2. Паспорт на партію насіння, виданий лісонасінною інспекцією. 3. Опитування фахівців.
Критерій 10.5. Підприємство має використовувати лісівничі практики, які є екологічно відповідними рослинності, видовому складу, лісорослинним умовам та цілям господарювання.
Індикатор 10.5.1. Застосовуються лісівничі практики, які є екологічно відповідними рослинності, видовому складу, типам лісу та цілям господарювання. Верифікатори: 1. Лісовпорядкувальний проект. 2. Таксаційні описи. 3. Відомість запланованих лісовпорядкуванням заходів. 4. Зведена відомість проектів лісових культур та природного поновлення. 5. Опитування фахівців. 6. Польові спостереження.
Критерій 10.6. Підприємство має мінімізувати або уникати застосування добрив. Якщо добрива застосовуються, підприємство має продемонструвати, що їх використання екологічно та економічно не менш вигідне, ніж використання лісівничих систем, які не вимагають добрив, і запобігає пошкодженню цінностей довкілля, в т.ч. і ґрунтів, пом'якшує таке пошкодження та/або виправляє його.
Індикатор 10.6.1. Добрива не використовуються або їхнє використання мінімізується. Нормативна вказівка: Добрива використовуються лише на плантаціях, лісонасінних плантаціях, у розсадниках і теплицях та при плантаційному вирощуванні недеревинної лісової продукції. Верифікатори: 1. Лісовпорядкувальний проект. 2. Журнал обліку застосування добрив. 3. Матеріали санітарного огляду лісів. 4. Опитування фахівців.
Індикатор 10.6.2. При застосуванні добрив їхні екологічні та економічні

вигоди повинні бути такі ж самі або вищі, ніж вигоди від лісівничих систем, які не потребують добрив.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Опитування фахівців.

Індикатор 10.6.3. При застосуванні добрив документуються їх види, внесені дози, частота і місце застосування.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Опитування спеціалістів підприємства.

Індикатор 10.6.4. При застосуванні добрив охороняються цінності довкілля, у т.ч. через вживання заходів із запобігання пошкодженню таких цінностей.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
4. Опитування фахівців.
5. Польові спостереження.

Індикатор 10.6.5. Пошкодження цінностей довкілля, спричинене застосуванням добрив, пом'якшується або виправляється.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
4. Опитування фахівців.

Критерій 10.7. Підприємство має застосовувати інтегрований захист рослин і лісівничі системи, які уникають використання хімічних пестицидів або ставлять за мету відмову від їхнього використання. Підприємство не має застосовувати будь-які хімічні пестициди, заборонені політикою FSC. Якщо пестициди застосовуються, підприємство має запобігати пошкодженню цінностей довкілля та здоров'я людей, пом'якшувати таке пошкодження та/або виправляти його.

Індикатор 10.7.1. Застосовується інтегрована система захисту рослин, яка включає добір лісівничих заходів, що передбачають уникнення або зменшення частоти, площі та обсягів застосування хімічних пестицидів, і як результат – до відмови від їх застосування або до суттєвого зменшення такого застосування.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Журнал обліку застосування пестицидів.
3. Наявність переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні.
4. Додатки до стандарту [FSC-STD-30-001](#) з переліком пестицидів, заборонених та дозволених FSC.
5. Матеріали санітарно-гігієнічних лабораторних досліджень недеревинної лісової продукції (за потреби).
6. Опитування фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін.
8. Матеріали санітарного огляду лісів.

Індикатор 10.7.2. Хімічні пестициди, заборонені Політикою FSC щодо пестицидів, не використовуються і не зберігаються на території одиниці господарювання, за винятком надання FSC дозволу на таке використання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Додатки до стандарту [FSC-STD-30-001](#) з переліком пестицидів, заборонених та дозволених FSC.
3. Журнал обліку застосування пестицидів.
4. Опитування фахівців.
5. Матеріали санітарного огляду лісів.

Індикатор 10.7.3. Зберігаються записи про використання пестицидів, що містять торгову назву пестициду, його діючу речовину, кількість використаної діючої речовини, період, місце і площу застосування, а також підставу для застосування.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування пестицидів.
2. Матеріали санітарного огляду лісів.
3. Опитування фахівців.

Індикатор 10.7.4. Використання пестицидів відповідає документу МОП «Безпека при використанні хімічних речовин на виробництві» щодо вимог до транспортування, зберігання, поводження, застосування, екстрені процедури очищення після випадкових розливів.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування пестицидів.
2. Інструкція з безпеки праці при використанні пестицидів.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.7.5. У разі використання пестицидів:

- 1) спосіб застосування мінімізує обсяги використання хімікатів при досягненні ефективних результатів та забезпеченні ефективного захисту навколишніх ландшафтів;
- 2) запобігають пошкодженню цінностей довкілля та здоров'я людей, і пом'якшують або виправляють шкоду від використання пестициду, якщо

вона сталася;

3) вибір пестициду, способу, часу та характеру застосування забезпечують найменший ризик для людей та видів, на які не спрямована дія пестициду;

4) об'єктивні докази свідчать, що цей пестицид є єдиним дієвим, практичним і економічно ефективним засобом контролю шкідників.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування пестицидів.
2. Документація з авіаційної обробки пестицидами.
3. Опитування фахівців.
4. Матеріали санітарного огляду лісів.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 10.8. Підприємство має мінімізувати, відстежувати та суворо контролювати використання засобів біологічної боротьби відповідно до міжнародно визнаних наукових протоколів. Якщо використовуються засоби біологічної боротьби, підприємство має запобігати пошкодженню цінностей довкілля, пом'якшувати таке пошкодження та/або виправляти його.

Індикатор 10.8.1. Використання засобів біологічної боротьби мінімізується, відстежується та контролюється.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування засобів біологічної боротьби.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування третіх сторін.

Індикатор 10.8.2. Використання засобів біологічної боротьби відповідає міжнародно визнаним науковим протоколам.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування засобів біологічної боротьби.
2. Опитування фахівців.
3. Кодекс поведіння FAO щодо імпорту чужоземних засобів біологічної боротьби та їх вивільнення.
4. Опитування третіх сторін.

Індикатор 10.8.3. Використання засобів біологічної боротьби реєструється, включно із видом засобу, обсягом, періодом, місцем та підставою застосування.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування засобів біологічної боротьби.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування третіх сторін.

Індикатор 10.8.4. Запобігають завданню шкоди цінностям довкілля внаслідок застосування засобів біологічної боротьби, і пом'якшують чи виправляють таку шкоду, якщо вона сталася.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування засобів біологічної боротьби.
2. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 10.9. Підприємство має оцінювати ризики та провадити діяльність, що зменшує потенційні негативні впливи природних небезпек відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику.

Індикатор 10.9.1. Потенційні негативні впливи природних небезпек на інфраструктуру, деревинні та недеревинні лісові ресурси і громади оцінюються в межах одиниці господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.9.2. Господарська діяльність пом'якшує ці впливи [зазначені в інд. 10.9.1].

Верифікатори:

1. Перелік заходів щодо пом'якшення чи усунення впливів природних небезпек.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.
5. Польові спостереження.

Індикатор 10.9.3. Визначено ризик зростання частоти, розповсюдження або серйозності [інтенсивності] природних небезпек внаслідок господарської діяльності для тих природних небезпек, на які може впливати господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Матеріали, які містять оцінку ризику.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.9.4. Господарська діяльність коригується та/або розробляються і впроваджуються заходи, які знижують визначені ризики.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Матеріали, які містять оцінку ризику.
3. Перелік заходів, які знижують ризики природних небезпек.
4. Опитування фахівців.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.9.5. Підприємства з високим ризиком природних небезпек залучають зацікавлені сторони для запобігання потенційним впливам природних небезпек на інфраструктуру, деревинні та недеревинні лісові ресурси і громади.

Верифікатори:

1. Опитування фахівців.
2. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.9.6. Підприємства з високим ризиком природних небезпек розробляють та впроваджують програму навчання для працівників та підрядників, та програму інформування для місцевого населення й інших зацікавлених сторін щодо природних небезпек, властивих даній території.

Верифікатори:

1. Опитування персоналу.
2. Опитування зацікавлених сторін.
3. Документи щодо навчання та інформування працівників.

Критерій 10.10. Підприємство має розвивати інфраструктуру, здійснювати транспортування та лісівничі заходи таким чином, щоб охороняти водні ресурси та ґрунти, запобігати порушенню та пошкодженню рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, їхніх оселищ, екосистем і ландшафтних цінностей, пом'якшувати та/або виправляти такі порушення та пошкодження.

Індикатор 10.10.1. Розвиток, підтримання та використання інфраструктури, а також транспортування здійснюються таким чином, щоб охороняти цінності довкілля, визначені в критерії 6.1.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Документація з будівництва доріг та розвитку інфраструктури.
3. Опитування персоналу.
4. Опитування зацікавлених сторін, зокрема, представників установ, які займаються проектуванням доріг та розробленням документації.

Індикатор 10.10.2. Лісівничі заходи здійснюються таким чином, щоб забезпечити охорону цінностей довкілля, визначених у критерії 6.1.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Документація з будівництва доріг та розвитку інфраструктури.
3. Опитування персоналу.
4. Польові спостереження.

Індикатор 10.10.3. Своєчасно запобігають, пом'якшують та виправляють порушення або пошкодження водотоків, водних об'єктів, ґрунтів, рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, оселищ, екосистем і ландшафтних цінностей, а господарська діяльність коригується з метою запобігання подальшим пошкодженням.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Документація з будівництва доріг та розвитку інфраструктури.
3. Опитування персоналу.
4. Польові спостереження.

Критерій 10.11. Підприємство має провадити заходи, пов'язані із заготівлею та вилученням деревини та недеревинної лісової продукції, таким чином, щоб зберігати цінності довкілля, зменшувати обсяги ліквідних відходів, уникати пошкодження іншої продукції та послуг.

Індикатор 10.11.1. Заготівля та вилучення деревини та недеревинної лісової продукції виконуються у спосіб, який спрямований на збереження цінностей довкілля, виявлених відповідно до критерію 6.1.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Лісорубні квитки.
3. Лісові квитки.
4. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
5. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
6. Опитування фахівців.
7. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.2. Технологія заготівель спрямована на оптимізацію використання деревинної та недеревинної лісової продукції та ліквідних матеріалів.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Лісорубні та лісові квитки.
3. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
4. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
5. Виконання плану сортиментної структури лісозаготівель.
6. Відсоток використання ліміту заготівлі недеревинної лісової продукції.
7. Опитування фахівців.
8. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.3. З метою збереження цінностей довкілля залишається достатня кількість мертвої і такої, що розкладається, біомаси, а також зберігаються елементи лісу.

Примітка: мертва, і така, що розкладається біомаса, включає в себе, зокрема, сухостійні дерева, які не становлять небезпеки для працівників під час виконання лісозаготівельних робіт, штурпаки (зламани стоячі стовбури), лежачі стовбури, а також порубкові рештки

Елементами лісу у цьому стандарті вважаються окремі дерева або групи дерев, що залишаються на лісосіці, зокрема, плюсові дерева, насінники, фаутні, дуплисті, старовікові дерева, дерева нецільових порід, а також

високі пні, підріст і підлісок, лісову підстилку, живий надґрунтовий покрив, підземні оселища, зокрема, мурашники, нори.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Лісорубні квитки.
3. Матеріали відводу лісосік.
4. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
5. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
6. Опитування фахівців.
7. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.4. Технології заготівель спрямовані на уникнення пошкодження стоячих дерев, що залишаються на лісосіці, деревинного відпаду, а також недеревинної лісової продукції та інших цінностей довкілля.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Лісорубні квитки.
3. Матеріали відводу лісосік.
4. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
5. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
6. Опитування фахівців.
7. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.5. Під час заготівлі недеревинної продукції лісу частина цієї продукції залишається в кількості, достатній для підтримання екологічних функцій лісу та рівня біорізноманіття.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.
5. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.6. Технологія заготівель недеревинної лісової продукції відповідає «Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України» (додаток А).

Верифікатори:

1. Задokumentовані інструкції заготівлі недеревинної лісової продукції.
2. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
3. Лісові квитки.
4. Опитування фахівців.

<p>5. Опитування зацікавлених сторін.</p> <p>6. Польові спостереження.</p>
<p>Індикатор 10.11.7 (застосовний лише до виробництва меду):</p> <p>1) Вулики та пасіки розташовуються на території одиниці господарювання не ближче, ніж 1,5 км від її меж.</p> <p>2) Технології підгодівлі, профілактики захворювань та лікування бджіл відповідають найкращій доступній практиці, яка не суперечить застосовному законодавству та вимогам цього стандарту.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лісові квитки. 2. Опитування фахівців. 3. Опитування зацікавлених сторін. 4. Польові спостереження. 5. Карти розташування вуликів та пасік.
<p>Критерій 10.12. Підприємство має утилізувати відходи в екологічно прийнятний спосіб.</p>
<p>Індикатор 10.12.1. Збір всіх відходів, очистка від них, їх транспортування та утилізація відбуваються в екологічно прийнятний спосіб, що зберігає цінності довкілля, виявлені відповідно до критерію 6.1.</p> <p>Верифікатори:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Паспорт відходів підприємства. 2. Матеріали статистичної звітності. 3. Затверджені нормативи утворення відходів на підприємстві. 4. Договори, укладені підприємством на вивезення та утилізацію / повторну переробку відходів. 5. Акти виконаних робіт, підписані зі спеціалізованими установами, куди відходи вивозяться для утилізації чи повторної переробки. 6. Опитування фахівців. 7. Польові спостереження.

[Перейти до додатку I](#)

8. Додатки до стандарту системи ведення лісового господарства

Додаток А. Перелік застосованих законів, нормативних документів і ратифікованих державою міжнародних угод, конвенцій і договорів

Цей додаток містить мінімальний перелік застосованих законів, нормативних документів і ратифікованих державою міжнародних угод, конвенцій і договорів.

1. Законні права на заготівлю	
1.1. Права землеволодіння та господарювання	<p>Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011 № 3613-VI; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3613-17</p> <p>Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1952-15</p> <p>Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 06.09.2012 № 5245-VI; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5245-17</p> <p>Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12</p> <p>Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14</p>
1.2. Концесійні угоди	Законодавство не застосовується
1.3. Планування ведення господарства і заготівель	<p>Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12</p> <p>Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 р. № 2456-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12</p> <p>Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2059-19</p> <p>Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Санітарних правил в лісах України» від 27.07.1995 № 555; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-95-п</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил поліпшення якісного складу лісів» від 12.05.2007 № 724; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-п</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил відтворення лісів» від 01.03.2007 № 303; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/303-2007-п</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» від 23.05.2007 № 761; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-п</p>

	<p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природо-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення» від 10.08.1992 № 459; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF</p> <p>Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про порядок погодження та затвердження розрахункових лісосік» від 05.02.2007 № 38; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0160-07</p> <p>Наказ Мінагрополітики України «Про затвердження Правил використання корисних властивостей лісів» 14.08.2012 № 502; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1536-12</p>
1.4. Дозволи на заготівлю	<p>Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природо-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення» від 10.08.1992 № 459; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» від 23.05.2007 № 761; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-p</p> <p>Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо запобігання неконтрольованій вирубці лісів у Карпатському регіоні та штучного відтворення лісових насаджень» від 06.08.2008 № 1083-р; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1083-2008-p</p> <p>Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України» від 21.01.2013 №9; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=105079&cat_id=104385 [https://zakononline.com.ua/documents/show/128345__128345]</p> <p>Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження Правил рубок головного користування» від 23.12.2009 № 364; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10</p> <p>Наказ Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР «Наставление по отводу и таксации лесосек в лесах СССР» [Текст] : [Утв. 27/XII 1968 г.] / Гос. ком. лесного хозяйства Совета Министров СССР. ЦБНТИ лесного хоз-ва. – Москва: [б. и.], 1972. – 63 с. (для інших постійних лісокористувачів)</p>
2. Податки та збори	
2.1 Роялті та плата за заготівлю	Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
2.2. Податок на	Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

<p>додану вар- тість та інші податки з продажів</p>	
<p>2.3. Податки на дохід і прибуток</p>	<p>Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України» від 14.05.2013 № 124; https://ips.ligazakon.net/document/view/FN011487?an=1</p>
<p>3. Лісозаготівля</p>	
<p>3.1. Нормативні документи щодо заготівлі деревини і НДЛП</p>	<p>Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12 Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10 Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд» від 24.07.2013 № 541; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-p Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат» від 22.10.2008 № 929; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929-2008-%D0%BF Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Санітарних правил в лісах України» від 27.07.1995 № 555; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-95-p Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил поліпшення якісного складу лісів» від 12.05.2007 № 724; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-p Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження Правил рубок головного користування» від 23.12.2009 № 364; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10 Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України» від 21.01.2013 № 9; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=105079&cat_id=104385 [https://zakononline.com.ua/documents/show/128345__128345] Наказ Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР «Наставление по отводу и таксации лесосек в лесах СССР» [Текст] : [Утв. 27/XII 1968 г.] / Гос. ком. лесного хоз-ва Совета Министров СССР. ЦБНТИ лесного хоз-ва. – Москва: [б. и.], 1972. – 63 с. (для інших постійних лісокористувачів) Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України» від 23.04.1996</p>

	№449; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-96-%D0%BF
3.2. Ділянки ПЗФ і види, що охороняються	<p>Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12</p> <p>Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12</p> <p>Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 № 591-XIV; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/591-14</p> <p>Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 № 2894-III; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2894-14</p> <p>Закон України «Про червону книгу України» від 07.02.2002 № 3055-III; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3055-14</p> <p>Закон України «Про екологічну мережу» від 24.06.2004 № 1864-IV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1864-15</p> <p>Закон України «Про ратифікацію конвенції про охорону біологічного різноманіття» від 29.11.1994 № 257/94; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257/94-%D0%B2%D1%80</p> <p>Закон України «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі» від 29.10.1996 № 436/96; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436/96-%D0%B2%D1%80</p> <p>Закон України «Про участь України в Конвенції про водно–болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів» від 29.10.1996 № 437/96; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437/96-%D0%B2%D1%80</p> <p>Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони біорізноманіття» від 09.04.2015 № 323-VIII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/323-19</p> <p>Закон України «Про ратифікацію Європейської ландшафтної конвенції» від 07.09.2005 № 2831-IV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2831-15</p> <p>Закон України «Про приєднання України до Угоди про збереження кажанів в Європі» від 14.05.1999 № 663-XIV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/663-14</p> <p>Закон України «Про ратифікацію Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів» від 04.07.2002 № 62-IV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/62-15</p> <p>Закон України «Про приєднання України до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин» від 19.03.1999 № 535-XIV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/535-14</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Зелену книгу України» від 29.08.2002 № 1286; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-%D0%BF</p> <p>Указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про ратифікацію Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» від 04.10.1988 № 6673-XI; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/6673-11</p> <p>Наказ Мінприроди України «Про затвердження Переліку рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, та</p>

	<p>типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні і заносяться до Зеленої книги України» від 16.10.2009 № 545; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1024-09</p> <p>Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції щодо оформлення охоронних зобов'язань на території та об'єкти природно-заповідного фонду» від 25.02.2013 № 65; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0404-13</p> <p>Наказ Мінагрополітики та Мінприроди «Про затвердження Такс для обчислення розміру відшкодування збитків, завданих унаслідок порушення законодавства в галузі мисливського господарства та полювання (крім видів, занесених до Червоної книги України)» від 19.06.2017 № 301/222; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0842-17</p>
<p>3.3. Довкільні вимоги</p>	<p>Закон України «Про приєднання України до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин» від 19.03.1999 № 535-XIV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/535-14</p> <p>Закон України «Про ратифікацію Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів» від 04.07.2002 № 62-IV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/62-15</p> <p>Закон України «Про ратифікацію Європейської ландшафтної конвенції» від 07.09.2005 № 2831-IV; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2831-15</p> <p>Закон України «Про приєднання України до Угоди про збереження кажанів в Європі» від 14.05.1999 № 663-XIV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/663-14</p> <p>Закон України «Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону» від 10.02.2000 № 1436-III; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1436-14</p> <p>Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2059-19</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат» від 22.10.2008 № 929; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929-2008-%D0%BF</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» від 16.05.2007 № 733; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-п</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Санітарних правил в лісах України» від 27.07.1995 № 555; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-95-п</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил поліпшення якісного складу лісів» від 12.05.2007 № 724; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-п</p> <p>Указ Президії Верховної Ради Української РСР «Про ратифікацію Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» від 04.10.1988 № 6673-XI; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/6673-11</p> <p>Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження Правил рубок головного користування» від 23.12.2009 № 364; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10</p>

	<p>Наказ Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР «Наставление по отводу и таксации лесосек в лесах СССР» [Текст] : [Утв. 27/XII 1968 г.] / Гос. ком. лесного хоз-ва Совета Министров СССР. ЦБНТИ лесного хоз-ва. – Москва: [б. и.], 1972. – 63 с. (для інших постійних лісокористувачів)</p>
3.4. Гігієна і безпека	<p>Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12</p> <p>Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%E2%F0</p> <p>Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» від 14.01.1998 № 15/98-ВР; http://zakon.rada.gov.ua/go/15/98-вр</p> <p>Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 № 796-XII; http://zakon.rada.gov.ua/go/796-12</p> <p>Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27.02.1991 № 791а-XII; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B0-12</p> <p>Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-XII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4004-12</p> <p>Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 08.02.1995 № 39/35-ВР; http://zakon.rada.gov.ua/go/39/95-вр</p> <p>Конвенція про мінімальний вік для прийому на роботу № 138: ратифіковано 03.05.1979; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_054</p> <p>Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182: ратифіковано законом України від 05.10.2000 № 2022-III; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_166</p> <p>Конвенція про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці № 187: підписання від 15.06.2006; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_515</p> <p>Конвенція про захист працівників від іонізуючої радіації від 22.06.1960 № 115: ратифіковано від 19.06.68; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_116</p> <p>Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26.10.2011 № 1107; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-п</p> <p>Наказ Держнаглядохоронпраці України «Про затвердження Правил охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості» від 13.07.2005 № 119; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1084-05</p> <p>Наказ МОЗ України «Про затвердження Державного гігієнічного нормативу «Гігієнічний норматив питомої активності радіонуклідів (137) Cs та (90) Sr у деревині та продукції з</p>

	<p>деревини» від 31.10.2005 № 573; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1384-05</p> <p>Наказ Держнагляддохоронпраці України «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою» від 26.01.2005 № 15; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05</p> <p>Наказ Держкомлісгоспу України «Типове положення Про основні зобов'язання, права і відповідальність керівників та фахівців підприємств і організацій лісового господарства України в сфері охорони праці, пожежної и радіаційної безпеки, безпеки дорожнього руху» від 02.09.2003 № 156</p> <p>Наказ Держкомлісгоспу України «Інструкція з охорони праці під час розробки лісосік з використанням бензомоторних пил» від 27.11.2001 № 120</p> <p>Наказ Мінсоцполітики України «Про затвердження Норм безоплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту для працівників лісового господарства» від 26.02.2018 № 293; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0330-18</p> <p>Наказ МОЗ України «Про затвердження державних санітарних правил «Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України» від 02.02.2005 № 54; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0552-05</p> <p>Інструкція МОП з техніки безпеки та охорони праці на лісгосподарських роботах, 2001; http://www.ilo.org/moscow/information-resources/publications/WCMS_312433/lang--ru/index.htm (in Russian)</p>
<p>3.5. Законне працевлаштування</p>	<p>Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80</p> <p>Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17</p> <p>Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 № 2866-IV; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2866-15</p> <p>Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15.09.1999 № 1045-XIV; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1045-14</p> <p>Закон України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 № 3356-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3356-12</p> <p>Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17</p> <p>Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр</p> <p>Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10</p> <p>Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19</p> <p>Закон України «Про засади запобігання та протидії</p>

	<p>дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5207-17</p> <p>Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08</p> <p>Конвенція про примусову чи обов'язкову працю № 29: ратифіковано від 10.08.1956; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_136;</p> <p>Конвенція про свободу асоціації та захист права на організацію № 87: ратифіковано від 14.09.1956; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_125</p> <p>Конвенція про застосування принципів права на організацію і на ведення колективних переговорів № 98: ратифіковано від 14.09.1956; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_004</p> <p>Конвенція про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності № 100: ратифіковано від 10.08.1956; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_002</p> <p>Конвенція про скасування примусової праці № 105: ратифіковано законом України від 05.10.2000 № 2021-III; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_013</p> <p>Конвенція про дискримінацію в галузі праці та занять № 111: ратифіковано від 04.08.1961; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_161</p> <p>Декларація МОП основних принципів та прав у світі праці: ухвалена Міжнародною конференцією праці від 18.06.1998; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_260</p> <p>Конвенція Міжнародної організації праці № 131 про встановлення мінімальної заробітної плати з особливим урахуванням країн, що розвиваються: ратифіковано законом України від 19.10.2005 № 2997-IV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_149</p> <p>Конвенція про мінімальний вік для прийому на роботу № 138: ратифіковано 03.05.1979; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_054</p> <p>Конвенція 1981 року про безпеку й гігієну праці та виробниче середовище № 155: ратифіковано законом України від 02.11.2011 № 3988-VI; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_050</p> <p>Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182: ратифіковано законом України від 05.10.2000 № 2022-III; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_166</p> <p>Конвенція 2001 року про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві № 184: ратифіковано законом України від 01.04.2009 № 1216-VI; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_504</p> <p>Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифіковано законом України від 17.07.1997 № 475/97-ВР; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004</p> <p>Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19.10.1973 № 2148-VIII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043</p>
--	---

4. Права третіх сторін	
4.1. Звичасві права	Законодавство не застосовується
4.2. Вільна згода на основі попередньої поінформованості (FPIC)	Законодавство не застосовується
4.3. Права тубільних народів	Законодавство не застосовується
5. Торгівля і транспорт	
5.1. Кількісна, якісна, видова класифікація	<p>Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України» від 21.01.2013 № 9; http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=105079&cat_id=104385 [https://zakononline.com.ua/documents/show/128345___128345]</p> <p>Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Тимчасової інструкції з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України» від 27.06.2012 № 202; http://lespravо.com.ua/art/333-Timchasova_instrukciya_z_elektronnogo_obliku_derevini_2012_rik/ [https://kmlis.gov.ua/?cat=65]</p> <p>Лісоматеріали круглі та пиляні. Методи обмірювання та визначення об'ємів. Частина 2. Лісоматеріали круглі: ДСТУ 4020-2-2001 (prEN1309 – 2:1998). – [Чинний від 2001-04-05]. – К.: Держстандарт України, 2001. – 70 с.</p> <p>Лісоматеріали круглі та пиляні. Методи вимірювання біологічних пошкоджень: ДСТУ EN 1311-2001 (EN 1311: 2001, IDT). – [Чинний від 2003-12-28]. – К.: Держстандарт України, 2001.</p> <p>Лісоматеріали круглі хвойні. Класифікація за якістю. Частина 1. Ялина і ялиця: ДСТУ ENV 1927-1:2005 (ENV 1927-1:1998, IDT). – [Чинний від 2007-04-11]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 9 с.</p> <p>Лісоматеріали круглі хвойні. Класифікація за якістю. Частина 2. Сосна: ДСТУ ENV 1927-2:2005 (ENV 1927-2:1998, IDT). – [Чинний від 2007-04-11]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 9 с.</p> <p>Лісоматеріали круглі хвойні. Класифікація за якістю. Частина 3. Модрина та тис: ДСТУ ENV 1927-3:2005 (ENV 1927-3:1998, IDT). – [Чинний від 2007-04-11]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 11 с.</p> <p>Класифікація за розмірами. Частина 1. Лісоматеріали круглі листяні: ДСТУ EN 1315-1:2001 (EN 1315-1:1997, IDT). – [Чинний від 2001-12-21]. – К.: Держспоживстандарт України, 2002. – 7 с.</p> <p>Класифікація за розмірами. Частина 2. Круглі лісоматеріали хвойних порід: ДСТУ EN 1315-2:2001 (EN 1315-2:1997, IDT). –</p>

	<p>[Чинний від 2001-12-28]. – К.: Держспоживстандарт України, 2002. – 10 с.</p> <p>Лісоматеріали круглі листяні. Класифікація за якістю. Частина 1. Дуб і бук: ДСТУ EN 1316-1:2005 (EN 1316-1:1997, IDT). – [Чинний від 2007-04-11]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 11 с.</p> <p>Лісоматеріали круглі листяні. Класифікація за якістю. Частина 2. Тополя: ДСТУ EN 1316-2:2005 (EN 1316-2:1997, IDT). – [Чинний від 2005-09-02]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 9 с.</p> <p>Лісоматеріали круглі листяні. Класифікація за якістю. Частина 3. Ясен, клен та явір: ДСТУ EN 1316-3:2005 (EN 1316-3:1997, IDT). – [Чинний від 2005-09-02]. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 9 с.</p> <p>Деревина дров'яна для технологічних потреб. Технічні умови: ТУУ 56.196-95. – [Чинний від 1995-01-26]. – К.: Державний комітет України по стандартизації, метрології і сертифікації, 1995. – 6 с.</p>
5.2. Торгівля і транспорт	<p>Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 № 5007-VI; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17</p> <p>Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 № 1956-XII; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1956-12</p> <p>Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/436-15</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Переліку документів, необхідних для здійснення перевезення вантажу автомобільним транспортом у внутрішньому сполученні» від 25.02.2009 № 207; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/207-2009-п</p> <p>Наказ Мінінфраструктури та Мінагрополітики України «Про затвердження спеціалізованої форми товарно-транспортної накладної при перевезенні деревини автомобільним транспортом (ТТН – ліс)» від 29.11.2013 № 961/707; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2070-13</p>
5.3. Офшорна торгівля і трансфертне ціноутворення	<p>Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 № 959-XII; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12</p> <p>Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 № 5007-VI; http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17</p> <p>Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» від 08.09.2005 № 2860-IV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2860-15</p> <p>Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17</p>
5.4. Митна законодавчо-нормативна база	<p>Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» від 08.09.2005 № 2860-IV; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2860-15</p> <p>Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Тимчасового порядку видачі сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для</p>

	<p>здійснення експортних операцій» від 21.12.2005 № 1260; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1260-2005-%D0%BF</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення державного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 5.10.2011 № 1031; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1031-2011-%D0%BF</p> <p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліків товарів, на які встановлено обмеження щодо переміщення через митний кордон України» від 21.05.2012 № 436; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-2012-%D0%BF</p> <p>Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження форми Сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій та Інструкції щодо заповнення форми Сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій» від 07.09.2007 № 528; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1111-07</p> <p>Наказ Мінагрополітики України «Про внесення зміни до Інструкції щодо заповнення форми Сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій» від 20.08.2012 № 513; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1559-12</p> <p>Наказ МОЗ України «Про затвердження Державного гігієнічного нормативу «Гігієнічний норматив питомої активності радіонуклідів (137) Cs та (90) Sr у деревині та продукції з деревини» від 31.10.2005 № 573; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1384-05</p> <p>The Incoterms® rules 2010; http://www.iccwbo.org/products-and-services/trade-facilitation/incoterms-2010/the-incoterms-rules/</p>
5.5. CITES	<p>Закон України «Про приєднання України до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення» від 14.05.1999 № 662-XIV; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/662-14</p>
6. Належна ретельність / обачність	
6.1. Процедури належної ретельності / обачності	Законодавство не застосовується
7. Послуги еко-систем	<p>Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.2010 № 2818-VI; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17</p> <p>Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12</p> <p>Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 № 2456-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12</p> <p>Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 № 591-XIV; http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/591-14</p> <p>Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 № 2894-III; http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2894-14</p>

	<p>Закон України «Про ратифікацію конвенції про охорону біологічного різноманіття» від 29.11.1994 № 257/94; http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257/94-%D0%B2%D1%80;</p> <p>Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3852-12</p>
10. Лісове господарство на територіях, забруднених радіонуклідами	<p>Конвенція про захист працівників від іонізуючої радіації від 22.06.1960 № 115: ратифіковано 19.06.68; http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_116</p> <p>Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» від 14.01.1998 № 15/98-ВР; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80</p> <p>Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 08.02.1995 № 39/95-ВР; http://zakon.rada.gov.ua/go/39/95-вр</p> <p>Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 № 796-XII; http://zakon.rada.gov.ua/go/796-12</p> <p>Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27.02.1991 № 791а-XII; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/791%D0%B0-12</p> <p>Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державного гігієнічного нормативу «Гігієнічний норматив питомої активності радіонуклідів (137)Cs та (90)Sr у деревині та продукції з деревини» 31.10.2005 № 573; http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1384-05</p> <p>Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження державних санітарних правил «Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України» 02.02.2005 № 54; http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0552-05</p> <p>Наказ Державного комітету лісового господарства України «Типове положення Про основні зобов'язання, права і відповідальність керівників та фахівців підприємств і організацій лісового господарства України в сфері охорони праці, пожежної і радіаційної безпеки, безпеки дорожнього руху» від 02.09.2003 № 156</p> <p>Рекомендації з ведення лісового господарства в умовах радіоактивного забруднення (затверджено науково-технічною радою Держлісагентства від 02.03.2017, протокол №2)</p>

Додаток В. Загальні вимоги до змісту програм підготовки та підвищення кваліфікації працівників

Вимоги цього додатку стосуються передусім тих працівників, посадові обов'язки яких пов'язані із виконанням вимог цього стандарту. Зміст навчальних програм має забезпечити безпечне та ефективне виконання усіма відповідними працівниками запланованої діяльності.

Навчальні програми підготовки та перепідготовки персоналу мають містити, але не обмежуватися:

1. Вимоги чинного законодавства, зокрема:

- ведення лісового господарства (критерії 1.2 - 1.5),
- запобігання корупції (критерій 1.7), дискримінації та інших порушень прав людини (критерії 2.1, 2.2, 2.4),
- безпеки та гігієни праці (критерій 2.3),
- охорони довкілля (критерії 1.3, 1.4),
- поводження із небезпечними речовинами (критерії 10.7, 10.12).

2. Вимоги Конвенцій МОП та Інструкції МОП з безпеки та гігієни праці на лісгосподарських роботах (критерії 2.1, 2.3).

3. Вимоги щодо виявлення та запобігання сексуальним домаганням та дискримінації за гендерними ознаками (критерій 2.2).

4. Відповідно до наявності територій, які зазнали радіаційного забруднення, – вимоги щодо безпеки та гігієни праці під час роботи на таких територіях (критерії 2.3, 2.5).

5. Вимоги щодо техніки безпеки у поводженні з небезпечними речовинами (критерій 2.3).

6. Вимоги щодо розуміння своїх посадових обов'язків, особливо у випадку небезпечних робіт або спеціальної посадової сфери відповідальності (критерій 2.5).

7. Вимоги щодо виявлення, оцінки та підтримання цінностей довкілля та особливих цінностей для збереження (критерії 4.5, 4.7, 5.1, 6.1, 6.5, 9.1).

8. Інформацію про те, де і які права мають місцеві громади щодо господарської діяльності підприємства (критерій 4.2).

9. Базові методики ведення моніторингу екологічних та соціально-економічних впливів діяльності підприємства (принцип 8).

10. Вимоги стосовно оцінки можливих соціально-економічних та екологічних впливів господарської діяльності підприємства та розробки необхідних заходів (програм дій) з їх уникнення (критерії 4.2, 4.5, 5.1, 6.1, 6.2, 6.6, 7.1, 8.1, 8.3, 9.2, 10.9, 10.10).

11. Вимоги щодо розроблення та впровадження заходів із підтримки послуг екосистем (критерії 5.1, 6.2, 6.7).

12. Вимоги щодо поводження, зберігання та використання пестицидів (критерій 10.7).

13. Вимоги до очистки територій, пошкоджених внаслідок розливів небезпечних речовин (критерій 10.12).

14. Регіональні особливості ведення лісового господарства (критерії 4.2, 4.5, 4.7, 5.1, 6.4, 6.5, 6.6, 8.1, 10.2, 10.5, 10.7).

15. Базові методики оцінки ресурсів недеревинної лісової продукції (врожайність грибів та ягід, запаси лікарських та технічних рослин залежно від регіональних особливостей), невиснажливі технології їх заготівлі, охорони та відновлення (цей пункт застосовується за умови включення в сферу дії FSC сертифікату недеревинної лісової продукції).

Додаток С. Типи охоронюваних територій і територій для збереження та їхні режими охорони і збереження в Україні

Цей додаток довідкового характеру відображає складові охоронюваних територій, якими є як території природо-заповідного фонду, виділені згідно із законодавством України, так і інші складові, стосовно яких законодавством передбачено відповідні режими охорони та збереження.

Території природо-заповідного фонду (ПЗФ)

Категорія ПЗФ згідно з чинним законодавством	Категорія за класифікацією МСОП (IUCN)	Основне призначення об'єкту ПЗФ згідно з вимогами чинного законодавства	Основне призначення згідно з вимогами МСОП	Режими охорони та збереження
Природні заповідники	I, IV	Збереження природних комплексів та об'єктів; наукові дослідження і спостереження за станом довкілля; розробка природоохоронних рекомендацій	Наукові дослідження, охорона дикої природи; підтримання послуг екосистем	Згідно з чинним законодавством України
Біосферні заповідники [біосферні резервати]	II, V	Збереження найбільш типових природних комплексів біосфери; здійснення фонових екологічних моніторингу; вивчення довкілля та його змін під дією антропогенних факторів	Охорона видів і генетичного різноманіття; підтримання послуг екосистем, охорона специфічних природних або культурних об'єктів; туризм і рекреація, підтримання традиційної культури	Згідно з чинним законодавством України
Національні природні парки	II, V	Збереження цінних природних та історико-культурних комплексів і об'єктів; туризм і рекреація; наукові дослідження	Охорона видів і генетичного різноманіття; підтримання послуг екосистем; охорона специфічних природ-	Згідно з чинним законодавством України

Категорія ПЗФ згідно з чинним законодавством	Категорія за класифікацією МСОП (IUCN)	Основне призначення об'єкту ПЗФ згідно з вимогами чинного законодавства	Основне призначення згідно з вимогами МСОП	Режими охорони та збереження
		природних комплексів та їх змін; екологічна освітньо-виховна робота	них або культурних об'єктів; туризм і рекреація, підтримання традиційної культури	
Регіональні ландшафтні парки	V	Збереження цінних природних та історико-культурних комплексів та об'єктів; туризм та рекреація; екологічна освітньо-виховна робота	Охорона спеціальних природних або культурних об'єктів; туризм і рекреація; підтримання традиційної культури	Згідно з чинним законодавством України
Заказники	IV	Збереження та відтворення природних комплексів чи окремих їх компонентів	Збереження видового і генетичного різноманіття; підтримання послуг екосистем	Згідно з чинним законодавством України
Пам'ятки природи	III	Збереження унікальних природних комплексів і утворень	Збереження видового і генетичного різноманіття [збереження природних об'єктів]	Згідно з чинним законодавством України
Заповідні урочища	IV	Збереження в природному стані відокремлених цілісних ландшафтів, що мають важливе наукове, природоохоронне і естетичне значення	Охорона видового і генетичного різноманіття; підтримання послуг екосистем	Згідно з чинним законодавством України

Примітка:

Сучасна класифікація МСОП природо-заповідних територій включає:

I. Території суворої охорони.

Ia. Суворий природний заповідник.

Ib. Територія, незаймана діяльністю людини.

II. Території охорони та збереження екосистем (наприклад, національний парк).

III. Території охорони природних об'єктів (наприклад, пам'ятки природи).

IV. Території збереження шляхом активного менеджменту (території менеджменту оселищ/видів).

V. Території збереження наземних і морських ландшафтів та здійснення рекреації (наприклад, території охорони наземних/морських ландшафтів).

VI. Території невиснажливого використання природних ресурсів (наприклад, території, де охорона природи поєднується з використанням ресурсів).

Також виділяють додаткові категорії (еквівалентні категоріям VII-X МСОП), однак вони переважно охороняються в рамках інших категорій природо-заповідних територій.

Інші території для збереження (відмінні від ПЗФ)

Назва	Основне завдання	Режими охорони та збереження
Об'єкти Смарагдової мережі	Збереження природної фауни, флори та оселищ	Відповідно до менеджмент-планів, розроблених згідно із запроєктованим Законом України «Про території смарагдової мережі»
Генетичні резервати аборигенних лісових деревних видів	Збереження генетичних ресурсів деревних порід	Відповідно до «Положення про виділення та збереження генетичного фонду деревних порід в лісах СРСР» (1982)
Природні рослинні угруповання, які підлягають охороні та занесені до «Зеленої книги України»	Охорона та збереження рідкісних та тих, що перебувають під загрозою, природних рослинних угруповань	Відповідно до режимів збереження та рекомендацій, поданих у «Зеленій книзі України» (Київ, 2009)
Ідентифіковані праліси та старовікові ліси [квазіпраліси]	Охорона та збереження у непорушеному стані	Режим встановлюється Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони пралісів згідно Рамкової конвенції про охорону і сталий розвиток Карпат» (2017)

Додаток D. Елементи плану ведення господарства

Цей додаток містить вимоги до елементів плану ведення господарства та є обов'язковим для застосування.

Елементи плану ведення господарства

1. Результати оцінювання, в т.ч.:

- I. Природних ресурсів і цінностей довкілля, як це визначено в принципі 6 і в принципі 9;
- II. Соціальних, економічних і культурних ресурсів і умов, як це визначено в принципі 6, принципах 2 - 5 та в принципі 9;
- III. Основних соціальних ризиків і ризиків для довкілля в зоні діяльності [підприємства], як це визначено в принципі 6, принципах 2 - 5 та в принципі 9; та
- IV. Підтримання та/або посилення послуг екосистем, щодо яких зроблено рекламні заяви, як це визначено в критерії 5.1;
- V. Рівня забруднення одиниці господарювання радіонуклідами.

2. Програми та види діяльності щодо:

- I. Прав працівників, гігієни та безпеки праці, ґендерної рівності, як це визначено в принципі 2;
- II. Стосунків з громадами, місцевого економічного та соціального розвитку, як це визначено в принципах 4 і 5;
- III. Залучення зацікавлених сторін та вирішення спорів і скарг, як це визначено в принципах 1, 2 та 7;
- IV. Запланованих видів господарської діяльності та строків їх виконання, лісівничих систем, що застосовуються, типових методів лісозаготівель та обладнання, яке використовується, як це визначено в принципі 10;
- V. Обґрунтування обсягів заготівлі деревини, недеревинної лісової продукції та інших природних ресурсів, як це визначено у принципі 5;
- VI. Господарської діяльності підприємства на забруднених радіонуклідами територіях, з урахуванням рівня їх забрудненості, як це визначено в принципі 2.

3. Заходи із збереження та/або відновлення:

- I. Рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, та оселищ;
- II. Водних об'єктів і узбережних зон;
- III. Ландшафтної сполученості, включно із еко-коридорами;
- IV. Визнаних послуг екосистем, як це визначено у критерії 5.1;
- V. Репрезентативних ділянок, як це визначено в принципі 6; і
- VI. Особливих цінностей для збереження, як це визначено в принципі 9.

4. Заходи з оцінювання, запобігання та пом'якшення негативних впливів господарської діяльності на:

- I. Цінності довкілля, як це визначено у принципі 6 і в принципі 9;
- II. Задекларовані послуги екосистем, як це визначено у критерії 5.1;

III. Соціальні цінності, як це визначено у принципах 2-5 і в принципі 9.

5. Опис програми моніторингу, як це визначено в принципі 8, яка включає:

- I. Приріст та обсяги заготівлі деревини, як це визначено у принципі 5;
- II. Задекларовані послуги екосистем, як це визначено у критерії 5.1;
- III. Цінності довкілля, як це визначено у принципі 6;
- IV. Впливи господарської діяльності, як це визначено у принципі 10;
- V. Особливі цінності для збереження, як це визначено у принципі 9;
- VI. Плановані або наявні системи моніторингу, що ґрунтуються на залученні зацікавлених сторін, як це визначено у принципах 2-5 і у принципі 7; і
- VII. Карти з нанесеними природними ресурсами і зонуванням землекористування на одиниці господарювання;
- VIII. Карти з нанесеними зонами забруднення території одиниці господарювання радіонуклідами.

Додаток Е. Моніторинг планової документації

Зазначений додаток має використовуватися для формування планової та моніторингової документації та її періодичного перегляду відповідно до вимог принципу 7. Періодичність моніторингу та перегляду документації має враховувати законодавчі нормативи та цикли планування, що існують у господарській практиці підприємства, ґрунтуватись на надійних джерелах та значущій інформації, отриманій за результатами моніторингу, оцінки і залучення зацікавлених сторін.

Цей перелік є мінімальним та підприємство може, за потреби, його доповнити.

Господарський процес, що підлягає плануванню	Призначення і періодичність перегляду планового документа		Елемент плану господарювання, що підлягає моніторингу	Періодичність моніторингу	Відповідальні за моніторинг елементу	Принцип або критерій FSC
Перспективний розвиток підприємства	Стратегічне планування	5 років	Використання лісових ресурсів (в.т.ч. щодо надання послуг)	Щорічно	Управлінський персонал (напр., головний лісничий)	5.2
			Розвиток інфраструктури		Лісовпорядкувальна організація, управлінський персонал (напр., головний інженер)	5.5, 10.10
			Забезпеченість трудовими ресурсами		Управлінський персонал (напр., головний економіст, начальник відділу кадрів)	2.2, 2.5, 4.3
			Забезпеченість основними засобами		Управлінський персонал (напр., головний інженер)	5.5
			Забезпеченість фінансовими ресурсами		Управлінський персонал (напр., головний економіст)	5.5
			Сприяння розвитку місцевої економіки		Управлінський персонал (напр., головний економіст)	5.1
			Надання послуг екосистем		Щорічно (у випадку декларування надання послуг екосистем підприємством із заявою FSC)	Управлінський персонал (напр., головний лісничий)
			Зв'язки з громадськістю та	Щорічно	Управлінський персонал (напр.,	1.4, 1.6, 1.7 4.1.–

Господарський процес, що підлягає плануванню	Призначення і періодичність перегляду планового документа		Елемент плану господарювання, що підлягає моніторингу	Періодичність моніторингу	Відповідальні за моніторинг елементу	Принцип або критерій FSC
			імідж		головний лісничий)	4.7
Ведення невиснажливого [сталого] лісового господарства	Лісовпорядкування	10 років	Параметри лісового фонду за віковою структурою, видовим складом, запасами та площами (в т.ч. ОЦЗ чи популяції видів фауни)	10 років	Лісовпорядкувальна організація	6.2, 6.4, 6.5
			Обсяги лісовідновлення та лісорозведення		Лісовпорядкувальна організація / Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства, інженер лісових культур)	6.5, 10.1, 10.2
			Обсяг лісокористування (в т.ч. стосовно недеревинної лісової продукції)		Лісовпорядкувальна організація / Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства, інженер лісового господарства)	5.2
			Гідролісомеліорація та протиерозійні заходи		Лісовпорядкувальна організація / Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства, інженер лісового господарства)	10.9
	Упорядкування мисливських угідь (за наявності мисливських угідь в управлінні організації)	10 років	Характеристики мисливської фауни	10 років	Лісовпорядкувальна організація / Управлінський персонал (напр., мисливствознавець)	5.2, 6.1– 6.3, 6.4, 6.6
			Біотехнічні заходи		Лісовпорядкувальна організація / Управлінський персонал (напр., мисливствознавець)	6.6
	Планування лісокористування	Щорічно	Розмір щорічної заготівлі лісових ресурсів (в т.ч. недеревинної лісової продукції)	Щорічно	Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства, інженер лісового	5.2, 10.11

Господарський процес, що підлягає плануванню	Призначення і періодичність перегляду планового документа		Елемент плану господарювання, що підлягає моніторингу	Періодичність моніторингу	Відповідальні за моніторинг елементу	Принцип або критерій FSC
					господарства)	
	Планування лісовідновлення та лісорозведення	Щорічно	Стан лісовідновлення та лісорозведення на території лісового фонду	Щорічно	Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства, інженер лісового господарства)	6.5, 10.1, 10.2, 10.3
	Планування обстеження лісового фонду	Щорічно	Виявлення ОЦЗ	Щорічно	Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства)	9.1
Виявлення популяцій рідкісних видів та тих, які перебувають під загрозою			Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства)		6.4	
Виявлення репрезентативних ділянок			Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства)		6.5	
Виявлення оселищ рідкісних видів та тих, що перебувають під загрозою			Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства)		6.6	
Виявлення чужорідних видів			Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства)		10.3	
Заходи із запобігання та усунення негативних впливів господарської діяльності на довкілля	Планування заходів з гігієни та безпеки праці	Щорічно	Наявність та використання засобів індивідуального захисту та спецодягу, дотримання вимог з гігієни та безпеки праці, у т.ч. на забруднених радіонуклідами територіях, нещасні випадки	Щомісячно, вибірково	Управлінський персонал (інженер з охорони праці)	2.3, 2.5
	Планування заходів боротьби з незаконною діяльністю у лісах	Щорічно	Наявність та запобігання самовільним та незаконним рубкам, самозахопленню земель, браконьєрству та незаконному лісорозведенню	Щомісячно, вибірково	Управлінський персонал (напр., начальник відділу лісового господарства) і відповідальні громадські інспектори, територіальні органи правопорядку, місцеві громади	1.4

Господарський процес, що підлягає плануванню	Призначення і періодичність перегляду планового документа		Елемент плану господарювання, що підлягає моніторингу	Періодичність моніторингу	Відповідальні за моніторинг елементу	Принцип або критерій FSC
	Планування оцінювань корупційних ризиків	Щорічно	Прояв корупційних дій та наявність корупційних ризиків у діяльності персоналу	Щорічно, вибірково	Управлінський персонал (напр., юристконсульт)	1.7
	Планування захисту лісу від шкідників та хвороб	Щорічно	Наявність та запобігання спалахам чисельності шкідників і хвороб	Щорічно, вибірково	Управлінський персонал (напр., інженер з охорони і захисту лісу) / біолог-консультант / фахівець спеціалізованого лісозахисного підприємства	10.7, 10.8
	Планування застосування хімічних засобів	Щорічно	Обсяги та сфера застосування добрив та пестицидів	Щорічно, вибірково	Управлінський персонал (напр., головний лісничий)	10.6
	Планування заходів з охорони рідкісних та тих, що перебувають під загрозою, видів	Щорічно	Рідкісні та види, що перебувають під загрозою	Щорічно вибірково	Управлінський персонал (напр., головний лісничий)	6.4, 10.10
	Планування заходів із збереження ОЦЗ	Щорічно	Ділянки ОЦЗ, призначені для збереження, в т.ч. клонові плантації, рефугіуми, заповідники, репрезентативні ділянки	Щорічно	Управлінський персонал (напр., головний лісничий), біолог-консультант	9
	Планування протипожежних заходів	Щорічно	Наявність та ризики виникнення пожеж	Щоденно у пожежонебезпечний період	Управлінський персонал (напр., головний лісничий)	10.9
	Планування протиерозійних та	Щорічно	Наявність та ризики виникнення ерозійних процесів у лісовому фонді	Під час робіт в лісі та щорічно	Управлінський персонал (напр., головний лісничий)	10.9

Господарський процес, що підлягає плануванню	Призначення і періодичність перегляду планового документа		Елемент плану господарювання, що підлягає моніторингу	Періодичність моніторингу	Відповідальні за моніторинг елементу	Принцип або критерій FSC
	протипаводкових заходів					
	Планування будівництва переїздів через водотоки	Щорічно	Наявність та стан переїздів через водотоки	Під час робіт в лісі та щорічно	Управлінський персонал (напр., інженер з лісозаготівель)	6.3, 6.7, 10.9
	Планування будівництва лісових доріг	Щорічно	Наявність та стан лісових доріг	Під час робіт в лісі та щорічно	Управлінський персонал (напр., головний інженер)	6.3, 6.8, 10.10
	Планування утилізації відходів	Щорічно	Утворення та утилізація відходів	Під час робіт в лісі та щорічно	Управлінський персонал (напр., інженер з лісозаготівель, головний інженер)	10.12
Соціальні та трудові відносини	Планування забезпечення трудовими ресурсами	Щорічно	Забезпеченість трудовими ресурсами	Щорічно	Управлінський персонал (напр., начальник відділу кадрів)	4.3
	Планування соціальних / трудових відносин	Щорічно	Дотримання угод між роботодавцем і працівниками	Щорічно	Управлінський персонал (напр., юристконсульт)	4.2, 4.6, 4.7
		Щорічно	Наявність та причини скарг та звернень	Постійно, відразу після надходження	Управлінський персонал (напр., юристконсульт)	4.2, 4.6, 4.7
	Планування навчання та підвищення кваліфікації персоналу	Щорічно	Фахова кваліфікація персоналу	Щорічно	Управлінський персонал (напр., начальник відділу кадрів)	2.5, 4.3, 6.4
Бюджетування та	Виробничо-		Сплата відрахувань до бюджетів	Щомісячно,	Управлінський персонал (напр.,	1.3

Господарський процес, що підлягає плануванню	Призначення і періодичність перегляду планового документа		Елемент плану господарювання, що підлягає моніторингу	Періодичність моніторингу	Відповідальні за моніторинг елементу	Принцип або критерій FSC
інвестування	фінансове планування	Щорічно	різних рівнів	щоквартально	головний економіст)	
			Оплата праці		Управлінський персонал (напр., головний економіст)	2.1
			Витрати на ведення лісового господарства		Управлінський персонал (напр., головний економіст)	5.5
			Внесок у місцеву економіку		Управлінський персонал (напр., головний економіст)	5.1
			Оновлення основних засобів		Управлінський персонал (напр., головний інженер)	5.5
	Щорічно	Інвестиції у розвиток інфраструктури	Щорічно	Управлінський персонал (напр., головний інженер)	5.5, 10.10	
		Витрати на заходи з охорони праці		Управлінський персонал (напр., головний економіст, інженер з охорони праці)	2.4, 5.3	
Соціальний вплив	План залучення зацікавлених сторін до планування та контролю господарської діяльності	Щорічно	Поінформованість та залучення зацікавлених сторін до планування та контролю господарської діяльності	Щорічно	Управлінський персонал (напр., головний лісничий)	4.2, 4.6, 5.1
	Планування забезпечення потреб місцевого населення деревиною та іншими продуктами лісу	Щорічно	Наявність попиту та рівень забезпеченості місцевого населення деревиною та іншими продуктами лісу	Щорічно	Управлінський персонал (напр., головний лісничий, начальник відділу реалізації)	4.1, 4.2, 4.6
	Планування	Щорічно	Соціально-орієнтовані заходи (в т.ч.	Щорічно	Управлінський персонал (напр.,	4.3, 4.4,

Господарський процес, що підлягає плануванню	Призначення і періодичність перегляду планового документа	Елемент плану господарювання, що підлягає моніторингу	Періодичність моніторингу	Відповідальні за моніторинг елементу	Принцип або критерій FSC
	соціально-орієнтованих заходів, в т.ч. з підвищення обізнаності	громадські обговорення запланованих господарських заходів)		головний лісничий)	6.4

Додаток F. Вимоги до моніторингу

Цей перелік є обов'язковим, але не вичерпним, і підприємство може за потреби його доповнити.

1. Моніторинг за індикатором 8.2.1 є достатнім для виявлення та опису впливів господарської діяльності на довкілля, включно із (якщо застосовно):

- I. Результатами діяльності з поновлення (критерій 10.1);
- II. Використанням для відновлення видів, які добре екологічно адаптовані (критерій 10.2);
- III. Інвазивністю або іншими негативними впливами, пов'язаними з будь-якими чужорідними видами в межах одиниці господарювання та поза нею (критерій 10.3);
- IV. Підтвердженням, що генетично модифіковані організми не використовуються (критерій 10.4);
- V. Результатами лісівничої діяльності (критерій 10.5);
- VI. Негативними впливами застосування добрив на цінності довкілля (критерій 10.6);
- VII. Негативними впливами застосування пестицидів (критерій 10.7);
- VIII. Негативними впливами застосування засобів біологічної боротьби (критерій 10.8);
- IX. Впливами природних небезпек (критерій 10.9);
- X. Впливами розвитку інфраструктури, транспортування та лісівничих заходів на рідкісні види та види, що перебувають під загрозою, оселища, екосистеми, ландшафтні цінності, воду та ґрунти (критерій 10.10);
- XI. Впливами заготівлі та вилучення деревини на недеревинну лісову продукцію, цінності довкілля, ліквідні відходи деревини та інші види продукції та послуги (критерій 10.11); і
- XII. Екологічно прийнятною утилізацією відходів (критерій 10.12).

2. Моніторинг за індикатором 8.2.1 є достатнім для виявлення та опису соціальних впливів господарської діяльності, включно із (якщо застосовно):

- I. Доказами незаконної або недозволеної діяльності (критерій 1.4);
- II. Відповідністю застосовному [національному] і місцевому законодавству, ратифікованим міжнародним конвенціям та обов'язковим нормам і правилам (критерій 1.5);
- III. Вирішенням спорів і скарг (критерії 1.6, 2.6 і 4.6);
- IV. Програмами та заходами [видами діяльності], що стосуються прав працівників (критерій 2.1);
- V. Гендерною рівністю, сексуальними домаганнями та гендерною дискримінацією (критерій 2.2);

- VI. Програмами та заходами [видами діяльності], що стосуються безпеки та гігієни праці (критерій 2.3);
- VII. Виплатою заробітної плати (критерій 2.4);
- VIII. Навчанням працівників (критерій 2.5); здоров'ям працівників, які зазнають дії пестицидів, якщо пестициди застосовуються (критерій 2.5 і критерій 10.7);
- IX. Виявленням місцевих громад та їхніх законних прав (критерій 4.1);
- X. Повним виконанням умов юридично обов'язкових угод (критерій 4.2);
- XI. Стосунками з громадами (критерій 4.2);
- XII. Охороною місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення для місцевих громад (критерій 4.7);
- XIII. Місцевим економічним і соціальним розвитком (критерії 4.2, 4.3, 4.4, 4.5);
- XIV. Продукуванням різноманітних вигід та/або продуктів (критерій 5.1);
- XV. Підтриманням та/або посиленням послуг екосистем (критерій 5.1);
- XVI. Заходами з підтримання або посилення послуг екосистем (критерій 5.1);
- XVII. Фактичними у порівнянні із запланованими річними обсягами заготівлі деревинної та недеревинної лісової продукції (критерій 5.2);
- XVIII. Використанням місцевих переробки, надання послуг та виробництв зі створенням доданої вартості (критерій 5.4);
- XIX. Тривалою [довгостроковою] економічною життєздатністю (критерій 5.5); і
- XX. Категоріями 5 і 6 особливих цінностей для збереження, визначених у критерії 9.1.

3. Процедури моніторингу за індикатором 8.2.2 є достатніми для виявлення та опису змін екологічних умов, включно із (якщо застосовно):

- I. Підтриманням та/або посиленням послуг екосистем (критерій 5.2) (коли підприємство робить рекламні FSC заяви щодо надання послуг екосистем або отримує плату за надання послуг екосистем);
- II. Цінностями довкілля та функціями екосистем, у т.ч. накопиченням та утримуванням вуглецю (критерій 6.1); включно із ефективністю визначених та вжитих заходів із запобігання негативним впливам господарської діяльності на цінності довкілля, пом'якшення таких впливів і відновлення цих цінностей (критерій 6.3);
- III. Рідкісними видами та видами, що перебувають під загрозою, і ефективністю вжитих заходів з охорони цих видів та їх оселищ (критерій 6.4);
- IV. Репрезентативними ділянками та ефективністю вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (критерій 6.5);
- V. Аборигенними видами, що трапляються природно, та біологічним

- різноманіттям, а також ефективністю вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (критерій 6.6);
- VI. Водотоками, водними об'єктами, кількістю та якістю води, а також ефективністю вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (критерій 6.7);
- VII. Ландшафтними цінностями та ефективністю вжитих заходів з їх збереження та/або відновлення (критерій 6.8);
- VIII. Перетворенням природних лісів на плантації або на нелісові [види землекористування] (критерій 6.9);
- IX. Статусом плантацій, створених після 1994 року (критерій 6.10); і
- X. Категоріями 1-4 особливих цінностей для збереження, визначеними згідно з критерієм 9.1, та ефективністю вжитих заходів з їх підтримання та/або збагачення.
- XI. Рівнем забруднення одиниці господарювання радіонуклідами.

Додаток G. Система особливих цінностей для збереження: означення, ідентифікація, господарювання, підтримання та моніторинг

Цей додаток розроблено для виконання вимог принципу 9 FSC стандарту системи ведення лісового господарства для України. Принцип 9 вимагає підтримання та/або збагачення особливих цінностей для збереження на одиниці господарювання. На практиці це означає:

1. Дослідити наявність ОЦЗ на одиниці господарювання та їх статус і стан, тобто ідентифікація ОЦЗ.
2. Розробити стратегії та заходи з підтримання та/або збагачення виявлених ОЦЗ.
3. Реалізувати ці стратегії та заходи.
4. Моніторити виконання цих стратегій та заходів і зміни стану ОЦЗ.

Вимоги принципу 9, який стосується особливих цінностей для збереження, доповнюються вимогами інших принципів. Наприклад, в принципі 6 увага зосереджена на цінностях довкілля, таких, як рідкісні види та ті, що зникають, біорізноманіття, ґрунти та водні ресурси, проте індикатори цього Принципу доповнюють і не повторюють вимоги принципу 9. У принципах 7, 8 і 10 йдеться, відповідно, про планування ведення господарства, моніторинг діяльності підприємства та практичні методи реалізації планів ведення господарства.

Цей додаток пояснює, яким чином слід розглядати в Україні шість категорій ОЦЗ, щоб забезпечити їх ідентифікацію, розробку стратегій та заходів з їх підтримання та/або збагачення, реалізацію цих стратегій та заходів на практиці і відстеження змін у стані ОЦЗ, що відбуваються як природним шляхом, так і внаслідок реалізації розроблених стратегій та заходів

Відповідно до чинного законодавства, в Україні виділяється 4 категорії лісів з різними режимами лісокористування, а саме:

1. Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення.
2. Рекреаційно-оздоровчі ліси.
3. Захисні ліси.
4. Експлуатаційні ліси.

Крім того, виділяються особливо захисні лісові ділянки, для яких встановлюється режим обмеженого лісокористування.

В таблиці нижче для кожної з шести категорій ОЦЗ подано їхнє означення (згідно з критерієм 9.1), сутність цієї категорії, а також підходи до планування господарської діяльності з метою підтримання та/або збагачення ОЦЗ.

Особливі цінності для збереження в Україні: означення, ідентифікація та режим господарювання

Означення	Ідентифікація в Україні	Режим господарювання
<p>ОЦЗ 1 – Видове різноманіття. Концентрації біологічного різноманіття, включно з ендемічними, рідкісними видами і видами, що перебувають під загрозою, або зникають, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях.</p>	<p>До земель лісового фонду, що містять ОЦЗ 1, можуть належати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Території об'єктів ПЗФ, що охороняються відповідно до чинного українського законодавства та міжнародних угод та конвенцій, ратифікованих Україною – природні та біосферні заповідники (заповідна зона), національні природні парки (заповідна зона), регіональні ландшафтні парки (заповідна зона), пам'ятки природи, заказники та заповідні урочища, а також об'єкти Смарагдової мережі. <p>Перелік територій та об'єктів ПЗФ подано у «Державному кадастрі територій та об'єктів природно-заповідного фонду», який періодично оновлюється.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Унікальні за породним складом, продуктивністю і генетичними властивостями лісові ділянки, на яких зростають реліктові, ендемічні види дерев, що мають велике наукове значення. 3. Лісові ділянки навколо токовищ глухарів (радіусом 300 метрів навколо токовищ). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України», а також лісовпорядкувальних проектів, паспортів та охоронних зобов'язань установ та об'єктів ПЗФ. Для об'єктів Смарагдової мережі – відповідно до менеджмент-планів для територій Смарагдової мережі. 2. Відповідно до «Положення про виділення та збереження об'єктів генетичного фонду деревних порід в лісах СРСР» (1982). 3. Виключення із щорічного допустимого обсягу лісозаготівлі; може дозволятися лише проведення вибіркового рубок та рубок догляду (інтенсивність рубок догляду визначається біолого-екологічними характеристиками деревних видів і оселищ). 4. [Для токовищ -] виключення із щорічного допустимого обсягу лісозаготівлі; проведення лише вибіркового рубок та рубок догляду низької інтенсивності. Заборона проведення будь-якої господарської діяльності в період токування.
<p>ОЦЗ 2 – Екосистеми та їхні мозаїки ландшафтного рівня. Цілісні лісові ландшафти, великі екосистеми ландшафтного рівня та мозаїки екосистем, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях і містять життєздатні популяції переважної більшості природно притаманних їм видів, з природними структурами їх розповсюдження та</p>	<p>На час розробки документу не ідентифіковані.</p>	

Означення	Ідентифікація в Україні	Режим господарювання
<p>ОЦЗ 3 – Екосистеми та оселища. Рідкісні й такі, що перебувають під загрозою або зникають екосистеми, оселища або рефугіуми.</p>	<p>1. Природні рослинні угруповання, які підлягають охороні та занесені до «Зеленої книги України». Переважна більшість охороняється на території об'єктів ПЗФ.</p> <p>2. Об'єкти Смарагдової мережі.</p> <p>3. Ідентифіковані праліси та старовікові ліси [квазіпраліси]. Інформація про ідентифіковані праліси та старовікові ліси [квазіпраліси] (область, лісгосподарське підприємство, лісництво, квартал, виділ) доступна на інтернет-ресурсі http://gis-wwf.com.ua</p> <p>4. Генетичні резервати аборигенних лісових деревних видів.</p> <p>Критерії та методика ідентифікації пралісів і старовікових лісів [квазіпралісів] доступні на сайті www.sfm.org.ua</p>	<p>1. Відповідно до режимів збереження та рекомендацій, поданих у «Зеленій книзі України» (Київ, 2009). За необхідності, слід отримати консультацію в органах державної влади, відповідальних за використання природних ресурсів та охорону довкілля та/або в найближчій установі ПЗФ. Для об'єктів Смарагдової мережі – відповідно до менеджмент-планів територій Смарагдової мережі.</p> <p>2. Режим збереження слід узгодити із найближчою установою ПЗФ або Інститутом ботаніки НАН України.</p> <p>3. [Для пралісів і квазіпралісів] режим встановлюється Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони пралісів згідно з Рамковою конвенцією про охорону і сталий розвиток Карпат» (2017).</p>
<p>ОЦЗ 4 – Критичні послуги екосистем. Основні послуги екосистем у критичних ситуаціях, включно із захистом водозборів і запобіганням ерозії вразливих ґрунтів і схилів.</p>	<p>1. Захисні ліси:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● лісові ділянки (смуги лісів), розташовані у смугах відведення каналів, залізниць та автомобільних доріг; ● лісові насадження лінійного типу (полезахисні лісові смуги, державні захисні лісові смуги, лісові смуги уздовж забудованих територій населених пунктів); ● лісові ділянки з крутизною схилів 25 і більше градусів, а також розташовані у ярах, на зсувних берегах балок і річкових долинах незалежно від крутизни їхніх схилів; ● лісові ділянки на легкорозвіюваних пісках і по їх периметру шириною 200 метрів від узлісся; ● лісові ділянки на рекультивованих землях (крім лісових насаджень у кар'єрах родовищ торфу, горючих сланців та в гідровідвалах); ● лісові ділянки, розташовані на висоті понад 1100 метрів над рівнем моря; ● лісові ділянки на гірських схилах південної експозиції понад 30 градусів 	<p>Виключення з розрахунку головного користування.</p> <p>Проведення лише заходів, що підтримують або посилюють захисні функції лісів.</p> <p>Проведення лісовідновних рубок лише із застосуванням вибіркового, поступового або комбінованих систем рубок. Як виняток, за наявності другого ярусу та життєздатного підросту, можна застосовувати вузьколісосічну лісовідновну рубку.</p>

Означення	Ідентифікація в Україні	Режим господарювання
	<p>або північної експозиції понад 35 градусів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • лісові ділянки на малопотужних кам'янистих ґрунтах з наявністю каміння і скельних оголень, що виходять на поверхню на площі більш як 50 відсотків лісової ділянки; • лісові ділянки шириною 100 метрів навколо кам'янистих розсіпів з розширенням на нижній межі розсіпів до підніжжя схилу, але не більш як 300 метрів; • лісові ділянки, вкриті субальпійськими деревно-чагарниковими угрупованнями, розташовані у межах відкритої гірської місцевості (полонин, яйл); • ліси у селенебезпечних басейнах; • ліси у лавинонебезпечних басейнах. <p>2. Особливо захисні лісові ділянки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • лісові ділянки, що прилягають до брівки яру, балки, обриву, осипу чи зсуву на відстані 100 метрів; • лісові ділянки навколо витоків річок; • лісові ділянки уздовж берегів річок, суднохідних і магістральних каналів, навколо озер та водоймищ (берегозахисні лісові ділянки); • лісові ділянки шириною 300 метрів у гірських лісах уздовж ліній вододілів великих річок з крутизною схилів, що створюють гребені вододілів, понад 20 градусів; • лісові ділянки, що прилягають до залізниць, автомобільних доріг державного значення; • лісові ділянки шириною 100 метрів навколо карстових утворень; • лісові ділянки у гірських районах шириною 50 метрів, що прилягають до траси магістральних нафто- і газоконденсатопроводів та продуктопроводів; • лісові ділянки шириною 100 метрів уздовж межі з безлісою місцевістю; • лісові ділянки уздовж русел снігових лавин; • лісові ділянки, що прилягають до забудованих земель. 	
<p>ОЦЗ 5 – Потреби громади. Ділянки та ресурси, визначальні для задоволення основних</p>	<p>Оскільки місцеві громади в переважній більшості не є критично залежними від зазначених лісових ресурсів, то можна зробити висновок про відсутність</p>	<p>У разі ідентифікації ОЦЗ 5 на території лісового фонду підприємства у процесі консультацій з місцевими громадами, планування і</p>

Означення	Ідентифікація в Україні	Режим господарювання
<p>потреб місцевих громад або тубільних народів (наприклад, у засобах для існування, лікування, харчування, забезпечення водою), визначені шляхом залучення цих громад або тубільних народів.</p>	<p>об'єктів ОЦЗ 5 на території України. Проте остаточні висновки про відсутність чи наявність ОЦЗ 5 на території лісового фонду ОБЛГ можлива лише в процесі консультацій з місцевими громадами.</p>	<p>виконання всіх заходів на територіях, які ідентифіковані як ОЦЗ 5, має відбуватися згідно з чинним законодавством (зокрема, Законом України “Про місцеве самоврядування” від 21.05.1997 № 280/97-ВР; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр) та за узгодженням із місцевими громадами. Основною метою таких заходів є підтримання або посилення ОЦЗ 5.</p>
<p>ОЦЗ 6 – Культурні цінності. Ділянки, ресурси, оселища та ландшафти світового або національного культурного, археологічного або історичного значення та/або критичної культурної, екологічної, економічної чи релігійної / священної важливості для традиційних культур місцевих громад або тубільних народів, визначені шляхом залучення цих місцевих громад або тубільних народів.</p>	<p>Ідентифікація наявності ОЦЗ 6 потребує узгодження із місцевими громадами. До лісів, в яких наявні ОЦЗ 6, можна зарахувати ліси, розташовані переважно в межах історико-культурних заповідників, меморіальних комплексів, місць, пов'язаних з важливими історичними подіями, охоронних зон пам'яток історії, археології, містобудування та архітектури, монументального мистецтва, а також лісові ділянки, що прилягають до земель історико-культурного призначення. ОЦЗ 6 може траплятися в лісах інших категорій або на нелісових територіях лісового фонду. Їх ідентифікація вимагає узгодження з місцевими громадами та відповідними експертами (істориками, краєзнавцями).</p>	<p>Планування і виконання всіх заходів на територіях, де ідентифіковані ОЦЗ 6, відбувається згідно з чинним законодавством (зокрема, Законом України “Про охорону культурної спадщини” від 08.06.2000 № 1805-III; https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14; Державним реєстром нерухомих пам'яток культури національного значення (http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244948281&cat_id=244910406) і Державним реєстром нерухомих пам'яток культури місцевого значення (http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244948227&cat_id=244910406Reyestr_mistsevogo_znachennya) та за узгодженням із місцевими громадами та експертами. Основною метою заходів є впорядкування територій, що містять ОЦЗ 6, підтримання належного санітарного стану.</p>

Планування та проведення лісгосподарських та природоохоронних заходів, необхідних для підтримання ОЦЗ

Після визначення особливої цінності для збереження на певній ділянці лісового фонду, господарська діяльність там не припиняється, проте має гарантувати збереження такої ділянки, не повинна призводити до негативних чи незворотних змін її стану. Будь-яку діяльність, яка призводить або може призвести до погіршення стану та/або пошкодження

ідентифікованої ОЦЗ, має бути заборонено.

Господарські заходи в таких лісах плануються та провадяться згідно з чинною законодавчо-нормативною базою ведення лісового господарства з метою підтримання та збагачення згаданих вище екологічних і соціальних цінностей та запобігання можливим негативним змінам у цих лісах.

Принципи та критерії FSC не забороняють проведення дозволених національним законодавством господарських заходів на ділянках, що містять ОЦЗ, проте вимагають здійснювати їх таким чином, щоби забезпечити підтримання чи збагачення таких ОЦЗ.

Підприємство разом із лісовпорядкувальною організацією та іншими зацікавленими сторонами та/або експертами визначає доцільність проведення, обсяги, черговість і повторюваність будь-яких лісгосподарських та природоохоронних заходів. Підставами для планування таких заходів є матеріали базового та безперервного лісовпорядкування, наукові рекомендації, результати моніторингу ОЦЗ.

Моніторинг особливих цінностей для збереження

Моніторинг ефективності заходів із підтримання і / або посилення ознак ОЦЗ та стану ОЦЗ може провадитися самим підприємством або у співробітництві із зацікавленими сторонами, експертами, місцевими громадами.

Моніторинг ОЦЗ провадиться на підприємстві за спеціальною програмою, яка визначає періодичність моніторингу, та його науково-обґрунтованими методиками, розробленими спеціалістами підприємства за участі всіх зацікавлених сторін та експертів для ідентифікованих на території підприємства особливих цінностей для збереження. У процесі моніторингу оцінюються:

1. Ефективність заходів із підтримання та/або посилення ознак ОЦЗ.
2. Стан ОЦЗ (кількісна та якісна оцінка ідентифікованих ОЦЗ та їх порівняння з минулорічними показниками).

Робиться висновок про характер змін, якщо вони спостерігалися (випадкові зміни, що викликані природними процесами, позитивні або негативні тенденції спричинені різноманітними чинниками, включно з антропогенними). В останньому випадку плануються заходи з виправлення ситуації.

Дані, зібрані під час моніторингу, та висновки, зроблені на основі аналізу цих даних, мають бути задокументовані і надаватися для перевірки аудиторам органів сертифікації під час щорічних аудитів.

Моніторинг стану ОЦЗ може базуватися на:

- щорічних матеріалах щодо зміни стану лісового фонду, зібраних державною лісовпорядкувальною організацією;
- матеріалах польових досліджень (зоологічних, ботанічних, лісопатологічних тощо);
- тривалих дослідженнях на стаціонарах (закладання пробних площ для відстеження стану підтримуваних цінностей та їх динаміки);

- спеціальних дослідженнях, що проводяться працівниками підприємства, та інших джерелах інформації.

Ці джерела інформації можуть комбінуватися.

Моніторинг ефективності господарських заходів провадиться на основі польової перевірки, аналізу технологічних карт на виконання робіт, актів виконаних робіт та актів огляду місць проведення лісгосподарських заходів. Результати моніторингу реєструються.

Ці результати моніторингу особливих цінностей для збереження використовуються для планування подальших заходів у лісах, що містять такі ОЦЗ, і включаються до стислого викладу результатів моніторингу лісгосподарської діяльності – документу, доступного для громадськості.

Додаток Н. Перелік рідкісних і тих, що перебувають під загрозою, видів в Україні

Перелік рідкісних і тих, що перебувають під загрозою, видів рослинного і тваринного світу України доступний з таких джерел:

Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.;

https://drive.google.com/file/d/1UHHJOnx9itYpIF_uMAL9wMuK7yGUtqoe/view

Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.;

https://drive.google.com/file/d/1Yr985B_RQh0tCL-kC3obHxg5KmAD8ehc/view

Додаток І. Тлумачення підходу до реалізації концепції «Масштаб, інтенсивність і ризик»

Критерій 1.7

Відповідно до концепції МІР в рамках критерію 1.7 для всіх підприємств лісового господарства передбачено високий ризик корупції з огляду на значення індексу сприйняття корупції (Transparency International Corruption Perceptions Index¹) та на відсутність джерел інформації, які би свідчили про низький рівень корупції у лісовому господарстві. Зважаючи на це, в рамках критерію 1.7 додано індикатор 1.7.2, обов'язковий для виконання усіма підприємствами лісового господарства.

Критерій 2.3

Відповідно до концепції МІР в рамках критерію 2.3 для всіх підприємств лісового господарства передбачено високий потенційний вплив діяльності на цінності, що відображено також у законодавчій базі України з питань гігієни та безпеки праці. Зважаючи на це, в рамках критерію 2.3 додано індикатор 2.3.2, обов'язковий для виконання усіма підприємствами лісового господарства.

Критерії 6.1 – 6.2

Відповідно до концепції МІР в рамках критеріїв 6.1 та 6.2 передбачено високий потенційний вплив на цінності діяльності таких підприємств:

- розташованих у Карпатах, де суцільні способи рубок застосовувалися на більше, ніж 50% площі лісозаготівлі в середньому за останні 5 років, та / або
- [всіх підприємств] де обсяги санітарних рубок перевищували встановлену розрахункову лісосіку головного користування за попередній рік.

Таким підприємствам необхідно застосовувати індикатори 6.1.3, 6.2.3, 6.2.4, сформовані відповідно до концепції МІР.

Критерій 10.9

Відповідно до концепції МІР в рамках критерію 10.9 з урахуванням розташування та вразливості до природних небезпек передбачено високий ризик для підприємств, розташованих у гірській частині Карпат і Криму, а також для підприємств з 1- 2,5 класами природної пожежної небезпеки для лісових насаджень. Таким підприємствам необхідно застосовувати індикатори 10.9.5 та 10.9.6, сформовані відповідно до концепції МІР.

¹ Див.: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017

Додаток J. FSC критерії, індикатори та верифікатори виключення територій, забруднених вибухонебезпечними предметами, зі сфери сертифікації відповідно до FSC-POL-20-003 V 1-0 для України

Скорочення в тексті:

ЗВНП – (території), забруднені вибухонебезпечними предметами (див. також означення в глосарії ССВЛГ);

ОГ – одиниця господарювання.

Цей додаток базується на **сценарії, представленому у пункті 2.2 FSC-POL-20-003 V 1-0**. Для його цілі, територіями ЗВНП вважають землі лісгосподарського призначення в Україні, які зазнали впливу чинників, які не підлягають контролю відповідальних за ведення лісового господарства, таких як забруднення території мінами, та/або впливу інших чинників, які призвели до значного погіршення або знищення [у результаті збройної агресії] таких земель, що є небезпечним для оточуючих. Виключеними територіями в контексті FSC-POL-20-003 V 1-0 є території, забруднені вибухонебезпечними предметами – території ЗВНП.

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
2.2.a	Ведення господарства на виключеній території не перешкоджає дотриманню стандартів FSC на решті території ОГ. Зокрема, повинно бути зрозуміло, що решта території є життєздатною ОГ, яка підлягає вимозі щодо наявності довгострокового плану ведення господарства відповідно до FSC принципу 7.	1. Визначено політики (бачення та цінності), що сприяють відповідності до вимог FSC-STD-UKR-01.1-2024 V 1-1, з урахуванням наявності територій, ЗВНП.	1. Задokumentована декларація / політика підприємства щодо дотримання вимог FSC. 2. План ведення господарства, включно з лісовпорядкувальним проектом і стратегічним планом підприємства. 3. Опитування персоналу. 4. Опитування зацікавлених сторін.
		2. Визначено конкретні операційні цілі ведення господарства, які враховують наявність у межах ОГ територій, ЗВНП, задля сприяння відповідності до вимог FSC-STD-UKR-01.1-2024 V 1-1.	1. План ведення господарства, включно з виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Опитування персоналу.
		3. Політики (бачення та цінності), конкретні	1. План ведення господарства, включно зі

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		операційні цілі ведення господарства, управлінські дії, процедури, стратегії та заходи щодо територій, ЗВНП, є частиною плану ведення господарства ОГ для досягнення цілей господарювання.	стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Опитування персоналу. 3. Опитування зацікавлених сторін.
		4. Стислий виклад плану ведення господарства ОГ враховує політики, цілі та завдання щодо територій, ЗВНП.	1. Стислий виклад плану ведення господарства, доступний для громадськості.
		5. Виділяється достатнє фінансування для реалізації політик підприємства, його операційних цілей та завдань щодо територій, ЗВНП, як визначено планом ведення господарства.	1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Фінансова звітність підприємства. 3. Матеріали перевірок фінансових контрольних органів. 4. Опитування керівництва. 5. Опитування зацікавлених сторін.
		6. Здійснюється оцінювання впливу наявності територій ОГ, ЗВНП, на можливість виконання зобов'язань щодо довгострокового дотримання FSC принципів і критеріїв.	1. Матеріали оцінювання впливу наявності територій ОГ, ЗВНП, на можливість виконання зобов'язань щодо довгострокового дотримання FSC принципів і критеріїв. 2. Польові спостереження. 3. Опитування персоналу.
		7. Для моніторингу прогресу у досягненні	1. План ведення господарства, включно зі

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		кожної цілі щодо територій ОГ, ЗВНП, встановлено завдання, які можна перевірити, та частота, з якою вони перевіряються.	стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Звіти про виконання плану ведення господарства. 3. Програма з моніторингу, що враховує вимоги додатку Е стандарту FSC-STD-UKR-01.1-2024 V 1-1. 4. Опитування персоналу. 5. Опитування зацікавлених сторін.
		8. Процес перегляду і оновлення плану ведення господарства ОГ враховує результати моніторингу прогресу у досягненні кожної цілі та виконання завдань щодо територій ОГ, ЗВНП.	1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Документи, що містять результати моніторингу, які враховують вимоги додатку Е FSC-STD-UKR-01.1-2024 V 1-1. 3. Опитування персоналу. 4. Опитування зацікавлених сторін. 5. Документи щодо залучення зацікавлених сторін.
2.2.b	Виключена територія є добре визначеною, природно або штучно відмежованою на землі, закартованою і може бути чітко відрізненою від решти території ОГ.	1. Наявність та межі територій ОГ, ЗВНП, визначені з урахуванням найкращої доступної інформації шляхом застосування запобіжного підходу (у разі розбіжностей між різними	1. Найкраща доступна інформація щодо територій ОГ, ЗВНП, включно з висновками правочинних органів влади та офіційними картографічними джерелами.

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		джерелами найкращої доступної інформації), включно з висновками та картографічними матеріалами, наданими правочинними органами влади та установами.	2. Правочинна документація, що підтверджує межі ОГ. 3. Планово-картографічні матеріали лісовпорядкування.
		2. Продемонстровано документальні докази наявності територій ОГ, ЗВНП.	1. Висновки та картографічні матеріали щодо забруднення території ОГ вибухонебезпечними предметами, надані правочинними органами влади та установами.
		3. Розроблено та задокументовано процедуру ідентифікації, виділення та актуалізації меж територій ОГ, ЗВНП.	1. Задокументована процедура ідентифікації, виділення та актуалізації меж територій, ЗВНП. 2. Опитування персоналу.
		4. Навколо або вздовж територій ОГ, ЗВНП (залежно від їх розташування), виділено буферну зону, достатню для убезпечення від ураження можливими вибухонебезпечними предметами.	1. Документація, яка містить інформацію про межі територій, ЗВНП, включно із буферною зоною. 2. Планово-картографічні матеріали лісовпорядкування. 3. Карта території ОГ, на якій позначено територію, ЗВНП, включно із буферною зоною.
		5. Межі територій ОГ, ЗВНП (включно з буферною зоною як зазначено в індикаторі 4 вище), є чітко позначеними або задокументованими і закартованими.	1. Документація, яка містить інформацію про межі територій, ЗВНП, включно із буферною зоною. 2. Планово-картографічні матеріали лісовпорядкування. 3. Карта території ОГ, на якій позначено територію, ЗВНП, включно із буферною зоною.
		6. Інформація про межі територій, ЗВНП (включно із буферною зоною), включно з	1. Документи, які стосуються інформування зацікавлених сторін, і тих, чий інтереси

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		картографічними матеріалами, є публічно доступною.	зачеплено (зокрема, на офіційному вебсайті, шляхом електронної розсилки і/або публікації в офіційних друкованих виданнях, і/або на інформаційних стендах, і/або шляхом прямої поштової розсилки). 2. Опитування зацікавлених сторін. 3. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.
		7. Зацікавлені сторони, і ті, чиї інтереси зачеплено, своєчасно проінформовані про межі територій, ЗВНП.	1. Документи, які стосуються інформування зацікавлених сторін, і тих, чиї інтереси зачеплено (зокрема, шляхом електронної розсилки, публікації в офіційних друкованих виданнях і/або на офіційному вебсайті, і/або на інформаційних стендах, і/або шляхом прямої поштової розсилки). 2. Опитування зацікавлених сторін. 3. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.
		8. Території, забруднені вибухонебезпечними предметами, чітко відмежовано візуально на місцевості включно із буферною зоною.	1. Проектно-кошторисна документація стосовно елементів інженерних рішень щодо відмежування територій, ЗВНП, включно із буферною зоною. 2. Польові спостереження. 3. Опитування персоналу. 4. Опитування зацікавлених сторін. 5. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.
Доданий критерій	Підприємство має вживати заходи з визначення та реагування на негативні впливи, пов'язані з територіями, ЗВНП. Вжиті заходи мають бути оперативними	1. Визначено та задокументовано потенційні та наявні впливи, пов'язані з наявністю територій, ЗВНП, включно зі сферами: - фінансів;	1. Матеріали, які містять оцінку впливів, пов'язаних з наявністю територій, ЗВНП. 2. Опитування персоналу. 3. Опитування зацікавлених сторін.

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
	та пропорційними виявленому ризику та негативним впливам.	<ul style="list-style-type: none"> - гігієни та безпеки праці; - коригування затверджених максимальних щорічних допустимих обсягів заготівлі деревини, що не перевищують загальну середню зміну запасу (щорічно) для ОГ; - коригування невиснажливого рівня заготівлі недеревинної лісової продукції. 	
		2. Ризик негативного впливу від територій, ЗВНП, на гігієну та безпеку праці працівників лісового господарства є оціненим та задокументованим.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Матеріали, які містять оцінку ризику. 2. Протоколи зборів (трудового колективу чи інших колективних органів). 3. Документація, яка відображає обговорення результатів оцінки ризику. 4. Опитування персоналу.
		<p>3. Заходи з реагування на потенційні та наявні впливи, пов'язані з наявністю територій, ЗВНП, включені до плану ведення господарства, включно зі сферами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фінансів; - гігієни та безпеки праці; - коригування затверджених максимальних щорічних допустимих обсягів заготівлі деревини, що не перевищують загальну середню зміну запасу (щорічно) для ОГ; - коригування невиснажливого рівня заготівлі недеревинної лісової продукції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Опитування персоналу. 3. Опитування зацікавлених сторін.
		4. Заходи з реагування на негативні впливи від територій, ЗВНП, на гігієну та безпеку праці працівників лісового господарства	1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		відповідають оціненому ризику.	документами тактичного і оперативного планування. 2. Правила/інструкції поведінки з вибухонебезпечними та неопізнаними предметами. 3. Інструктажі з питань першої домедичної допомоги. 4. Опитування персоналу. 5. Опитування зацікавлених сторін.
		5. Вживаються заходи реагування задля уникнення та/або виправлення негативних впливів, пов'язаних із територіями, ЗВНП.	1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Задokumentований перелік вжитих заходів реагування. 3. Звітні матеріали про виконання плану ведення господарства. 4. Опитування персоналу. 5. Опитування зацікавлених сторін.
		6. Затверджені максимальні щорічні допустимі обсяги заготівлі деревини, що не перевищують загальну середню зміну запасу (щорічно), а також невиснажливий рівень заготівлі недеревинної лісової продукції скориговано з урахуванням наявності територій, ЗВНП.	1. План ведення господарства, включно з лісовпорядкувальним проектом. 2. Обсяг заготівлі деревини, затверджений у встановленому законодавством порядку. 3. Обсяг заготівлі недеревинної лісової продукції, затверджений у встановленому законодавством порядку.

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		<p>7. Моніторинг наявних впливів, пов'язаних із наявністю територій, ЗВНП, виконується та результати моніторингу документуються, включно зі сферами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фінансів; - гігієни та безпеки праці; - коригування затверджених максимальних щорічних допустимих обсягів заготівлі деревини, що не перевищують загальну середню зміну запасу (щорічно) для ОГ; - коригування невиснажливого рівня заготівлі недеревинної лісової продукції. <p>8. Процедури адаптивного ведення господарства враховують впливи, пов'язані з територіями, ЗВНП, та відповідні заходи з реагування [на них].</p>	<p>4. Опитування персоналу.</p> <p>1. Процедура моніторингу. 2. Результати моніторингу впливів, пов'язаних із наявністю територій, ЗВНП. 3. Матеріали, які містять оцінку впливів, пов'язаних із наявністю територій, ЗВНП. 4. Опитування зацікавлених сторін. 5. Опитування персоналу. 6. Польові спостереження.</p> <p>1. Процедури адаптивного ведення господарства. 2. Матеріали, які містять оцінку впливів, пов'язаних з наявністю територій, ЗВНП. 3. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 4. Опитування персоналу. 5. Опитування зацікавлених сторін.</p>
2.2.c	Якщо ведення господарства на виключеній території залишається під контролем підприємства, відповідального за ведення господарства на решті території ОГ, ведення		

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
	господарства на виключеній території повинне бути верифіковане органом сертифікації на предмет «несуперечливості» згідно такими категоріями:		
2.2.с.1	Ведення лісового господарства та торгівля, які враховують та підтримують законність	<p>1. Жодних польових заходів на територіях ОГ, ЗВНП, не відбувається, включно із заготівлею деревини, за винятком застосування засобів дистанційної дії, що забезпечують життя і здоров'я працівників.</p> <p>2. Заходи щодо систематичної охорони територій ОГ, ЗВНП, включно від недозволеного або незаконного користування ресурсами та іншої незаконної діяльності, розроблені та включені до плану ведення господарства.</p>	<p>1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування.</p> <p>2. Звітні матеріали про виконання плану ведення господарства.</p> <p>3. Фінансова звітність підприємства.</p> <p>4. Реєстр виписаних лісорубних квитків.</p> <p>5. Відомість запроєктованих заходів на поточний ревізійний період.</p> <p>6. Опитування персоналу.</p> <p>7. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>8. Опитування зацікавлених сторін.</p> <p>9. Польові спостереження.</p> <p>1. Перелік запланованих заходів щодо систематичної охорони територій ОГ, ЗВНП.</p> <p>2. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування.</p> <p>3. Опитування персоналу.</p>

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
			<ul style="list-style-type: none"> 4. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено. 5. Опитування зацікавлених сторін.
		<p>3. Вживаються заходи з охорони територій ОГ, ЗВНП, від недозволеного або незаконного користування ресурсами та іншої незаконної діяльності, включно із незаконною заготівлею деревини.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Перелік вжитих заходів щодо систематичної охорони територій ОГ, ЗВНП. 2. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 3. Журнал реєстрації порушень лісового законодавства. 4. Опитування персоналу. 5. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено. 6. Опитування зацікавлених сторін. 7. Польові спостереження
		<p>4. У випадку виявлення незаконної чи недозволеної діяльності, включно із незаконною заготівлею деревини, на територіях ОГ, ЗВНП, здійснюються заходи реагування.</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1. Задokumentовані заходи з реагування на виявлені випадки з незаконної або недозволеної діяльності на територіях ОГ, ЗВНП. 2. Журнал реєстрації порушень лісового законодавства. 3. Опитування персоналу. 4. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено. 5. Опитування зацікавлених сторін. 6. Польові спостереження

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
2.2.с.2	Ведення лісового господарства, яке поважає та підтримує звичаєві права та права людини, включно з тими, що визначені в Декларації МОП про основні принципи і права на працю.	<p>1. Немає жодних доказів порушення основних принципів і прав на працю Міжнародної організації праці (МОП) на територіях ОГ, ЗВНП.</p> <p>Примітка. Декларація МОП про основні принципи і права на працю є вираженням зобов'язання урядів, організацій роботодавців та працівників підтримувати основні людські цінності – цінності, які є життєво важливими для нашого соціального та економічного життя. Декларація про основні принципи і права на працю охоплює чотири сфери:</p> <ul style="list-style-type: none"> – свобода об'єднання та право на колективні переговори; – ліквідація примусової та обов'язкової праці; – ліквідація дитячої праці; – ліквідація дискримінації на робочому місці. 	<p>1. Тексти восьми конвенцій МОП про працю, ратифікованих Україною (№№ 29; 87; 98; 100; 105; 111; 138; 182).</p> <p>2. Накази з питань праці.</p> <p>3. Матеріали перевірок відповідними державними органами.</p> <p>4. Договори підряду.</p> <p>5. Опитування персоналу.</p>
		<p>2. На підконтрольних підприємству територіях, ЗВНП, не існує конфліктів, пов'язаних із землеволодінням або правами землекористування, щодо яких процес вирішення не був узгоджений між основними сторонами спору (див. індикатор 3 нижче).</p> <p>Примітка: Цей процес вирішення [конфліктів] базується на процесі вирішення спору, викладеному в індикаторах критеріїв 1.6 та 4.6 FSC ССВЛГ для України (FSC-STD-UKR-01.1-2024).</p>	<p>1. Реєстр сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>2. Задokumentована процедура вирішення спорів.</p> <p>3. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).</p> <p>4. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>5. Опитування зацікавлених сторін.</p> <p>6. Опитування персоналу</p>
		<p>3. Підприємство впроваджує процес консультацій для виявлення потенційних</p>	<p>1. Реєстр сторін, чиї інтереси зачеплено.</p>

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		конфліктів, пов'язаних із землеволодінням або правами землекористування на територіях ОГ, ЗВНП.	<p>2. Задokumentована процедура вирішення спорів.</p> <p>3. Документація, яка підтверджує проведення консультацій із сторонами, чиї інтереси зачеплено (протоколи засідань, рішення круглих столів, онлайн зустрічей, результати опитування громадської думки).</p> <p>4. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).</p> <p>5. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>6. Опитування зацікавлених сторін.</p> <p>7. Опитування персоналу.</p>
		4. У випадках, коли існує процес вирішення (див. індикатор 2 вище), підприємство надає докази процесу, за допомогою якого вирішуються будь-які спори, який демонструє широку підтримку сторін у цьому спорі, і який окреслює узгоджений тимчасовий процес вирішення спору та управління відповідними територіями ОГ, ЗВНП.	<p>1. Реєстр сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>2. Задokumentована процедура вирішення спорів.</p> <p>3. Документація, яка підтверджує проведення консультацій із сторонами, чиї інтереси зачеплено (протоколи засідань, рішення круглих столів, онлайн зустрічей, результати опитування громадської думки).</p> <p>4. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).</p> <p>5. Матеріали вирішення спорів.</p> <p>6. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>7. Опитування зацікавлених сторін.</p>

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
			8. Опитування персоналу.
2.2.с.3	Ведення лісового господарства, яке підтримує або збагачує соціальні, культурні [цінності], цінності довкілля та особливі цінності для збереження (ОЦЗ)	<p>1. Жодних польових заходів, включно із заготівлею деревини, на територіях ОГ, ЗВНП, включно з особливо цінними для збереження територіями, не відбувається.</p> <p>2. На територіях ОГ, ЗВНП, не відбувається жодних польових заходів, включно із заготівлею деревини, за винятком застосування засобів дистанційної дії, що</p>	<p>1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування.</p> <p>2. Звітні матеріали про виконання плану ведення господарства.</p> <p>3. Фінансова звітність підприємства.</p> <p>4. Реєстр виписаних лісорубних квитків.</p> <p>5. Відомість запроєктованих заходів на поточний ревізійний період.</p> <p>6. Зведена відомість проектів лісових культур.</p> <p>7. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.</p> <p>8. Матеріали інвентаризації лісових культур.</p> <p>9. Книга лісових культур.</p> <p>10. Опитування персоналу.</p> <p>11. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>12. Опитування зацікавлених сторін.</p> <p>13. Польові спостереження.</p> <p>1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими</p>

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		убезпечують життя і здоров'я працівників, які могли би зашкодити іншим (не ОЦЗ) соціальним, культурним [цінностям] або цінностям довкілля.	документами тактичного і оперативного планування. 2. Звітні матеріали про виконання плану ведення господарства. 3. Фінансова звітність підприємства. 4. Відомість запроєктованих заходів на поточний ревізійний період. 5. Матеріали, які містять оцінку впливів, пов'язаних з наявністю територій, ЗВНП. 6. Опитування персоналу. 7. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено. 8. Опитування зацікавлених сторін. 9. Польові спостереження.
2.2.с.4	Ведення лісового господарства, яке запобігає знелісненню та деградації	1. Жодних заходів з ведення господарської діяльності та польових заходів (включно із заготівлею деревини), що призводять до порушення будь-якої з вимог критеріїв 6.9, 6.10 і 6.11 та єдиних міжнародних індикаторів 6.9.1, 6.10.1, 6.10.2, 6.11.1 і 6.11.2 FSC-STD-60-004 V 2-1, не відбувається на територіях ОГ, ЗВНП.	1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Таксаційні матеріали. 3. Картографічні матеріали підприємства. 4. Відомості запланованих господарських заходів. 5. Проекти лісових культур. 6. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю ділянки. 7. Матеріали інвентаризації лісових культур.

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
			<ul style="list-style-type: none"> 8. Опитування персоналу. 9. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено. 10. Опитування зацікавлених сторін. 11. Польові спостереження
2.2.c.5	Ведення лісового господарства без генетично модифікованих організмів (ГМО)	1. Жодних польових заходів на територіях ОГ, ЗВНП, не відбувається, включно з висаджуванням генетично модифікованих дерев, у тому числі не відбувається заготівля деревини з генетично модифікованих дерев.	<ul style="list-style-type: none"> 1. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного планування. 2. Таксаційні матеріали. 3. Картографічні матеріали підприємства. 4. Відомості запланованих господарських заходів. 5. Проекти лісових культур. 6. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю ділянки. 7. Матеріали інвентаризації лісових культур. 8. Опитування персоналу. 9. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено. 10. Опитування зацікавлених сторін. 11. Польові спостереження.
2.2.d	У випадку оцінювання підприємства задля отримання об'єднаного сертифіката системи ведення лісового господарства та ланцюга постачання, повинні бути впроваджені системи, які б забезпечували, щоб	1. Запроваджена система контролю руху та відстеження усіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції на територіях ОГ, ЗВНП, яка дозволяє ідентифікувати її походження до рівня ділянки.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Процедура контролю руху та відстеження продукції. 2. Перелік FSC груп продукції. 3. Журнали обліку продукції.

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
	<p>деревина, заготовлена на виключеній території, була ідентифікована та розглянута як «не FSC-сертифіковане джерело» для потреб ланцюга постачання та маркування.</p>	<p>2. Здійснюється оцінювання ризиків потрапляння у ланцюги постачання та маркування, як FSC сертифікованих, усіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції з територій ОГ, ЗВНП.</p> <p>3. За наявності випадків потрапляння у ланцюги постачання будь-яких видів деревинної та недеревинної лісової продукції з територій, ЗВНП, та їх маркування як FSC сертифікованих, вживаються коригувальні заходи.</p>	<p>4. Реєстр товарно-транспортних накладних, зокрема щодо реалізації продукції з FSC заявою.</p> <p>5. Реєстр покупців продукції, зокрема тієї, що продається як FSC сертифікована.</p> <p>6. Товарно-транспортна документація.</p> <p>7. Польові спостереження.</p> <p>1. Матеріали, які містять оцінку ризику потрапляння у ланцюги постачання та маркування, як FSC сертифікованих, усіх видів лісової продукції з територій, ЗВНП.</p> <p>2. Опитування персоналу.</p> <p>3. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>4. Опитування зацікавлених сторін.</p> <p>5. Польові спостереження.</p> <p>1. Документація, яка відображає вжиті коригувальні заходи.</p> <p>2. Матеріали внутрішньої службової перевірки щодо конкретних випадків потрапляння у ланцюги постачання та маркування як FSC сертифікованих будь-яких видів лісової продукції з територій, ЗВНП.</p> <p>3. Опитування персоналу.</p> <p>4. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.</p> <p>5. Опитування зацікавлених сторін.</p> <p>6. Аналіз засобів масової інформації.</p>

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
2.2.e.i	Повинні застосовуватися такі вимоги щодо розкриття інформації та звітності: підприємство повинно повністю розкрити інформацію про всі лісові території, щодо яких воно несе відповідальність, незалежно від того, чи воно є власником (включаючи дольову участь або часткову власність), відповідальним за ведення господарства, консультантом або має іншу відповідальність. Розкриття інформації повинне бути задокументоване у звіті про сертифікацію.	1. Інформація про всі території ОГ, за винятком конфіденційної інформації, є доступною для громадськості безоплатно, включно з інформацією про: 1) межі територій, ЗВНП, й відповідні картографічні матеріали; 2) законні права сторін, чиї інтереси зачеплено, на територіях, ЗВНП; 3) розташовані ОЦЗ на територіях, ЗВНП, та відповідні наслідки цього для ОЦЗ.	1. Документи, які стосуються інформування громадськості (зокрема, на офіційному вебсайті і/або публікації в офіційних друкованих виданнях, і/або інформаційних стендах). 2. Опитування персоналу. 3. Опитування зацікавлених сторін. 4. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено.
2.2.e.ii	Якщо будь-які ділянки запропоновано для виключення зі сфери оцінювання, підприємство повинно пояснити причини для цього і ці причини повинні бути задокументовані органом сертифікації в звіті про сертифікацію та у публічному короткому звіті про сертифікацію.	1. Ризик негативного впливу від територій, ЗВНП, включно із впливом на гігієну та безпеку праці працівників лісового господарства, є оціненим та задокументованим.	1. Матеріали, які містять оцінку ризику. 2. Інформація від правочинних органів влади (наприклад, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства оборони України, територіальних, обласних чи місцевих органів влади тощо). 3. Протоколи зборів (трудового колективу чи інших колективних органів). 4. Документація, яка відображає обговорення результатів оцінки ризику. 5. Опитування персоналу.
2.2.e.iii	Орган сертифікації повинен нести відповідальність за визначення того, чи управління лісовими землями, не охопленими сертифікатом, ставить під загрозу демонстрування підприємством довгострокового зобов'язання щодо дотримання FSC принципів і критеріїв	1. Підприємство демонструє, що управління територіями ОГ, ЗВНП, не ставить під загрозу зобов'язання підприємства щодо демонстрування довгострокової прихильності до дотримання FSC принципів і критеріїв (критерій 1.8).	1. Перелік вжитих заходів щодо систематичної охорони територій ОГ, ЗВНП. 2. План ведення господарства, включно зі стратегічним планом підприємства, лісовпорядкувальним проектом, виробничо-фінансовим планом підприємства та іншими документами тактичного і оперативного

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
	(критерій 1.8), а також за оцінку того, чи це призводить до серйозного порушення підприємством FSC принципу 1. Якщо орган сертифікації робить висновок, що це призводить до серйозного порушення принципу 1, то сертифікат не видається, натомість виставляється умова або вимога щодо коригувальних дій. Якщо умова або вимога щодо коригувальних дій не виконується, виданий сертифікат повинен бути скасований.	2. Підприємство демонструє, що управління територіями ОГ, ЗВНП, не призводить до серйозного порушення FSC принципу 1.	планування. 3. Журнал реєстрації порушень лісового законодавства. 4. Опитування персоналу. 5. Опитування сторін, чиї інтереси зачеплено. 6. Опитування зацікавлених сторін. 7. Польові спостереження. 1. Матеріали внутрішньої перевірки відповідності підприємства до FSC принципу 1.
2.2.e.iv ¹	Орган сертифікації повинен включити пропозицію щодо виключення до процесу консультацій із зацікавленими сторонами для основного оцінювання або додатково та окремо у випадку щорічного наглядного оцінювання.		
2.2.e.v	Якщо оцінювання не охоплює всі лісові території, до яких залучене підприємство, орган сертифікації повинен надати чітке твердження [щодо цього] у звіті про сертифікацію та в публічному короткому звіті про сертифікацію, пояснюючи щодо спеціального контролю, які використовується для запобігання плутанини стосовно сертифікованих і несертифікованих видів діяльності чи	1. Стислий виклад системи контролю руху та відстеження усіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції на територіях ОГ, ЗВНП, за виключенням конфіденційної інформації, доступний для громадськості безоплатно.	1. Процедура контролю руху та відстеження продукції. 2. Стислий виклад системи контролю руху та відстеження усіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції, доступний для громадськості. 3. Перелік FSC груп продукції. 4. Журнали обліку продукції. 5. Реєстр товарно-транспортних накладних,

¹ Цей критерій та критерій 2.2.e.vii (обидва виділені сірим кольором) не застосовуються до підприємства. Вони застосовуються лише до відповідних органів сертифікації.

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
	продукції.	2. Існують докази системи контролю руху та відстеження усіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції на територіях ОГ, ЗВНП, які дозволяють чітко ідентифікувати сертифіковані і несертифіковані види діяльності чи продукцію.	зокрема щодо реалізації продукції з FSC заявою. 6. Реєстр покупців продукції, зокрема тієї, що продається як FSC сертифікована. 7. Товарно-транспортна документація. 8. Польові спостереження. 1. Процедура контролю руху та відстеження продукції. 2. Матеріали щодо системи контролю руху та відстеження усіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції. 3. Перелік FSC груп продукції. 4. Журнали обліку продукції. 5. Реєстр товарно-транспортних накладних, зокрема щодо реалізації продукції з FSC заявою. 6. Реєстр покупців продукції, зокрема тієї, що продається як FSC сертифікована. 7. Товарно-транспортна документація. 8. Польові спостереження.
2.2.e.vi	Для усіх сертифікатів, орган сертифікації повинен забезпечити, щоб усі випадки використання підприємством назви та логотипу органу сертифікації, а також назви та торгових знаків FSC були заздалегідь затверджені органом сертифікації.	1. Підприємство має задокументовану процедуру щодо використання назви та логотипу органу сертифікації, а також назви та торгових знаків FSC, яка враховує наявність територій, ЗВНП. Примітка. Зазначений індикатор не замінює та не є тотожний з вимогою 1.5. FSC-STD-50-001 V 2-1.	1. Процедура використання назви та логотипу органу сертифікації, а також назви та торгових знаків FSC, яка враховує наявність територій, ЗВНП.

Номер критеріїв	Критерії Примітка: ці критерії базуються на відповідних пунктах FSC-POL-20-003	Індикатори	Верифікатори
		2. Здійснюється внутрішній контроль за використанням назви та логотипу органу сертифікації, а також назви та торгових знаків FSC.	1. Документація внутрішнього контролю щодо використання назви та логотипу органу сертифікації, а також назви та торгових знаків FSC. 2. Опитування персоналу.
2.2.e.vii	Орган сертифікації повинен інформувати FSC міжнародний центр, коли видається сертифікат, для якого здійснено виключення території відповідно до цієї політики, протягом 10 днів з дати його видання. FSC міжнародний центр повинен підтримувати актуальний перелік усіх таких сертифікатів, який повинен бути доступним для FSC ради директорів за вимогою.		

9. FSC Глосарій

Цей глосарій містить загальноприйняті, за можливості, на міжнародному рівні означення. Джерелами їх є, наприклад, Продовольча і сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (FAO), Конвенція з біологічного різноманіття (1992), Оцінка екосистем тисячоліття (2005), а також онлайнві глосарії, розміщені на веб-сторінках Міжнародної спілки охорони природи (IUCN), Міжнародної організації праці (ILO) та Програми з інвазивних чужорідних видів Конвенції з біологічного різноманіття. На інші використані джерела зроблено відповідні посилання.

Вираз «базується на» означає, що означення адаптовано з наявного в міжнародному джерелі.

Якщо слова, що використовуються в Єдиних Міжнародних Індикаторах, відсутні в цьому глосарії або в інших нормативних документах FSC, їх використовують так, як це означено в Малому Оксфордському Англійському словнику або в Короткому Оксфордському словнику.

Адаптивне ведення господарства (Adaptive management): Систематичний процес постійного вдосконалення політики щодо господарювання і практики ведення господарства шляхом врахування наслідків впроваджуваних заходів (Джерело: Базується на World Conservation Union (IUCN). Glossary definitions as provided on IUCN website).

Сторона, чий інтереси зачеплено (Affected stakeholder): Будь-яка особа, група осіб або організація, яка є або може бути об'єктом впливу діяльності одиниці господарювання. Прикладом (невичерпним) може бути особа, група осіб або організацій, розташованих поруч із одиницею господарювання (наприклад, власники земель, розташованих нижче за течією). Сторонами, чий інтереси зачеплено, можуть бути, наприклад:

- місцеві громади;
- працівники;
- люди, що мешкають у лісі;
- суміжні землекористувачі;
- власники земель, розташованих нижче за течією;
- місцеві переробники лісової продукції;
- місцеві комерційні структури;
- власники прав на землеволодіння і користування, зокрема землевласники;
- організації, уповноважені діяти або відомі як такі, що діють від імені сторін, чий інтереси зачеплено, наприклад соціальні або екологічні НУО, профспілки, тощо.

(Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0); адаптовано для України (тубільні народи у країні відсутні).

Чужорідний вид (Alien species): Вид, підвид або таксон нижчого рівня, занесений за межі території його минулого або сучасного природного

розповсюдження; включає будь-які частини, гамети, насіння, яйця або інший репродуктивний матеріал цього виду, що можуть виживати і надалі розмножуватися (Джерело: Convention on Biological Diversity (CBD), Invasive Alien Species Programme. Glossary of Terms as provided on CBD website).

Застосовне законодавство, Застосовний закон (Applicable law): Законодавство, що застосовується до підприємства як до юридичної особи або бізнес-структури, або на користь одиниці господарювання, і ті закони, які впливають на дотримання Принципів і Критеріїв FSC. Термін стосується будь-якого поєднання статутного права (законів, ухвалених парламентом) та прецедентного права (права на основі судової практики), підзаконних нормативно-правових актів, пов'язаних з ними адміністративних процедур, та Конституції (якщо вона є), яка завжди законним чином перевершує всі інші правові інструменти (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Водоносний горизонт (Aquifer): Геологічна формація, група формацій або частина формації, яка містить достатньо насичений проникний матеріал для надходження достатньої кількості води до криниць та джерел цього геологічного утворення, щоб мати економічну цінність як джерела води для цього регіону. (Джерело: Gratzfeld, J. 2003. Extractive Industries in Arid and Semi-Arid Zones. World Conservation Union (IUCN)).

Загальна середня зміна запасу (Average total stock change): Величина показника приймається за даними лісовпорядкування або визначається за таблицями класів віку як сума загальної середньої зміни запасу за класами віку. Загальну середню зміну запасу певного класу віку отримують за даними таблиць класів віку (вікових періодів) як частку від ділення запасу певного класу віку на його середнє значення віку. (Джерело: Інструкція про порядок ведення державного лісового кадастру і первинного обліку лісів, затверджена Наказом Державного комітету лісового господарства України від 01.10.2010 № 298).

Базове лісовпорядкування (Base forest management planning): Один з видів лісовпорядкувальних робіт в лісовому фонді України; воно охоплює інвентаризацію лісового фонду лісгосподарського підприємства та розробку лісовпорядкувального проекту підприємства (Проекту організації та розвитку лісового господарства). Призначається та виконується після закінчення 10-річного ревізійного лісовпорядкувального періоду (Джерело: адаптовано на основі Інструкції з впорядкування лісового фонду України, 2014).

Найкраща доступна інформація (Best Available Information): Дані, факти, документи, погляди експертів, результати польових досліджень або консультацій із зацікавленими сторонами, які найбільш варті довіри, є найточнішими, найповнішими та/або найдоречнішими та які можна отримати за прийнятні кошти і доклавши прийнятних зусиль, з урахуванням масштабу та інтенсивності господарської діяльності, а також запобіжного підходу.

Зобов'язувальна угода (Binding Agreement): Угода або договір, письмовий або ні, що є обов'язковим для сторін, які його уклали, і виконання яких юридично гарантується. Сторони укладають цей договір вільно і погоджуються на це добровільно.

Біологічне різноманіття (Biological diversity): Мінливість живих організмів, що походить з усіх джерел, включаючи, серед іншого, наземні, морські та інші водні екосистеми і екологічні комплекси, частиною яких вони є; це поняття включає різноманітність у межах виду, між видами, та різноманіття екосистем (Джерело: Convention on Biological Diversity 1992, Article 2).

Засоби біологічної боротьби (Biological control agents): Організми, що використовуються для знищення або регулювання чисельності інших організмів (Джерело: Базується на FSC-STD-01-001 V4-0 and World Conservation Union (IUCN). Glossary definitions as provided on IUCN website).

Території, ЗВНП (території, забруднені вибухонебезпечними предметами) (CEO areas (Areas Contaminated by Explosive Objects)): землі лісогосподарського призначення в Україні, які зазнали впливу чинників, які не підлягають контролю відповідальних за ведення лісового господарства, таких як забруднення території мінами, та/або впливу інших чинників, які призвели до значного погіршення або знищення [у результаті збройної агресії] таких земель, що є небезпечним для оточуючих. Території, ЗВНП, є тотожними виключеним територіям у контексті FSC-POL-20-003 V 1-0.

Конфіденційна інформація (Confidential information): Непублічні факти, дані або зміст, які, в разі доступності для громадськості, можуть створювати ризик для підприємства, його комерційних інтересів або його взаємин із зацікавленими сторонами, клієнтами та конкурентами.

Конфлікти між Принципами і Критеріями та законодавством (Conflicts between the Principles and Criteria and laws): Ситуації, за яких неможливо одночасно дотримуватися Принципів і Критеріїв та виконувати вимоги законодавства (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Сполученість (Connectivity): Ступінь того, наскільки поєднанням або просторово неперервним є коридор, мережа або масив. Що менше розривів, то вища сполученість. Відповідно до концепції структурної сполученості, функціональна або поведінкова сполученість показує, наскільки поєднаною є територія для певних процесів, наприклад, пересування тварин різними типами елементів ландшафту. Акваічна (водна) сполученість характеризує доступність і переміщення матеріалів і організмів через ґрунтові і поверхневі води між різними ділянками всіх типів водних екосистем. (Джерело: Базується на R.T.T. Forman. 1995. Land Mosaics. The Ecology of Landscapes and Regions. Cambridge University Press, 632 pp).

Збереження / Охорона, (Conservation / Protection): Ці слова є взаємозамінними, коли це стосується господарської діяльності, спрямованої на підтримання визначених екологічних або культурних цінностей для забезпечення їх довгострокового існування. Господарська діяльність може варіювати від нульового або мінімального втручання до визначеного рівня належних втручань і заходів, призначених для / сумісних із підтриманням цих цінностей (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Мережа територій для збереження (Conservation Areas Network): Ті

частини одиниці господарювання, для яких збереження є первинною, а в деяких випадках - єдиною метою. До таких територій належать репрезентативні ділянки, зони збереження, охоронювані території, сполучні території та особливо цінні для збереження території.

Зони збереження та охоронювані території (Conservation zones and protection areas): Визначені території, які призначені та в яких господарювання ведеться головним чином для збереження видів, оселищ, екосистем, природних особливостей або інших специфічних для даної ділянки цінностей внаслідок їх природних екологічних або культурних цінностей, або з метою моніторингу, оцінювання чи досліджень, необов'язково виключаючи інші види господарської діяльності. Для цілей, що вимагаються Принципами і Критеріями, ці терміни є взаємозамінними, тобто не йдеться про те, що один термін завжди має більший ступінь збереження або охорони, ніж інший. Термін “природо-заповідна територія / природо-заповідний фонд” не використовується для цих територій, оскільки він у багатьох країнах означає законний або офіційний статус, який передбачається національним законодавством. У контексті Принципів і Критеріїв, господарювання на цих територіях повинно передбачати активні заходи зі збереження, а не пасивну охорону (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Критичний (Critical): Поняття «критичності» або «фундаментальності» в Принципі 9 та для особливих цінностей для збереження (ОЦЗ) стосується незамінності та випадків, коли втрата або значне пошкодження цих ОЦЗ може спричинити серйозну шкоду або страждання сторонам, чії інтереси зачеплено. Послуга екосистеми вважається критичною (ОЦЗ 4), якщо її порушення може спричинити або спричиняє загрозу сильного негативного впливу на добробут, здоров'я або виживання місцевих громад, на довкілля, на особливі для збереження цінності або на функціонування важливих об'єктів інфраструктури (дороги, дамби, будівлі тощо). У цьому контексті поняття критичності стосується важливості та ризику для природних ресурсів, а також для екологічних і соціально-економічних цінностей (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Критерій (Criterion (pl. Criteria): Засіб оцінки виконання чи невиконання вимог Принципу FSC (Джерело: FSC-STD-01-001 V4-0).

Культурно доречні [механізми] (Culturally appropriate [mechanisms]): Засоби/підходи для роз'яснювальної роботи з цільовими групами, що відповідають звичаям, цінностям, сприйнятливості та способам життя цих цільових груп.

Звичаєве право (Customary law): Звичаєвим правом можна визнати взаємопов'язану сукупність побудованих на звичаях прав. В деяких юрисдикціях звичаєве право на певних територіях є рівносильним до статутного, а для певних етнічних або соціальних груп може його замінювати. В деяких юрисдикціях звичаєве право доповнює статутне і застосовується за певних умов (Джерело: Базується на: N.L. Peluso and P. Vandergeest. 2001. Genealogies of the political forest and customary rights in Indonesia, Malaysia and Thailand, Journal of Asian Studies 60(3):761–812);

адаптовано для України – звичаєві права в сфері лісових відносин в Україні імплементуються через застосовне законодавство).

Звичаєві права (Customary rights): Права, що є результатом тривалої послідовності постійно повторюваних звичних або традиційних дій, які, завдяки такому безперервному повторенню, отримали силу закону в межах територіальної або соціальної одиниці (Джерело: FSC-STD-01-001 V4-0; адаптовано для України – звичаєві права в Україні є частиною громадянських прав у сфері лісових відносин).

Спір (Dispute): Висловлення незадоволення будь-якою особою або установою, подане підприємству як скарга щодо його господарської діяльності або його відповідності Принципам і Критеріям FSC, та на яку очікується відповідь (Джерело: базується на FSC-PRO-01-005 V3-0 Processing Appeals).

Спір значної тривалості (Dispute of substantial duration): Спір, який триває більш ніж удвічі довше, ніж це визначено часовими рамками системи FSC (тобто більше, ніж 6 місяців після отримання скарги, як це визначено у FSC-STD-20-001).

Спір значних розмірів (Dispute of substantial magnitude): Для цілей стандарту, спір значних розмірів - це спір, який охоплює один чи більше з таких пунктів:

- зачіпає законні або звичаєві права місцевих громад;
- де негативний вплив господарської діяльності сягає таких масштабів, що його не можна усунути або пом'якшити;
- фізичне насильство;
- знищення майна;
- присутність воєнних угруповань;
- дії щодо залякування працівників лісового господарства і зацікавлених сторін.

Економічна життєздатність (Economic viability): Здатність відносно незалежної соціальної, економічної або політичної одиниці до виживання і розвитку. Економічна життєздатність може вимагати прибутковості, проте не є її синонімом (Джерело: Базирується на визначенні, поданому на веб-сторінці European Environment Agency).

Екосистема (Ecosystem): динамічний комплекс угруповань рослин, тварин і мікроорганізмів, а також їхнього неживого довкілля, які взаємодіють як єдине функціональне ціле (Джерело: Convention on Biological Diversity 1992, Article 2).

Функція екосистеми (Ecosystem function): Властива екосистемі характеристика, що стосується сукупності умов і процесів, за допомогою яких екосистема підтримує власну цілісність (такі, як первинна продуктивність, трофічний ланцюг, біогеохімічні цикли). Функції екосистем містять такі процеси, як деструкція, продукування, кругообіг поживних речовин, потоки поживних речовин та енергії. В контексті цілей FSC це означення стосується таких екологічних та еволюційних процесів, як обмін

генами та режимами порушення (збурення), цикли відновлення та стадії сукцесії. (Джерело: Базується на R. Hassan, R. Scholes and N. Ash. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC; and R.F. Noss. 1990. Indicators for monitoring biodiversity: a hierarchical approach. Conservation Biology 4(4):355–364).

Послуги екосистем (Ecosystem services): Вигоди, які люди отримують від екосистем. До таких вигод належать:

- послуги забезпечення (наприклад їжею, лісовою продукцією та водою);
- послуги регулювання (наприклад, регулювання повеней, посух, деградації ґрунту, якості повітря, клімату та захворюваності);
- послуги підтримання (наприклад, ґрунтоутворення та колообіг поживних речовин);
- культурні послуги та цінності (наприклад, рекреаційні, духовні, релігійні та інші нематеріальні вигоди).

(Джерело: Базується на R. Hassan, R. Scholes and N. Ash. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC).

Залучення (Engaging or engagement): Процес, відповідно до якого, підприємство забезпечує комунікацію, консультації та/або участь зацікавлених сторін та/або сторін, чії інтереси зачеплено, гарантуючи, що їхні інтереси, бажання, очікування, потреби, права та можливості беруться до уваги під час створення, виконання та оновлення плану ведення господарства (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Оцінювання впливу на довкілля (ОВД) (Environmental Impact Assessment (EIA)): Систематичний процес, що використовується для визначення потенційних екологічних і соціальних впливів пропонуваніх проектів, для оцінювання альтернативних підходів, а також для проектування і запровадження відповідних заходів запобігання, пом'якшення, господарювання та моніторингу (Джерело: базується на Environmental impact assessment, guidelines for FAO field projects. Food and agriculture organization of the United Nations (FAO). Rome, FSC-STD-01-001 V5-0).

Цінності довкілля (Environmental values): Комплекс елементів біофізичного середовища та середовища проживання людини, що містить:

- функції екосистем (в т.ч. накопичення та утримання вуглецю);
- біологічне різноманіття;
- водні ресурси;
- ґрунти;
- атмосфера;
- ландшафтні цінності (в т.ч. культурні та духовні цінності).

Цінність, якою наділяються ці елементи, залежить від їх сучасного сприйняття людиною та суспільством (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Зовнішні впливи (Externalities): Позитивні та негативні впливи діяльності [підприємства] на зацікавлені сторони, що безпосередньо не залучені до

такої діяльності, або на природні ресурси чи довкілля, які зазвичай не беруться до уваги в системі бухгалтерського обліку, тому ринкові ціни на продукцію, що надходить від такої діяльності, не відображають усіх витрат або вигід (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Справедлива компенсація (Fair compensation): Відшкодування другою стороною першій, пропорційне розмірові та типові послуг, наданих першою стороною, або до шкоди, завданої останній.

Добриво (Fertilizer): Неорганічні або органічні речовини, найчастіше N, P₂O₅ і K₂O, які вносяться до ґрунту з метою посилення росту рослин.

Фокальний вид (Focal species): Вид, чиї вимоги до виживання визначають ознаки, які мають бути присутніми [в ландшафті], якщо такий ландшафт має відповідати вимогам цього виду, що там трапляється (Джерело: Lambeck, R., J. 1997. Focal Species: A multi-species Umbrella for Nature Conservation. Conservation Biology vol 11 (4): 849-856.).

Ліс (Forest): Ділянка землі, на якій домінує деревна рослинність (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0. Походить від FSC Guidelines for Certification Bodies, Scope of Forest Certification, Section 2.1, вперше опублікованих у 1998 році та переглянутих як FSC-GUI-20-200 у 2005 році та як FSC-DIR-20-007 FSC Directive on Forest Management Evaluations, ADVICE-20-007-01 у 2010 році).

Лісовпорядкувальний проект (Проект організації і розвитку лісового господарства) (Forest management plan (Project of organization and development of forest management)): Документ, що розробляється в результаті проведеного базового лісовпорядкування, складається з пояснювальної записки до проекту, відомостей запроєктованих лісогосподарських заходів, матеріалів інвентаризації лісів і лісових карт (Джерело: адаптовано на основі Інструкції з впорядкування лісового фонду України, 2014).

Формальна та неформальна організація працівників (Formal and informal workers organization): Асоціація або спілка працівників (незалежно від того, визнається вона законом або підприємством чи ні), яка має на меті підтримувати права працівників і представляти працівників у відносинах з підприємством, зокрема стосовно умов праці та компенсацій.

FSC-заява (FSC claim): Заява, зазначена на угодах з продажу та товаросупровідних документах для FSC-сертифікованої вихідної продукції або FSC контрольованої деревини. Існують FSC заяви: FSC 100%, FSC Mix x%, FSC Recycled x%, FSC Mix Credit, FSC Recycled Credit і FSC Controlled Wood (жерело: FSC-STD-40-004 V3-0).

Ґендерна рівність (Gender equality): Ґендерна рівність означає, що жінки і чоловіки мають рівні можливості для повної реалізації всіх прав людини та для сприяння їхньому економічному, соціальному, культурному і політичному розвитку й отримання від нього вигоди (Джерело: адаптовано з матеріалів семінару FAO, IFAD і ILO «Gaps, trends and current research in gender dimensions of agricultural and rural employment: differentiated pathways out of poverty», Rome, 31 March to 2 April 2009).

Генетично модифікований організм (ГМО, Genetically modified organism): Організм, в якому генетичний матеріал був змінений у спосіб, який не відбувається природним схрещуванням та/або природною рекомбінацією (Джерело: Базується на FSC-POL-30-602 FSC Interpretation on GMO (Genetically Modified Organisms)).

Генотип (Genotype): Генетична будова (структура) організму (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Трав'яні угіддя (Grassland): Територія, вкрита трав'яними рослинами із часткою покриття деревами і чагарниками не більше 10% (Джерело: UNEP, cited in FAO. 2002. Second Expert Meeting on Harmonizing Forest-Related Definitions for use by various stakeholders).

Оселище (Habitat): Місце або тип ділянки, де трапляється організм або популяція (Джерело: Базується на Convention on Biological Diversity, Article 2).

Властивості оселища (Habitat features): Ознаки та складники лісового насадження, що охоплюють, але не обмежуються таким:

- старі дерева з ліквідною та неліквідною деревиною, чий вік суттєво переважає середній вік дерев першого ярусу;
- дерева особливої екологічної цінності;
- складні вертикальну та горизонтальну структури;
- сухостій;
- лежача мертва деревина;
- вікна в лісовому наметі, що виникли внаслідок природних порушень;
- місця гніздування;
- дрібні водно-болотні угіддя, низинні та верхові болота;
- ставки;
- місця розмноження;
- ділянки для нагулу та прихистку, включаючи сезонні цикли розмноження;
- ділянки, що використовуються під час міграції;
- ділянки, що використовуються для зимової сплячки.

Особлива цінність для збереження (ОЦЗ, High Conservation Value, HCV): Будь-яка з таких цінностей:

- ОЦЗ 1: Видове різноманіття. Концентрації біологічного різноманіття, включно з ендемічними, рідкісними видами і видами, що перебувають під загрозою, або зникають, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях.
- ОЦЗ 2: Екосистеми та їхні мозаїки ландшафтного рівня. Цілісні лісові ландшафти, великі екосистеми ландшафтного рівня та мозаїки екосистем, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях та містять життєздатні популяції переважної більшості природно притаманних їм видів, з природними структурами їх розповсюдження та рясності.
- ОЦЗ 3: Екосистеми та оселища. Рідкісні й такі, що перебувають під загрозою або зникають екосистеми, оселища або рефугіуми.
- ОЦЗ 4: Критичні послуги екосистем. Основні послуги екосистем у

критичних ситуаціях, включно із захистом водозборів і запобіганням ерозії вразливих ґрунтів і схилів.

- ОЦЗ 5: Потреби громади. Ділянки та ресурси, визначальні для задоволення основних потреб місцевих громад або тубільних народів (наприклад, у засобах для існування, лікування, харчування, забезпечення водою), визначені шляхом залучення цих громад або тубільних народів.

- ОЦЗ 6: Культурні цінності. Ділянки, ресурси, оселища та ландшафти світового або національного культурного, археологічного або історичного значення та/або критичної культурної, екологічної, економічної чи релігійної/священної важливості для традиційних культур місцевих громад або тубільних народів, визначені шляхом залучення цих місцевих громад або тубільних народів.

(Джерело: базується на FSC-STD-01-001 V5-0).

Особливо цінні для збереження території (High Conservation Value Areas): Зони і фізичні простори, які містять визначені особливі цінності для збереження, та/або потрібні для існування та збереження таких цінностей.

Індикатор (Indicator): Кількісна або якісна змінна, яку можна виміряти або описати, і яка надає засоби оцінювання того, чи відповідає одиниця господарювання вимогам критерію FSC. Таким чином, індикатори та пов'язані з ними порогові значення визначають вимоги до відповідального ведення лісового господарства на рівні одиниці господарювання і є первинною основою оцінювання лісу (Джерело: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms (2009)).

Інфраструктура (Infrastructure): В контексті ведення лісового господарства – шляхи, мости, водопропускні труби, верхні склади, кар'єри, штучні водойми, будівлі та інші споруди, потрібні для виконання плану ведення господарства.

Цілісний лісовий ландшафт (Intact Forest Landscape): територія в межах сучасного глобального розповсюдження лісового покриву, що містить лісові та нелісові екосистеми, на які мінімально впливає господарська діяльність людини, площею щонайменше 500 км² (50000 га) та мінімальною шириною 10 км (яка вимірюється як діаметр кола, що цілком вписується в межі цієї території) (Джерело: Intact Forests / Global Forest Watch. Glossary definition as provided on Intact Forest website. 2006-2014).

Інтелектуальна власність (Intellectual property): Способи практичної діяльності, а також знання, інновації та інші творіння розуму (Джерело: базується на Convention on Biological Diversity, Article 8(j); і World Intellectual Property Organization. What is Intellectual Property? WIPO Publication No. 450(E)).

Інтенсивність (Intensity): Міра сили, жорсткості чи потужності господарського заходу або іншого чинника, що впливає на природу дії цього заходу чи чинника (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Зацікавлена сторона (Interested stakeholder): Будь-яка особа, група осіб або організація, яка виявляє інтерес або відомо, що вона має інтерес до

діяльності одиниці господарювання. Зацікавленими сторонами можуть бути, наприклад:

- природоохоронні організації, наприклад, довкільні неурядові організації;
- організації працівників, наприклад, профспілки;
- організації з прав людини, наприклад, соціальні неурядові організації;
- проекти місцевого розвитку;
- органи місцевої влади;
- державні урядові відомства, що діють в регіоні;
- національні офіси FSC;
- експерти з конкретних питань, наприклад, з особливих цінностей для збереження.

(Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Міжнародно визнаний науковий протокол (Internationally accepted scientific protocol): Прописана науково обґрунтована процедура, яка або опублікована міжнародною науковою мережею чи спілкою, або на яку часто робляться посилання в міжнародній науковій літературі (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Інвазивні види (Invasive species): Види, які швидко поширюються поза межами свого природного ареалу. Інвазивні види можуть змінювати екологічні взаємини між аборигенними видами та впливати на функції екосистем і здоров'я людини (Джерело: ґрунтується на World Conservation Union (IUCN). Glossary definitions as provided on IUCN website).

Землі і території (Lands and territories): Відповідно до цілей цих Принципів та Критеріїв – це землі і території, якими тубільні народи або місцеві громади традиційно володіють або користуються згідно звичаєвого права або займають їх, і на яких доступ до природних ресурсів є життєво важливим для підтримання [самодостатності / сталості] їхніх культур та добробуту (Джерело: ґрунтується на World Bank safeguard OP 4.10 Indigenous Peoples, section 16 (a). July 2005).

Ландшафт (Landscape): Географічна мозаїка, складена екосистемами, що взаємодіють, і яка утворилася на даній території внаслідок взаємодії геологічних, топографічних, ґрунтових, кліматичних, біотичних і антропогенних факторів (Джерело: ґрунтується на World Conservation Union (IUCN). Glossary definitions as provided on IUCN website).

Ландшафтні цінності (Landscape values): Ландшафтні цінності можна унаочнити як рівні людського сприйняття, накладені на фізичний ландшафт. Такі ландшафтні цінності, як економічна, рекреаційна, прожиткова чи естетична, тісно пов'язані із фізичними ознаками ландшафту. Інші ландшафтні цінності, наприклад, внутрішня або духовна цінність, мають радше символічний характер і залежать більше від індивідуального сприйняття чи суспільного устрою, ніж від фізичних ознак ландшафту (Джерело: ґрунтується на website of the Landscape Value Institute).

Законний (Legal): Той, що відповідає основному законодавству (національні або місцеві закони) або підзаконним актам (додаткові правила,

постанови, накази тощо). Термін «законний» охоплює також рішення, ухвалені правочинними установами на основі точних і однозначних приписів, що прямо й логічно випливають із законів і правил. Ухвалені правочинними установами рішення можуть не бути законними, якщо вони не випливають прямо й логічно із законів і правил та якщо вони ґрунтуються не на точних однозначних приписах, а на адміністративному розсуді (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Правочинний (Legally competent): Уповноважений законом виконувати певну функцію (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Законна реєстрація (Legal registration): Національний або місцевий законний дозвіл або сукупність дозволів діяти як комерційна структура з правами купувати і продавати продукцію та/або послуги на комерційних засадах. Дозвіл або сукупність дозволів можуть стосуватися фізичних осіб, приватних підприємств, або корпоративних структур публічної власності. Права купувати і продавати продукцію та/або послуги не містять зобов'язання робити це, тому законна реєстрація застосовується також до підприємств, які керують одиницею господарювання без продажу продукції або послуг, наприклад, для безкоштовної рекреації або для збереження біорізноманіття чи оселищ (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Правовий статус (Legal status): Спосіб, за яким одиниця господарювання класифікується відповідно до законодавства. З погляду володіння землею це означає категорію землеволодіння, наприклад, комунальна земля, або орендована, або земля в повній приватній власності, або земля державної форми власності тощо. Якщо одиниця господарювання переходить з однієї категорії до іншої (наприклад, із земель державної форми власності до земель комунальної власності тубільних народів), цей статус містить поточний стан цього перехідного процесу. З погляду адміністрування правовий статус може означати, що земля в цілому належить народу, а управління нею здійснюється від імені народу урядовим відомством, яке надає цю землю в концесію приватній компанії (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Прожитковий мінімум (Living wage): Оплата, отримана працівником за стандартний робочий тиждень на визначеному робочому місці, достатня для забезпечення пристойного рівня життя для працівника та її або його родини. Елементи пристойного рівня життя включають їжу, воду, житло, освіту, охорону здоров'я, транспорт, одяг та інші необхідні потреби, в т.ч. резерв на випадок неочікуваних подій (Джерело: A Shared Approach to a Living Wage. ISEAL Living Wage Group. November 2013).

Місцеві громади (Local communities): Громади будь-якого розміру, які мешкають на території одиниці господарювання або на прилеглих територіях, а також ті, які проживають достатньо близько, щоб мати значний вплив на економічну діяльність підприємства чи екологічні цінності, які містить територія одиниці господарювання, або громади, на чий господарства, права або довкілля суттєво впливає господарська діяльність одиниці господарювання або її біофізичні особливості (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Місцеве законодавство (Local laws): Цілісна сукупність основних законів і підзаконних актів (постанов, розпоряджень, статутів, указів), яка обмежена в застосуванні певним географічним районом в рамках території держави, а також підзаконні нормативи та адміністративні процедури (правила / вимоги), повноваження яких прямо і недвозначно походять з цих основних законів і підзаконних актів. Правочинність законодавства походить з Вестфальської концепції національного державного суверенітету (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Тривалий [Довгостроковий] (Long-term): Часові рамки лісовласника або менеджера які підтверджуються цілями плану ведення господарства, рівнем лісозаготівель та зобов'язанням зберігати постійний лісовий покрив. Тривалість різнитиметься залежно від ситуації та екологічних умов і буде функцією того, скільки часу потрібно після рубки чи збурення цієї екосистеми для відновлення своєї природної структури та складу або для досягнення стиглого чи первинного стану (Джерело: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Glossary of Terms (2009)).

Ціль господарювання (Management objective): Конкретні господарські завдання, методи роботи, результати та підходи, визначені для досягнення вимог цього стандарту.

План ведення господарства (Management plan): Сукупність документів, звітів, облікових матеріалів і карт, в яких описуються, обґрунтовуються і якими регулюються види діяльності, яку виконують будь-які керівники, персонал або організація на території або стосовно одиниці господарювання, включно із формулюванням політики і завдань (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Моніторинг плану ведення господарства (Management plan monitoring): Процедури відстежування та нагляду з метою оцінювання досягнення цілей господарювання. Результати діяльності з моніторингу використовуються при виконанні адаптивного ведення господарства.

Одиниця господарювання (Management Unit): Територія або території, зголошені для проведення сертифікації за схемою FSC з чітко визначеними межами, на яких ведеться господарювання відповідно до визначених тривалих [довгострокових] цілей, представлених у плані ведення господарства. Така територія або території містять:

- всі виробничі потужності та ділянка(и) в межах цієї території чи територій або на прилеглих до них ділянках, або ділянки під юридичною назвою чи адміністративним контролем [підприємства], або ділянки, управління якими провадиться підприємством безпосередньо чи від його імені з метою сприяння досягненню цілей господарювання; та
- всі виробничі потужності та ділянка(и) поза межами цієї території чи територій і не прилеглі до них, управління якими здійснюється підприємством безпосередньо чи від його імені винятково з метою сприяння досягненню цілей господарювання.

(Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Управлінський контроль (Managerial control): Відповідальність,

визначена національним господарським законодавством для керівників комерційних підприємств, яка розглядається FSC як придатна і для організацій публічного сектору (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Національне законодавство (National laws): Повний комплект основних законів і підзаконних актів (постанов, розпоряджень, статутів, указів), які застосовуються на території держави, а також підзаконні інструкції та адміністративні нормативи (правила / вимоги), повноваження яких прямо і недвозначно походять з цих основних законів і підзаконних актів (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Аборигенний вид (Native species): Вид, підвид або таксон нижчого рівня, який трапляється в межах свого природного ареалу (минулого або сучасного) і потенційного розповсюдження (тобто в межах ареалу, який він захопив природним шляхом або міг би захопити без прямої чи непрямой інтродукції людиною або догляду людини) (Джерело: Convention on Biological Diversity (CBD). Invasive Alien Species Programme. Glossary of Terms as provided on CBD website).

Природний стан / аборигенна екосистема (Natural conditions/native ecosystem): Для цілей Принципів і Критеріїв FSC та для будь-якого застосування методів відновлення такі терміни, як «природніші умови», «аборигенна екосистема», застосовуються для ділянок, де метою господарювання є підтримання або відновлення аборигенних видів і асоціацій аборигенних видів, типових для даної місцевості, та управління цими асоціаціями та іншими цінностями довілля таким чином, щоби вони утворювали екосистеми, типові для цієї місцевості. Подальші рекомендації можуть бути надані у стандартах FSC з ведення лісового господарства (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Природний ліс (Natural forest): Лісова територія з багатьма основними характеристиками та ключовими елементами аборигенних екосистем, такими як комплексність, структура та біологічне різноманіття включно із характеристиками ґрунту, флорою та фауною, на якій всі або майже всі деревні види є аборигенними і яка не класифікується як плантація.

«Природний ліс» містить такі категорії:

- ліс, який зазнав впливу лісозаготівель чи інших збурень і в якому дерева відновлюються або відновлені поєднанням природного і штучного поновлення видами, типовими для природних лісів цієї ділянки, і де все ще присутні багато надземних і підземних характерних елементів природного лісу. В бореальних лісах і в північній частині лісів помірного поясу, в складі яких природним є лише один або кілька деревних видів, поєднання природного і штучного поновлення з метою відновлення лісу тими ж самими аборигенними видами, з більшістю основних характеристик і ключових елементів аборигенних екосистем, не може само по собі розглядатися як перетворення на плантації;
- природні ліси, які доглядаються згідно із традиційними лісівничими практиками, включно із природним поновленням або сприянням природному поновленню;
- добре розвинений похідний ліс з аборигенних видів або ліс, утворений аборигенними видами, які заселили незалісені території;

- означення «природного лісу» може включати території, описані як лісові екосистеми, лісисті місцевості.

Опис природних лісів та їх основні характеристики і ключові елементи можуть надалі конкретизуватися у FSC стандартах ведення лісового господарства з відповідними описами або прикладами.

До природних лісів не належать землі, які раніше не були вкриті лісом, на яких не домінують дерева, і які ще не мають багатьох характеристик і елементів аборигенних екосистем. Молоде поновлення лісу може вважатися природним лісом після певного часу екологічного розвитку. В FSC стандартах ведення лісового господарства може вказуватися, коли такі землі можуть бути виключені з одиниці господарювання, чи їх слід відновлювати до природнішого стану або вони можуть бути переведені до інших видів землекористування.

FSC не розробив порогові значення між різними категоріями лісів за площею, зімкненістю, висотою тощо. FSC стандарти ведення лісового господарства можуть встановлювати такі порогові значення та надавати інші рекомендації з відповідними описами або прикладами. За відсутності таких рекомендацій території з домінуванням деревної рослинності переважно аборигенних видів можуть вважатися природним лісом.

Порогові значення та рекомендації можуть стосуватися такого:

- інших типів рослинності та нелісових рослинних угруповань і екосистем в межах одиниці господарювання, в т.ч. луки, чагарники, водноболотні угіддя та рідколісся;
- нових безлісних ділянок або перелогів з дуже молодим піонерним залісненням в первинній сукцесії, які ще не містять багатьох основних характеристик і ключових елементів аборигенних екосистем. З часом, внаслідок екологічного розвитку вони можуть вважатися природними лісами;
- молодого природного поновлення, що зростає на природних лісових територіях, яке може вважатися природним лісом навіть після лісозаготівлі, суцільної рубки або інших видів втручання, оскільки залишається багато як надземних, так і підземних основних характеристик і ключових елементів аборигенних екосистем;
- територій, на яких знелісення та деградація лісів настільки суттєві, що деревна рослинність уже не домінує, і які можуть вважатися нелісовими, коли в них залишилося лише кілька з основних надземних і підземних характеристик і ключових елементів природних лісів. Така екстремальна деградація є, зазвичай, результатом поєднання неодноразових і надмірних лісозаготівель, випасання, сільського господарства, збирання паливної деревини, полювання, пожеж, ерозії, видобування корисних копалин, заселення, розвитку інфраструктури тощо. FSC стандарти ведення лісового господарства можуть допомогти прийняти рішення стосовно виключення таких ділянок з одиниці господарювання, відновлення їх до природнішого стану, чи стосовно можливості переведення до інших видів землекористування.

(Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0; адаптовано для України – відсутні савани в країні).

Природна небезпека (Natural hazards): Збурення, які можуть становити

ризиками для соціальних цінностей та цінностей довкілля в межах одиниці господарювання, але водночас можуть виконувати важливі екосистемні функції; прикладами є посуха, повінь, пожежа, зсув, ураган, лавина тощо.

Недеревинна лісова продукція (НДЛП) (Non-timber forest products (NTFP)): Всі види продукції, відмінні від деревини, отримані з одиниці господарювання (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ціль (Objective): Основний результат, визначений підприємством для лісгосподарської діяльності, в т.ч. рішення щодо стратегії та вибору засобів досягнення цього результату (Джерело: ґрунтується на F.C. Osmaston. 1968. The Management of Forests. Hafner, New York; and D.R. Johnston, A.J. Grayson and R.T. Bradley. 1967. Forest Planning. Faber & Faber, London).

Збірник обов'язкових норм і правил (Obligatory code of practice): Довідник чи посібник або інше джерело технічних інструкцій, які організація має виконувати за законодавством (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Нещасний випадок на виробництві (Occupational accident): Випадок, що стався в результаті або в ході роботи, який має летальний або нелетальний наслідок (Джерело: International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Професійне захворювання (Occupational disease): Будь-яке захворювання, зумовлене дією чинників ризику, які виникають внаслідок трудової діяльності (Джерело: International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Виробничі травми (Occupational injuries): Будь-які травми, захворювання або смерть особи, що є наслідком нещасного випадку на виробництві (Джерело: International Labour Organization (ILO). Bureau of Library and Information Services. ILO Thesaurus as provided on ILO website).

Організм (Organism): Будь-який біологічний індивід, здатний до самовідтворення або до передачі генетичного матеріалу (Джерело: Council Directive 90/220/EEC).

Торфовище (Peatland): затоплені та заболочені території з великими скупченнями органічного матеріалу, вкриті бідною рослинністю, пов'язаною з певним рівнем кислотності, який має характерний бурштиновий колір (Джерело: Aguilar, L. 2001. About Fishermen, Fisherwomen, Oceans and tides. IUCN. San Jose (Costa Rica)).

Пестицид (Pesticide): Будь-яка речовина або препарат, що підготовлені або використовуються для захисту рослин або деревини чи іншої рослинної продукції від шкідників; або для боротьби з такими шкідниками чи їх знешкодження. До цього означення належать інсектициди, родентициди, акарициди, моллюскоциди, ларвициди, фунгіциди та гербіциди (Джерело: FSC-POL-30-001 FSC Pesticides Policy (2005)).

Плантація (Plantation): Заліснена ділянка, створена садінням або висіванням з використанням часто одного або кількох як чужорідних, так і

аборигенних видів, з рівномірним розташуванням дерев одного віку, і на якій відсутні більшість основних характеристик і ключових елементів природних лісів. Основною метою господарської діяльності є інтенсивна заготівля деревини або деревних продуктів. В плантаціях застосовується короткий період обороту рубки. (Джерело: адаптовано на основі визначення FSC-STD-01-001 V5-0).

Запобіжний підхід (Precautionary approach): Підхід, який вимагає від підприємства вживати чітко сформульовані та ефективні заходи із запобігання шкоді довкіллю та уникнення ризиків добробуту людини, якщо доступна інформація вказує на те, що господарська діяльність становить загрозу серйозного чи незворотного завдання шкоди довкіллю або загрозу добробуту людини, навіть коли наукова інформація є неповною чи неостаточною і коли уразливість та чутливість цінностей довкілля є не точно відомими. (Джерело: Базується на Principle 15 of Rio Declaration on Environment and Development, 1992, and Wingspread Statement on the Precautionary Principle of the Wingspread Conference, 23–25 January 1998).

Стан до рубки (Pre-harvest [condition]): Різноманіття, склад і структура лісу або плантації до вирубування деревини та проведення суміжних робіт, таких як будівництво доріг.

Принцип (Principle): У випадку FSC – невід’ємне правило або елемент ведення лісового господарства (Джерело: FSC-STD-01-001 V4-0).

Охорона (Protection): Дивись означення терміну «Збереження».

Охоронювана територія (Protection Area): Дивись означення терміну «Зона збереження».

Громадське об’єднання (Public Association, Civil Society Organization) – добровільне об’єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. (Джерело: Закон України «Про громадські об’єднання», 2012).

Доступний для громадськості (Publicly available): такий, який є загалом доступним або видимим для людей (Джерело: Collins English Dictionary, 2003 Edition).

Рідкісні види (Rare species): Види, які рідко трапляються, проте не класифікуються як такі, що перебувають під загрозою. Такі види розповсюджені в географічно обмежених ареалах чи особливих оселищах, або зрідка трапляються на великій території. Вони приблизно еквівалентні категорії IUCN (2001) «Майже під загрозою» (NT), включно з видами, близькими до того, щоби бути занесеними або, ймовірно, будуть занесені в найближчому майбутньому, до категорії тих, що перебувають під загрозою. Вони також приблизно еквівалентні видам, існуванню яких загрожує небезпека (Джерело: Базується на IUCN. (2001). IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Switzerland and Cambridge, UK).

Ратифікований (Ratified): Процес, за яким міжнародне законодавство, конвенція або угода (в т.ч. багатостороння екологічна угода) законним чином затверджується національною законодавчою владою або еквівалентним законним [правовим] механізмом так, що міжнародне законодавство, конвенція або угода автоматично стають частиною національного законодавства або ініціюють розвиток національного законодавства для досягнення тих же законних [правових] наслідків (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Доречний [резонний] (Reasonable): Такий, що вважається справедливим або відповідає обставинам чи цілям, і ґрунтується на загальному досвіді (Джерело: Shorter Oxford English Dictionary).

Заготівля зі зменшеним впливом (Reduced impact harvesting): Заготівля лісу з використанням технологій, що зменшують вплив на решту насадження (Джерело: Базується на Guidelines for the Conservation and Sustainable Use of Biodiversity in Tropical Timber Production Forests, IUCN 2006).

Рефугіуми (Refugia): Ізольовані території, на яких значні зміни, зазвичай зумовлені змінами клімату або порушеннями, викликаними людиною, не відбулися, і на яких можуть виживати рослини і тварини, типові для регіону (Джерело: Glen Canyon Dam, Adaptive Management Program Glossary as provided on website of Glen Canyon Dam website).

Репрезентативні ділянки (Representative Sample Areas): Частина одиниці господарювання, виділені з метою збереження або відновлення життєздатних зразків екосистем, які можуть природно траплятися в цьому географічному регіоні.

Пружність (Resilience): Здатність системи підтримувати ключові функції та процеси всупереч навантаженню або тиску шляхом протидії змінам або адаптації до них. Термін «пружність» можна застосовувати як до екологічних, так і соціальних систем (Джерело: IUCN World Commission on Protected Areas (IUCN-WCPA). 2008. Establishing Marine Protected Area Networks – Making it Happen. Washington D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy).

Відновлювати / Відновлення (Restore / Restoration): Ці слова використовуються в різних сенсах залежно від контексту й у повсякденній мові. В деяких випадках «відновлювати» означає усунення шкоди, завданої цінностям довкілля внаслідок господарської діяльності або інших причин. В інших випадках «відновлювати» означає формування природніших умов на ділянках, які були сильно деградовані або перетворені в інші види землекористування. В Принципах і Критеріях слово «відновлювати» не використовується в контексті відтворення якоїсь конкретної попередньої, доісторичної, доіндустріальної або іншої екосистеми, що існувала раніше. (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Підприємство не завжди зобов'язане відновлювати ті цінності довкілля, які було пошкоджено внаслідок дії факторів, які воно не контролює, наприклад, стихійних лих, змін, або законної діяльності третіх сторін, таких, як, забезпечення функціонування громадської інфраструктури, добування

корисних копалин, полювання або заселення. В документі FSC-POL-20-003 «Вилучення територій із сфери дії сертифікації» описана процедура, за якою такі території можуть бути, коли це доречно, вилученими із сертифікованої площі.

Підприємство також не зобов'язане відновлювати цінності довкілля, які могли існувати певний час в історичному або доісторичному минулому, або на які негативно вплинула діяльність попередніх власників чи організацій. Втім, очікується, що підприємство вживатиме доречних заходів щодо пом'якшення, контролю та запобігання деградації довкілля, яка триває на одиниці господарювання як наслідок такого негативного впливу в минулому.

Узбережна зона (Riparian zone): Проміжна поверхня між землею і водним об'єктом та пов'язана з нею рослинність.

Ризик (Risk): Ймовірність неприйнятної негативного впливу, що є наслідком будь-якої діяльності на одиниці господарювання, поєднана із тяжкістю наслідків такого впливу (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Масштаб (Scale): Міра величини впливу господарської діяльності або якихось подій на цінності довкілля або на одиницю господарювання в часі чи просторі. Діяльність, що здійснюється в невеликих просторових масштабах, впливає щорічно лише на невелику частку лісів; діяльність, що є нетривалою у часі і відбувається лише через тривалі часові проміжки (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Масштаб, інтенсивність і ризик (Scale, intensity and risk): Дивись окремі означення термінів «масштаб», «інтенсивність» і «ризик».

Істотний (Significant): Для цілей, встановлених Принципом 9, зокрема для ОЦЗ 1, 2 і 6, існують три основні форми визнання істотності:

- надання, класифікація або визнання охоронного статусу, присвоєного міжнародною установою, наприклад, IUCN або Birdlife International;
- надання центральною або регіональною владою або відповідальною національною природоохоронною організацією на підставі наявності концентрації біорізноманіття;
- добровільне визнання керівником, власником або підприємством на підставі доступної інформації або відомої чи передбачуваної наявності значної концентрації біорізноманіття, навіть якщо це офіційно не визнано іншими установами.

Будь-яка з цих форм підтверджуватиме визнання особливих цінностей для збереження категорій 1, 2 і 6. Багато регіонів у світі отримали визнання важливості їх біорізноманіття, виміряного багатьма різними методами. Наявні карти та класифікації пріоритетних для збереження біорізноманіття територій відіграють істотну роль в ідентифікації потенціальної наявності ОЦЗ категорій 1, 2 і 6 (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Лісівництво (Silviculture): Теоретична та прикладна наука регулювання створення, росту, складу, здоров'я та якості лісів і лісистих територій на засадах сталості [невиснажливості] для задоволення різноманітних цільових потреб і цінностей землевласників та суспільства (Джерело: Nieuwenhuis, M. 2000. Terminology of Forest Management. IUFRO World Series

Сторона (Stakeholder): Дивись означення термінів «сторона, чії інтереси зачеплено» та «зацікавлена сторона».

Статутне право (Statutory law or statute law): Сукупність правових норм, що містяться в парламентських актах (національне законодавство) (Джерело: Oxford Dictionary of Law).

Стратегічний план (Strategic plan): Документ чи набір документів, у яких визначено узгоджені з ресурсами цілі, пріоритети та очікувані результати, які підприємство має досягти через 3-5 років. (Джерело: Адаптовано з Oxford Dictionary of Environment and Conservation (3 ed.) and Glossary of Business Development Bank of Canada website).

Землеволодіння (Tenure): Суспільно встановлені та визнані правовим статусом угоди, укладені окремими фізичними особами або групами, і які стосуються сукупності прав та обов'язків щодо володіння, оренди, доступу та/або використання окремої земельної ділянки або пов'язаних з нею ресурсів (наприклад, окремі дерева, види рослин, вода, корисні копалини тощо) (Джерело: World Conservation Union (IUCN). Glossary definitions provided on IUCN website; адаптовано для України: звичаєві практики в країні відсутні).

Підприємство (The Organization): фізична або юридична особа, яка є утримувачем або претендентом на отримання сертифікату, і, отже, відповідає за забезпечення відповідності вимогам, на яких базується FSC сертифікація (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Загроза (Threat): Ознака або застереження щодо можливості або наближення шкоди чи негативних впливів (Джерело: Базується на Oxford English Dictionary).

Вид, що перебуває під загрозою [загрожений] (Threatened species): Вид, що відповідає критеріям IUCN (2001) для категорій «Уразливий» (VU), «Той, що зникає» (EN) або «У критичній небезпеці» (CR), і має високий, дуже високий або надзвичайно високий ризик зникнення у дикій природі. Для цілей FSC ці категорії можуть бути змінені відповідно до офіційних національних класифікацій (які мають законне значення) та до місцевих умов і щільності популяцій (які можуть впливати на рішення щодо відповідних заходів зі збереження) (Джерело: Базується на IUCN. (2001). IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN. Gland, Switzerland and Cambridge, UK).

Рівень лісозаготівель (Timber harvesting level): Фактичний обсяг заготовленої на одиниці господарювання деревини, що відстежується або в одиницях об'єму (наприклад, в кубічних метрах або дошкових футах), або в одиницях площі (наприклад, в гектарах) з метою порівняння із розрахунковим (максимальним) допустимим рівнем лісозаготівель.

Своєчасно (Timely manner): Настільки швидко, наскільки резонно дозволяють обставини; не відстрочується підприємством навмисно;

відповідно до застосовних законів, контрактів, ліцензій або рахунків.

Підтримувати (Uphold): Визнавати, поважати, сприяти і допомагати (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Права користування (Use rights): Права на використання ресурсів на одиниці господарювання, які можуть бути визначені місцевим звичаєм, взаємними домовленостями або встановлені іншими установами, які мають права доступу. Ці права можуть обмежувати використання окремих ресурсів до конкретних рівнів споживання або певних технологій заготівлі (Джерело: FSC-STD-01-001 V5-0).

Завдання, які можна перевірити (Verifiable targets): Конкретні цілі, такі як бажаний стан лісів у майбутньому, встановлені задля оцінювання поступу в досягненні кожної з цих цілей господарювання. Такі цілі викладені у вигляді чітких результатів, таких, щоб їхнє досягнення можна було перевірити і визначити – виконані вони чи ні.

Дуже обмежена частка (Very limited portion): Площа, яка зазнала впливу, не повинна перевищувати 5% площі одиниці господарювання незалежно від того, чи відбулось перетворення до або після того, як підприємство отримало FSC сертифікат системи ведення лісового господарства (Джерело: FSC-POL-01-007 V1-0).

Відходи (Waste materials): непридатні до використання або небажані речовини чи побічні продукти, як, наприклад:

- небезпечне сміття, в т.ч. хімічні відходи та акумулятори;
- тара;
- моторне пальне та інші види пального, мастил;
- мотлох, в т.ч. метали, пластики та папір; і
- покинуті будинки, техніка та обладнання.

Водні об'єкти (включно з водотоками) (Water bodies (including water courses)): Сезонні, тимчасові та постійні потічки, струмки, потоки, ріки, ставки та озера. Водними об'єктами вважаються узбережні та водно-болотні системи, озера, низинні та верхові болота, джерела.

Брак води (Water scarcity): Забезпечення водою, яке обмежує виробництво їжі, здоров'я населення та економічний розвиток. Серйозним браком вважається еквівалент до 1000 кубічних метрів на людину на рік або якщо співвідношення між споживанням і постачанням перевищує 40% (Джерело: Millennium Ecosystem Assessment. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Policy Responses. Findings of the Responses Working Group. Washington DC: Island Press, Pages 599-605).

Водний стрес (Water stress): Трапляється, коли потреба у воді перевищує її доступну кількість протягом певного періоду або коли погана якість обмежує її використання. Дефіцит води призводить до погіршення як обсягів (надмірна експлуатація водоносних горизонтів, висихання річок тощо), так і якості (евтрофікація, забруднення органічними речовинами, засолення тощо) ресурсів прісної води (Джерело: UNEP, 2003, cited in Gold Standard

Foundation. 2014. Water Benefits Standard).

Водно-болотні угіддя (Wetlands): Перехідні території між наземними та водними системами, в яких рівень води зазвичай перебуває на або біля поверхні, або земля вкрита неглибоким шаром води (Джерело: Cowardin, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T. 1979. Classification of Wetlands and Deepwater Habitats of the United States. DC US Department: Washington).

За Рамсарською конвенцією, до водно-болотних угідь належать припливно-відпливні мулисті ділянки, природні водойми, заболочені низини, улоговини, вологі луки, болота, торфовища, прісноводні трясовини, мангри, озера, ріки і, навіть, деякі коралові рифи (Джерело: IUCN, No Date, IUCN Definitions – English).

Працівники (Workers): Всі особи, що працюють за наймом, включно з працівниками органів публічної влади, а також самозайняті особи. Це стосується також працівників з неповним робочим днем і сезонних працівників всіх розрядів і категорій, в т.ч. робітників, адміністраторів, керівників, виконавців, працівників організацій-підрядників, а також самозайнятих осіб – підрядників і субпідрядників (Джерело: ILO Convention C155 Occupational Safety and Health Convention, 1981).